

KNIHA PAMÁTNÍ

FRANTIŠEK ŠVEC

DEBŘECE

1843

Úvodní poznámka

První zmínka o existenci knihy památní Františka Švece z Debřec je v Knize pamětní fary skuhrovské (J. Ehrenberger a další, 492 str., 1858), v níž Ehrenbergerův pokračovatel, skuhrovský farář Košťál v roce 1905 na str. 312 tento rukopis cituje.

V inventurním seznamu knih skuhrovské fary (od roku 1994 uloženém v SOA Rychnov n. Kněžnou) je spis Fr. Švece z Debřec evidován s poznámkou, že vyšel v roce 1854. V tomto seznamu nalézáme v soupisu "Soubor starožitných spisů" poznámku, že po smrti faráře Košťála (1909) byly tyto spisy převedeny na pražské františkány, k nimž Košťál patřil. Později, v roce 1919, je vyžádal zpět pro faru tehdejší skuhrovský farář Pecháček. V dodatečné poznámce k seznamu je uvedeno, že dvě z těchto starožitností, Kožený manuál a spis Fr. Švece, zůstávají v solnickém archivu.

V současné době se Manuál kožený nalézá ve farním fondu SOA v Rychnově nad Kněžnou, kam byl v padesátých letech ze solnic ké fary převeden. Spis Švecův však tam tehdy převeden nebyl.

Ve Sborníku Orlické hory a Podorlicko č. 6 (1974) publikoval na str. 311 - 364 Josef Brandejs článek s názvem: Kroniky a kronikářství v okrese rychnovském. Na str. 355 v něm uvádí, že "Kniha pamětní, sepsaná od Františka Švece, rolníka z Debřec čp. 36 o 184 stranách z pozůstalosti po zemřelém faráři Košťálovi je neznámá."

Další pátrání po uvedeném rukopisu v Solnici a ve Skuhrově v minulých letech byla rovněž neúspěšná. A jak už to v historickém bádání často bývá, pomohla i v tomto případě náhoda: Ředitel SOA v Rychnově n. Kněžnou dr. Josef Juza při třídění vyřazovaného spisového materiálu z obecního úřadu ve Skuhrově našel mezi bezvýznamnými starými spisy, seznamy, inventáři a fakturami také pohřešovanou knihu památní Fr. Švece.

Habent sua fata libelli...

* * *

František Švec (1799 - 1854), debřecký zahradník a bývalý ka prál rakouské armády se v roce 1843 dal do psaní své pamětní knihy a v tomto úsilí pokračoval až do své smrti. Je opravdu hodné obdivu, jaké množství informací shromáždil ve své knize osamělý zemědělec z malé vesničky, který se stýkal jen se skuhrovským farářem a učitelem. Je ovšem nutné připomenout, že

některé dobově podmíněné nepřesnosti jsou dnes už překonány: tak sv. Václav nebyl zabit v roce 938, ale 929, Amerika nebyla objevena v roce 1471, ale 1492, Karel VI. nezemřel v roce 1739, ale 1740 apod.

Jak autor sám uvádí, je první část jeho knihy výtahem z německy psaného díla královéhradeckého archeologa K. J. Bienera z Bienenbergu o pozoruhodných starožitnostech v království českém (1779), druhá část excerpuje zápisky skuhrovského kantora O. A. Lukavského z let 1740 - 1774, a teprve třetí, poslední část obsahuje Švecovy vlastní zkušenosti ze zemědělské práce.

Z významných historických událostí zachycuje kniha památní husitské období, francouzskou revoluci a počátky našeho národního obrození. Jako věřící katolík není ovšem Švec příliš nakloněn ani husitskému období, ani francouzské revoluci.

Kromě podrobných záznamů o dějinných epochách registruje au tor také řadu významných vynálezů a objevů, ať už jde o první let balonem, Franklinův vynález hromosvodu, zavedení brambor do Čech, začátky kouření tabáku, vznik a původ notového zápisu, nebo o objevení Ameriky apod.

Po jazykové stránce je Švecův rukopis poplatný době vzniku, jednak autorově (byl zahradník) stylistické nezkušenosti. Častým prohřeškem je rozkolísané psaní mnoha termínů (Švec - Švec, zvláště - vzláště, potud' - potud', Paryz - Paříž, atd.) a hlavně neobratná stavba vět a souvětí. Jsou často velmi dlouhé - až 30 řádků - a rozkouskované nelogicky umístěvanou a velmi početnou interpunkcí, která jindy zase nesprávně chybí; dlouhé věty občas také vykazují anakoluty. Tyto nedostatky vět byly pro lepší srozumitelnost textu v mezích možností v přepisu opraveny.

Původní stránkování rukopisu je vkládáno přímo do textu v hranatých závorkách. Neobvyklé výrazy jsou vždy vysvětleny kurzívou psaným textem v závorkách.

Hradec Králové, 15. 10. 1996

Jaroslav Peregrin

[1] Kniha památní obsahuje dílem velmi starých jako též i no větších paměti hodných věcí a sice nejvíce takových, které se okolo místa narození níže psaného sběhly, ačkoliv také některé znamenitější věci z vzdálenosti podotknuté jsou, sepsané od Františka Švece, bývalého podoficíra císař. král. jízdního temu (=jízdní jednotky) dragonů Nr. 3 nyní vlastitele zahradnické živnosti Nr. 36 v Debřecích. 1843.

[2] (prázdná stránka)

[3] **Předmluva**

Skrze celý život můj bylo mé jediné zalíbení v starobylých pa mětech se obírat, protož také kdykolivěk sem na nějaký hřbitov neb pobořený starý zámek vstoupil, /vždy vyhledávajíc památky nějaké/ a stojíc tu mnohdykráté zdálo se mi, že rozmlouvám s mými předky, buďto které tu odpočívají, aneb které tu bydleli, i myslívám o jejich činech mnohdykráté dosti slavných, a lituji toho velice, že buďto málo které a neb dokonce žádné popsání o nich doptati se mohu: k tomu cíli a konci zaznamenával sem sobě vždy hned jednu každou, třeba dost nepatrnou věc, abych i mojim potomkům něco zanechati mohl, zvláště zaopatřoval sem také všeliké knihy a staré písemnosti, a co se týkalo místa mého narození vše a z vzdálenosti znamenitější události sem zaznamenal v prázdných hodinách mojich, až konečně sehnal sem tolik, že sem za dobré uznal z toho řádnou knihu zhotoviti, v které nejvíce paměti z knihy tištěné pana Karla Josefa barona z Binenberku, bývalého císař. král. hauptmana kraje králohradeckého a z knihy psané pana Václava Lenka, bývalého učitele skuhrovského [4] se nachází, kterou nejprve pan Ondřej Lukavský, též bývalý učitel v Skuhrově, jistý Peregrin, pak Jan Stránský, sousedé skuhrovský, sepsali a nad jmenovaný pan Václav Lenk znamenitě rozšířil a dokonal, ostatní přidal sem já i to, co se za mé paměti přihodilo a co sem kde paměti hodného vynašel.

Ačkoliv vím zajisté, že málo lidu nynějšího času jest, kteří nad takovými pamětihodnými událostmi své zalíbení mají, tak přece doufám, že po mně někdo s radostí tuto knihu uchopí, ji čísti bude a z vděčnosti /zvláště dítky moje/ za mně se pomodlí: z kterého ohledu a úmyslu tuto knihu pozůstavuji.

V Debřecích, 8. března 1843

František Švec

soused debřecký

[5] **Začátek starobylostí**

V **roku 644** po Kristovém narození přišli do této země /v které prv před 655 lety Bojemové bydleli/ knížata Čech a Lech se svým lidem ze země charvatské i s čeledí a s dobytky: knížata, jedouce na krásných koních při zlatém praporku, na kterém bílý štít s černou orlicí se spatřoval, s nimi přijeli též hrabata Bzovští, jinak z Melnika, Kolovratové, Vršovcové, Lvové, Zajícové, Kaunicové, Říčanové a jiní slavní rodové a pod jedním velikým vrchem sobě i hovědům odpočinuli, na druhý den knížata a jiní páni na ten vrch vystoupili i také okolo obešli a seznavše tu zem dobrou a ourodnou býti, však ale kři a lesy velmi zarostlou, svým lidem vše oznámili, sám pak kníže Čech posadil se na pařez a takto k svému bratru Lechovi i všem pánům a své mu lidu mluvil: Nuže milí bratři, přátelé a tovaryši! jenž ste oučastníci po pustinách a lesích mého těžkého putování, již sobě tuto odpočiňte, toť jest [6] ta země, o které sem vám často mluvil a vás do ní uvést slíbil, země vám zaslíbená, medem a mlékem oplývající, k obývání příhodná, zvěří i ptactvem plná, vody hojné a rybami naplněná, tuť nebudete v ničem nedostatku míti a nepřátelé nebudou mocti uškoditi: i poněvadž tak přeutešena krajina již v rukou našich jest, považte jakým jménem má vyjmenovaná býti: na tu řeč odpověděli jemu: I odkud lepší této zemi jméno býti má, jedině od jména tvého kníže a pane náš, aby ona Čechova země se jmenovala: tehdy povstal kníže Čech, vyhlédl vzhůru a padl na zem a ji líbal, z toho velikou radost maje, že od jména jeho má jmenovaná býti, vstal zase vzhůru, rukou svých k nebi pozdvihl a zvolal takto: Vítej země přesvatá, tisíci sliby nám od bohův zaslíbená na čas byla jsi lidí zbavená ale již jsi nám zase navracená, nás zdravé zachovej a rozmnož od národů do národů až na věky: na to kníže Čech vzkázal pod vrchem Řípem vysoký dům a ves vystaviti, [7] kterouž Klenec nazval, též i hrad na vysoké skále /jenž se nyní Vyšehrad jmenuje/ a jej na památku hradu svého v zemi charvatské Psáry nazval, taktéž učinili i jiní páni a příkladem pána svého sobě dvory a vesnice stavěli: na to kníže Lech odešel s čeledí svou na východ slunce kdež první město a s nimi knížetství založil a jej od dýmů a kouření Kouřim nazval, které také potom Břetislavovi zanechal a s čeledí svou přes patskou neb mezsou krajinu do jedné pusté země, v které někdy Vandalové a Sarmaté bydleli, se odebral a tam hrad a město Hnězdno, též i dále Krakov založil, ten pak lid i jiní národové, jako Tataři a Moskvané, po tu dobu tak i jmenují. Když pak oni okolo Krakova mnoho polí vzdělali a od toho Polané nebo Poláci nazváni byli. Čech a Lech měli také ještě třetího bratra, totiž Rusa, který ruskou zem založil: tak píšou kronikáři polští Crome a Mechovský.

Léta 722. Pojala sobě kněžna česká Libuše, dcera knížete Kroka 2. a knížete českého 3. za manžela Přemysla Stadického z rodu sprostého a tím jej

knížetem českým učinila, z jehožto rodu v mužském pohlaví knížata česká až do roku 1306 panovala, ze strany [8] ženské pak panují až do této doby.

Léta 723. Kněžna Libuše město Prahu založila i jej ne od prahu při dveřích, jak mnozí kronikáři nedůvodně píší Prahou nazvala, nýbrž od vodopádu, po staročesky Prag, rusky Porog pozdějc ale Práh slujícího, který se /nyní v tak nazvaném Jelením příkopě/ pod královským hradem prv vynacházel.

Léta 741. Vzaly svůj počátek deštníky /paraple/ který z počátku byly z voskovaného plátna s dřevěnými sloupky a nahoře vyhlížely jako okrouhlý stůl.

Léta 780. Byl náchodský zámek dle mnohých spisovatelů vystaven a obdržel své jméno od schodů, kterých od nynějšího města až k zámku nahoru 415 se vynalézá a od nepohodlné chůze vzhůru totiž Na - chod se jmenuje, který Pán jej vystavěl nikde nalézt jsem nemohl.

Léta 894. Přišla křesťansko katolická víra ponejprv do Čech, kterou nejprvnější kníže sám přijal, což se stalo následujícím způsobem, v již jmenovaném roku Svatopluk, král moravský, chtěje vojnu začít s Arnulfem císařem švagrem svým, povolal k sobě do Velehradu [9] kde byla královská i také biskupská stolice, mnohá knížata, též Bořivoje, kníže české a učinil jim slavné hodování, i posadil z nich každého dle jeho důstojenství; knížeti pak českému dal koberec a ubrus prostříti na zemi, tak aby na něm sedě pokrmův a nápojův požíval.

Když pak po stole bylo, tázal se Bořivoj krále, proč jemu na královském dvoře jeho taková neuctivost se stala, načež jemu odpověděl král: mě se vidí, že jest také v tom poctivost učiněna, nebo pohan jsi a pohané mají tak obyčej seděti, jak jsi ty seděl, chceš-li pak ale se mnou za stolem seděti musíš u víře Kristové mě rovný býti. Otázal se Bořivoj: Co by mi pak to dobrého přineslo, abych vaši víru přijal, snad nic? a tím bych bohy na sebe rozhněval. Král poručil tajně biskupa svého Crhu povolati, který přijdouc posadil se a vida Bořivoje před sebou státi, k němu řekl: Co ty se za to stydíš, že jsi na zemi seděl? a nestydíš se že modlám sloužíš: jistě skrze to od Boha všemohoucího těžce trestán a v ohni věčném seděti budeš: i odpověděl Bořivoj: co mám činiti? abych toho všemohoucího boha, o kterém mluvíš, [10] nehněval a jeho trestání i toho věčného ohně se uvaroval? Biskup řekl: Přijmi víru Ježíše Krista věčného i řád křesťanský a opovrž modly, v nichž jsou ďáblové: I řekl Bořivoj: Bych pak tu víru i váš řád přijal, nevím co by mi z toho dobrého pošlo, poněvadž žádný z mých předků jeho nedržel; odpověděl biskup: Pán Bůh ten, který stvořil nebe i zem, slunce, měsíc, hvězdy, také tebe a všechny věci, toto také kázal pověděti skrze mě: odřekneš-li se těch model a ďáblů, kteří přebývají v nich: pánem pánů tvých budeš i všichni nepřátelé tvoji budou se také báti a rod tvůj rozmnožen bude jako řeka, též království toto budoucím časem v rod tvůj a do města v kterém ty bydlíš, přenešeno bude. To slyšíce

Bořivoj řekl: Jestli tak bude, jak ty pravíš, proč já meškám se pokřtiti dáti. Biskup řekl: Věříš-li v Boha otce všemohoucího, v Ježíše Krista syna jeho, který za nás umřel a vstal z mrtvých, též i Duchu svatého, kterýž osvěcuje každé srdce svou milostí, tehdy dosáhnouti [11] budeš moci křtu svatého: kníže těm slovům a jiným článkům víry Kristovy když vyučen byl, pokřtěn býti žádal, také dvořeninové a služebníci jeho padli k nohám biskupovým a křtu svatého žádali, jimž rozkázal biskup celou noc k pánu Bohu se modliti a za milost prositi, kdežto na druhý den u vigilií sv. Jana Křtitele nejprv kníže a potom po něm 30 jeho služebníků od sv. biskupa pokřtěni byli, na den sv. Jana Křtitele biskup učinil kázání horlivé o víře křesťanské, potom i také král slavné hody a posadil Bořivoje nadevšechny jiná knížata vedle sebe, též i služebníky jeho nad jiných knížat služebníky poručil ctíti. Bořivoj po několika dnech s králem i s knížaty se rozžehnav a od biskupa přijav požehnání, též jednoho nábožného kněze jménem Pavla Kaycha sebou na Červený Hrádek /nyní Králův Hradec/ do Čech vzal, kdež dal kníže kostel sv. Klimenta postavit, který až dosaváde stojí, v němž kněz Kaych první mši svatou sloužil, knížete manželka Lidmila byla později též od toho samého sv. biskupa pokřtěna.

[12] **Léta 920.** Byla sv. Lidmila, bába sv. Václava, z rozkazu jeho matky Drahomíry od vlastních dvou bratří tyranky Drahomíry, Tumana a Kumana, na Tetíně ukrutně zaškrcena.

Léta 921. Sv. Václav knížetství české nastoupil v 14 letech věku svého.

Léta 938. Byl sv. Václav, první král český od svého vlastního bratra Boleslava, původem jeho matky Drahomíry v Boleslavi okradně zamordován v 30. roce věku svého.

Léta 950. Kněžna Drahomíra, když plna zlosti proti křesťanům z hradu Stochova skrze Prahu do Sutic k hrobu otce svého jela, chtěje tam proti synu Boleslavovi pomstu volati, an nyní se polepšiv, ji napomínal by s křesťany milosrdně nakládala, když ale před Hradčany okolo kostela sv. Matouše jela, vozka její slyšíc k pozdvihování nejsvětější svátosti oltářní zvoniti, jsa křesťan horlivý /o čemž Drahomíra nevěděla/ z vozu ku dveřím kostelním skočil, padna na kolena horlivě se modlil, Drahomíra na voze sedící to vidouce, jemu i všem křesťanům tak hrozně zlořečila [13], že země nemohouce toho snésti, pod ní se otevřela, a ji zajisté do pekelné hlubiny s koňmi i s vozem pohltila, z kteréžto propasti strašlivý dým, oheň a smrad vycházel, i také přehrozný křik za dlouhý časy slyšán byl, lidé jenž se k tomu místu u velikém počtu zběhli, strachem a hrůzou naplněni jsouce, mnozí z pohanův, též i Drahoslav, bratr té nešťastné Drahomíry, víru Kristovou přijali, to místo bylo nešťastné, neb kdokoliv na něj vstoupil, neštěstí toho dne neušel, k přetržení toho na to místo byl kamenný sloup postaven, na kterém dosaváde stojí.

Léta 1003. Kníže české Jaromír, jsouce od Vršovců na honbu pozvaný a když s nimi do Velického lesa přijel, jej z koně strhli, do naha svlíkli, ku kolu na zem přivázali, koně své bodajíce přes něho skákali, pak zase k dubu přivázali a z lučiště do něho stříleli: kníže pak se k bohu a sv. Jánů Křtiteli modlil a viděl, kterak sv. Ján Křtitel střely do svého pláště chytal; z kterého tak velkého nebezpečství [14] pak jej polesný /fořt/ Hovora s pomocí Pražanů vysvobodil, kterémužto týž kníže daroval za to zámek Náchod, Třebechovice a Kostelec s patřícím k tomu vesnicemi, učinil jej prvním po jeho knížecí osobě, zapsal jemu na věčné časy Ouřad nejvyššího myslivství a císař Haynrych 2. jej povýšil do panského stavu, daroval jemu krásný erb a přiložil jemu cti jméno Hovora z Dubu a Lípy, kterýž kníže ale přece leta 1037 od pohana Vršovce oštípem proboden byl.

Léta 1005. Oldřich, kníže české, jedá skrze ves Opučen zamilo val sobě sprostou dívku dceru Křizina domoroda sedláka, velmi krásnou, a mravy svými ozdobenou a jí proti vůli svých rad za manželku pojal. V jednom pražském velmi starém rukopisu praví se o ní takto: Božena byla dcera domoroda sedláka ze vsi Opučna, šlechtná a krásná velmi a jejíž spanilost šlechtily dlouhé vlasy, kteréž tkanicemi obtáčela a točenici na vrch hlavy nosívala, a tím se pánu velikému zalíbila. Vidouc to jiná děvčata, štěstí toho jí přály a místo drdolů točenice sobě pletouc mezi sebou o tom rokovaly. Až dotud rukopis. Tyto točenice bývaly jehličkou, mnohokrát velmi drahou protažené, která 6 nebo 7 coulů dlouhá byla a na konci nějaký blýskavý kámen v ní zasazen byl, [15] tyto jehličky ještě za mé paměti se nosily a teprve v roce 1812 docela pominuly.

Léta 1037. Kochan Vršovec, který na Velizu knížete Jaromíra usmrtiti chtěl, napotom jej oslepil a posledně oštípem probodl, a nyní zase knížata Oldřicha a Břetislava oukladně zamordovati chtěl, byl na rozkaz knížete Břetislava jatý, který jej odsoudil, aby se jemu nos uřezal a oči vyloupaly, pak rozkázal, aby jej v řece nedotopeného okolo sloupu vodili a tak z něho střeva vysoukali, když se to pak vše stalo, střeva z něho soukali a on jsa v bolestech takto k přistojícím mluvil: Nedoufejš žádný z vás v svůj statek, ani v chytrost, já jsem se domníval, že v Čechách všecky zmorduji a zahubím knížata, protož mi nyní za to je dána slušná odplata.

Léta 1100. Nebyla téměř žádná zima, takže v měsíci únoru všechno zaseto bylo. Rok ten byl velmi úrodný jak na obilí, ovoce, i na vína.

Léta 1130. Začaly noty muzikální.

Léta 1177. Byl první dřevěný most v Praze přes Moldavu posta ven.

[16] **Léta 1218.** Zjeven byl milostný obraz Panny Marie ve Vam beřicích na lípě, který jistý podruh jménem Jan, prv slepý, tam uzřel. Od té doby začali tam

lidé putovati a jak slavnosti, tak i příbytek této nebeské královny rozšiřovati. První oltář na této lípě dal vystavěti pán hrabství vladyka Ladislav, vévoda z Múnstenberku.

Léta 1240. Od dvou bratří Antonína a Michala Galiciána bylo ponejprv děláni papíru vynalezeno, dělali jej ale z palmových a topolových listů a i také z prostřední kůry stromův javorových, jasanových, osikových, bukových, jilmových a lipových.

Léta 1270. Byl pánem v Náchodě Hron z Náchoda, který to pod zámkem ležící město založil, vystavěl a příkopy obehnal.

Léta 1273. Byl Hron z Náchoda jakožto vyslanec od krále české ho Václava při kostelním sněmu, jež papež Jiří 10. ustanovil v Lyonu, tam od císaře Rudolfa skrze jeho moudré přednášení a i běžnost řeči tu čest obdržel, že na krále českého stolici /která hned vedle stolice císaře římského stála/ posazen byl.

Léta 1274. Byl Hron z Náchoda podruhé do Lyonu ku kostelnímu shromáždění s Havlem z Lemberku /jinak z Gablonu/ [17] odeslán s přednášením, že Rudolf z Habsburku nepravým způsobem na trůn císařský dosedl.

Léta 1281. Byla nejhorší psota v Čechách, která dříve a až do této doby nebyla, neb ve vojně s císařem Rudolfem padl český král Přemysl 3. a zůstal po něm dědic jeho syn tříletý, císař ale nechtíc jej v království připravit, odevzdal jej jeho strýci Ottovi markraběti brandeburskému, jako též správu až do zrůstu jeho království české, kterýž Otto náramně českou zemi hubil, a když jej čeští páni u císaře obžalovali, na nich se náramně mstil a Čechy všechny zkaziti ustanovil, sám pak se jich obávaje do brandeburské země odjel a jistému tyranovi Eberhardovi jak dědice, tak i království české k spravování odevzdal, kterýžto hned po odjezdu Ottovu malého krále Václava i s jeho matkou Kunhutou poručil tajně o půlnoci na vůz naložiti a na hrad Bezděz v zimě v chatrném oděvu odvézti, napotom všechny kláštery a kostely v Čechách obloupil, lidem všecken dobytek pobral a zádušní vesnice všechny vypálil [18] dále ten tyranický člověk Eberhard poručil svým lidem, aby se po celé zemi rozjeli a všechny Čechy jímali, loupili, ničili a hubili; ti tyranští lidé netoliko ve vesnicích, ale i v zimě v lesích lidi ubývali, ze šatů svlačili, takže ubozí lidé rohožím a sítím se bídě odívali a mnozí i nazí chodili, k tomu povstal z toho také tak veliký hlad, že lidé jedni druhé, též i matky své děti mordovaly a jejich těla jedli a i také těla ze šibenic sejmuli a jedli z velikého hladu. Okolo Mělnika ti bohaprázdní Němci sedláky chytajíce, jako snopy pět i šest jich spolu svázali a když jim peněz dáti nemohli, z velikého vrchu do Labe je pouštěli a ztopili; z takového hladu v české zemi tak veliký mor nastal, že více lidí zemřelo, než jich na živu zůstalo. Nepřátelé když také zhusta mřeli, ostatní s Eberhardem se z Čech vystěhovali.

Léta 1291. Lev Hron z Náchoda, krále českého Václava 4. tajný rada, vystavěl jako pán náchodský chrám v Holomouci.

Léta 1296. Dal král Václav 4. v Kutny Hoře první groše [19] bítí, až týdně 303 libry.

Léta 1318. Byl pánem v Náchodě Haynrych z Lichtenberku a Náchoda. Toho také roku začaly se nosit roušky, které jen až k ramenům dosahovaly, roušky ale které nosily manželky rytířův dosahovaly od hlavy až k patě. Svobodné ale z našeho stavu musely chodit bez roušky. R. 1313 byl prach muniční k střílení vynalezen.

Léta 1319. Když Jan, král český, táhl se svým českým a moravským lidem ku pomoci Ludvíkovi císaři, proti Frydrychovi knížeti rakouskému, tenkrát byl v českém vojsku jeden udatný rytíř, jménem Plichta Žerotínský, ten oblékna svůj železný kyrys, též koně svého oblékl v kyrys, na kterém mnoho ostrých špic a kos bylo proto, aby žádný ke koni přistoupiti nemohl před bitvou. Plichta sedouce na svého koně a zabodnouce jej, do vojska rakouského vskočil, a mnohé nepřátele z koňův svých svým hrotem srážel i také s koní porážel, a když stratil svůj hrot, tak mečem napůli je přetínal, obrátíce se zase Rakušanům velikou škodu činil, a k vojsku českému se zase navrátil, an se na to král i císař dívali, potom oddechnouce sobě [20] vez ma jiný hrot, zase mezi nepřátele vskočil a vprostřed jich rakouskou korouhev mečem sřal, a korouhevnicka i s koněm porazil a po z mordování mnohých k českému vojsku zase se navrátil; po třetí když zase mezi ně vskočil a mnohé zamordoval, přijeda na příkopy řetězy přetažené /a kterých neviděl/ s koněm svým padl, a od Rakušanů palicemi a železnými kladivy byl utlučen, jehožto smrti král i císař velice litovali a na to odpoledne nad Rakušany vítězství obdrželi. Tělo pak Plichtovo bylo do Čech převezeno a v klášteře sv. Františka, který on sám stavěti počal, v Tejnici počestně pohřbeno.

Léta 1320. Byl pánem v Dobrušce Mutina z Dobrušky, a pozdvihl jeho ves Lešno za město a nazval jej dle svého jména Dobruška. Toho též roku byl pánem ve Skuhrově Mutina Tašek ze Skuhrova, dobrý přítel Mutiny z Dobrušky. V tomto roce se začal papír z hadrů dělati.

Léta 1328. Když Jan král český v Prusích s pohany [21] bojoval a pak mnoho tisíc ku Kristové víře přivedl, stalo se, že jeden houf českého lidu od pohanů byl obklíčen, že práporečnickovi pravá ruka, v které on práporec držel, uřata byla, i uchopil čerstvě práporec do levé ruky, když ale i levou ztratil, do úst jej popadl a tak jej držel, až ten houf s pomocí jiného vojska českého byl z nebezpečení vysvobozen: ten práporečník byl pán z Hrušova, když před krále Jána ten práporec v ústech držící byl přiveden, velice od něho byl schválen a bohatě obdarován: tak jak Beckovský v kap. 21 na stránce 190 zaznamenal.

Léta 1336. Byl pánem v Náchodě a Krčíně Herman z Dubu a usta novil na svůj náklad kněze v Krčíně.

Léta 1338. Byl pánem na Potštejně Mikuláš z Potštejna a Žampachu, který ve svém erbů volovou hlavu užíval, tento pán pro vozoval překruté raubířství po všem okolí a když na zákaz císařův takové zanechat nechtěl, byl jeho hrad Potštejn od císaře římskýho a markraběte moravského Karla 4. v roce 1339 oblehnutý, dobytý a rozbořený, jehožto zříceniny tak až dosaváde se spatřují, pan z Potštejna ale utekl na hrad Žampach tajným průchodem; nápotom obdržel k Potštejnu patřící vesnice pán Sedláček z Borovnice [22].

Léta 1341. Byl pánem v Náchodě a Broumově Hynek z Dubu. Toho také roku byl pánem na Opočně Čeněk z Potštejna.

Léta 1350. Byl pánem v Skuhrově a k němu patřícího panství Jan ze Skuhrova z rodu Jána - Vznaty a měl patronátní pomoc nad farním kostelem v Solnici, duchovním De penitentia martyrum a sv. Kříže v Praze.

Léta 1356. Dobył císař Karel 4. hrad Žampach a rozbořil jej jako Potštejn a loupežníci tamní na jeho rozkaz po všem stromoví zvěšení byli.

Léta 1359. Dal chrám Páně sv. Štěpána ve Vídni arcivévoda rakouský rozšířiti, který prv leta 1265 král český Ottojan 2. jinak Přemysl 3. založil a vystavěl. Vnitř jej kráší 38 mramorových oltářů, jest 222 střeveců široký, 392 střeveců dlouhý, 79 střeveců vysoký, jeho hranolatá a ze samých figur pozůstávající věž jest 415 střeveců vysoká a okrášluje nadmíru Vídni, neb jeho věž jest na kolik mil zdáli viděti. V tom též roce popustil skuhrovské panství pan Jan Vznota ze Skuhrova bratřím Janovi a Hroznatovi ze Skuhrova, kteří obdarovali chrám Páně Luhu, při čemž za svědky požádali Joska z Boskovic, Mutinu z Dobrušky, [23] Lenka z Potštejna a Sulku ze Sulpic.

Léta 1361. Byl pánem v Dobrušce Sezima z Dobrušky, který na Opočně vydal písemný ustanovení na budoucí časy a sdělil obdarování farnímu kostelu panny Marie a sv. Václava v Dobrušce, na den památný sv. apoštolů Petra a Pavla, k čemuž dožádal za svědky Čeňka z Potštejna, Jošta, Jana a Hroznatu bratry ze Skuhrova a Hainrycha a Teodoricha z Rychnova. V tom samém roce obdaroval též Sezima chrám Páně sv. Jana Křtitele ve vsi Rokytnice, v tomtéž roce na den sv. Martina obdaroval poznovu též Sezima z Dobrušky a pán na Opočně chrám Panny Marie a sv. Václava v Dobrušce, k čemuž za svědky požádal Jana a Hroznatu bratři ze Skuhrova, Ježka a Vilhelma bratři z Černčice, Hermana a Teodorycha z Rychnova.

Léta 1367. Obdaroval zase Sezima z Dobrušky farní chrám Páně na Opočně. Pánem v Náchodu byl Dytrych z Náchoda.

Léta 1370. Byl pánem v Náchodě Hynek Berka z Dubu a daroval chrámu Páně v Kostelci 5 kop grošů. Dytrych z Náchoda byl také pánem v Dušníku.

Léta 1372. Vydal král český Václav 4. d. 20. října latinský spis, vedle něhož Jaroměřanům [24] svobodno, aby sami kšaftovali. V tom roce byl sv. Ján Nepomucký v tejsnském kostele v Praze kazatelem učiněn. V r. 1375 kanovníkem.

Léta 1378. Byly ručnice /flinty/ v německé říši ponejprv zhotoveny, které se však doutnavkami zapalovaly.

Léta 1383. Byl sv. Ján Nepomucký v řece Moldavě v Praze smrti shozen a utopen na rozkaz krále Václava 6., lenivý nazva ného, proto, že zpověď jeho manželky, královny Johany vyjeviti nechtěl, jehož tělo 5 krásných malých hvězdiček nad vodou do provázelo až na to místo, kde jej voda na písku ležeti nechala.

Léta 1389. Teodorych z Rychnova a jeho manželka Ofka vystavěli a bohatě nadali oltář v chrámu Páně rychnovském sv. Felixe a Adaukta. Jako svědkové k závazku tomu dožádali: Lacka z Kunštátu a Poděbrad, Koldu z Žampachu a Černíkovíc, a Ullricha z Rychenburku a Přepych.

Léta 1392. Byl pánem v Náchodě rytíř Zygmund z Dubu a Lípy.

[25] **Léta 1393.** Byl pánem na Skalce rytíř Rudiger ze Skalky.

Léta 1397. Připadl Opočnu Putovi z Častolovic, jenž se prv z Potštejna jmenoval.

Léta 1404. Připadl zámek Opočnu pánům rytířům: jedna polovice Jánovi Krušinovi z Lichtenburku, a druhá Hainrychovi z Náchoda, napotom ale Lichtenburk Hainrychovi jeho polovici splatil.

Léta 1408. Byl pánem v Náchodě Hynek z Dubu a Náchoda, a zůstával na zámku červenohorském.

Léta 1410. Byl pánem v Sobotce rytíř ze Syrovátky, kterého sem pro obzvláštnost jména také zaznamenal.

Léta 1411. Vzalo svůj počátek kacířstvo husitské, které prv v zemi englické, od mistra Viklefa svůj počátek vzalo.

Léta 1415. Byl mistr Jan Hus skrze své bludné kacířstvo v Kon stanci upálen. Toho též roku Jan Městecký z Heřmanova Městce a Lichtenburku vyraboval opatovický klášter, tam vrchní ouřad zastávajícího preláta patera Bazura mučiti nechal a znamenitý tam schovaný poklad vzal, v svém městě [26] hostinu strojil, ku které množství rytířů pozval a pak za ostatek zámek Opočnu koupil.

Léta 1419. Hned po smrti krále Václava lid husitský se Táborité nazval /od ležení, lágru, a také od města Tábora, jež sobě nejdříve podmanili/, Žišku, bývalého komorníka královského sobě za vůdce zvolili a nato hned svou celou zuřivost na kostely, kříže, kláštery, řeholníky a panské hrady a zámky obrátili,

vše mordovali, pálili a bořili a jen samých klášterů 209 obloupili a rozbořili. Byl též mistr Jarolím, pomocník Husův, v Konstanci upálen.

Léta 1420. Ta tábořská rota se s Pražany a i jinými uhlavili a mezi sebou ustanovili, aby císaři Zygmondovi, jenž po otci a bratru svému byl pravý dědič království českého, se nepoddávali a všechny kláštery bořili, konečně také vzkázali na všech kazatedlnicích oznámiti, aby každý z kalichu bezevší přípravy a hříchem lítosti, přijímal, pakli by to kdo učiniti zanedbal, ten má hrdlo ztratiti, to slyšíce ještě neporušení křesťané, [27] než by tak nepořádně, bez zpovědi a sv. pokání tu nejsvětější svátost přijímali, raděj všechno své jmění opustíce s pláčem z Prahy odešli, takže na Starém a Novém městě 140 domů prázdných zůstalo. Beckovský v kap. 34 na str. 681. Toho roku také proti těmto Táboritům bojoval s císařem Zygmondem Ján Všembera z Boskovic, pán na Brandejse, hájil statečně zámek vyšehradský a když cisař s pomocí prodléval, odevzdal jej a učinil skrze něj narovnáni toho roku na den sv. Šimona a Judy s Krušinou z Lichtenberku, Viktorem z Kunštátu a Poděbrad, Hynkem z Kolstainu aneb z Valdstainu, Prokopem z Oustí, Janem z Lichtenburku, Mikulášem Husem a pak s měšťanostou, konšely a sousedy Starého města pražského. Toho též roku byl pánem v Náchodě Jan z Červené hory a byl spolu hauptman města Jaroměře, kterýž dne 26. prosince výš jmenovaného roku se svou vojenskou osadou vpadl do města Krčína, kdežto právě lid, dle nařízení Žiškova, pod obojí tělo páně požíval v chrámu, on pak tomu [28] tábořskému knězi jeho velký komunycýrující kalich z ruky vzal, a dal z něj svému koni píti a pravil, že jeho kůň též té víry jest; skrze což napotom Táboriti město Jaroměř a zámek červenohorský v prach a popel obrátili.

Léta 1421. Hynek z Červené hory bojoval s vojskem císaře Zyg munda proti Janovi Žiškovi z Trocnova, který boj nešťastně vy padl a on Žiškovi do zajetí se dostal, nápotom ale vůdci Kostkovi zase byl vyměněn. V tomtéž roku oblehl Ján Městecký z Opočna Chotěboř v kraji čáslavském, kdežto Táboriti leželi, přislíbil jim svobodné odtažení a jich obhájení, on ale je proti vši spravedlnosti do kůlen a stodol vehnal a jich zapálil, v kterýchžto jich 700 zahynulo.

Léta 1422. Vpadl do země české od Pražanů požádaný k české koruně princ Sigismund Korybut, arciknížete z Litavy bratr s sebraným rozpuštěným lidem, oblehl zámek Opočno a tam odtud Karlstain.

Léta 1423. Dne 23. srpna Jan Městecký z Opočna s Půtou z Častolovic vrazil do Pražského předměstí v Královém Hradci, aby pomstil králohradeckých, že [29] pomohli Žiškovi proti němu bojovat.

Léta 1424. Číhali na Žišku, když z Moravy do králohradeckého kraje táhl, u Skalice mezi Náchodem a Jaroměří, Půta z Červené hory, Jan z Opočna a Ernest z Černčice, dne 3. ledna na Jana Žišku vypadli, jemu mnoho lidu zamordovali, museli však posledně předce s velikou ztrátou lidu a nábytku

Žiškovi vítězství zanechat a kam kdo mohl, utéct. Posledně Žiška, ten veliký nepřítel křesťanů, když mnohých vesnic, městeček, měst, hradů a panských zámků, kteří se k němu připojiti nechtěli také 550 klášterů netoliko v Čechách, ale i také v jiných zemích v zříceniny obrátil a sám svým železným palcátem přes 500 duchovních osob zmordoval: když pak do Uher táhl, v Příbyslavě na morovou ránu tohoto 1424 roku zemřel, tělo jeho do Králova Hradce bylo vezené a v kostele sv. Ducha pohřbené, ale v krátkém čase bylo z hrobu vyzdviženo, do Čáslavi odvezeno a ve velkém kostele pohřbeno; když pak ale Ferdinand 1. císař římský jedouc z Vídně do Prahy, na noc do Čáslavi přijel a do kostela vešel, i spatřil veliký železný palcát při hrobě Žiškovém na zdi viseti, tázal se svých dvořenínů řka: Zde jistě nějaký slavný český hrob leží? a oni na to mlčeli, i tázal se po [30] druhé, vědí-li, kdo tz odpočívá? Odpověděl jeden: Zde leží Jan Žiška z Trocnova. I řekl císař: Pfuj! Pfuj! zlý člověk, však on mrtvý po sto letech ještě živé děsí, nato hned z kostela vyšel a z města dále jel, nechtěl tam ani noclehovati. Když pak Ferdinand 2. nad zpronevěřilými na Bílé Hoře vítězství obdržel a království české i jiné země k víře kristově přivedsti se snažil, tělo toho žháře Žišky z hrobu vyzdvižené a u šibenice pohřbené bylo. Tak Beck., v kap. 55, na str. 717. Po smrti Žiškově pozůstalá zběř jmenovali se sirotci, a jiní Táboři, ti sobě některé malé vůdce a za nej přednějšího Prokopa příjímím Holého vyvolili a od své ukrutnosti ustoupili, ani Compactata, neb pravidla svornosti a sjednocení od sněmu bazilejského v Praze na sněmu čtené nijakž svoliti nechtěli, jiní pak zase z nich Plzně silně dobývali. To stavové i města česká vidouce, ty Táboř a Sirotky za veřejné nepřátele vyhlásili a proti nim velmi se hotovili. Prokop Holý, nemoha se Plzně zmocniti, od svého 10měsíčního obležení upustiti a s velikým hněvem odtrhnouti musil a přísahou se zavázal, nad pány českými sobě odporujícími se [31] pomstíti, je všechny zkaziti a z Čech vyhnati.

Léta 1425. Vpadl biskup z Nysy a Breslavi s slezským vojskem do Čech, oblehl Náchod a Vízenburk, okolí ohněm a hladem plnil, takže lid všecken do zámku náchodského se utekl, tam však vznikl mor, že v krátkém čase 1500 lidu vymřelo. Že pak Jan z Opočna proti Sirotkům a Táboritům neustále bojoval a jim, kde jen mohl a na každém místě veliké škody činil, uzavřeli tito, a vždy s nimi držící králohradečtí, by Jána Městeckého z Opočna, jeho zámky, Hrádek a Opočnu oblehli, což také tohoto roku v skutek uvedli, zámek Opočno po 3 tyhodnech obklíčení dobyli, vypálili a ani kámen na kameni nenechali, aby tím svého úhlavního nepřítele více k bránění neschopného učinili.

Léta 1427. Králohradečtí, Jaroměřský, Královdvorští a s nimi rytíř Matěj Salava z Lípy oblehli zámek Červenohoru a když Tábořiti a Sirotky, ze Slezska táhnoucí se k nim přirazili, zámek ten dobyli, spálili, roztloukli a se zemí srovnali. Slezáci, chtěce tu od Sirotků a Tábořů jim učiněnou škodu mstíti, vtrhli do Čech, oblehli zámek a město Náchod, které králohradečtí obsadili uslyšíce

ale, že jim Táboři a Sirotci na pomoc přicházejí, odtáhli [32], načež králohradečtí a náchodští z města a zámku za nimi se pustili, Slezáci se však obrátili, mnoho jich zmordovali a zase do Slezka odtáhli. Nato koupil rytíř Jan Holý zámek Náchod se vším, co k němu patřilo za půl druha tisíc kop míšeňských a Mikuláš Trčka z Lípy zámek Homole za jeden tisíc kop míšeňských. Tohoto zámku Homole zříceniny se až dotud /jenž nyní Landfrýd sluje/ spatřují. Toho též roku lid Jána Městeckého z Opočna a spolu rytíři Hynek z Kolštainu, jinak Valdštainu a Jan Smiřický v sobotu před narozením Panny Marie vpadli s polním heslem svatý pokoj do pražských měst, tam ale zle vypadli. Tento rok oblehli též Sirotci zámek Lichtenburk, ale celý rok nadarmo.

Léta 1428. Hned při začátku drželi Táboři a Sirotci radu v Kutný hoře, která by jim jich ouhlaovního nepřítel, Jána Městeckého z Opočna vniveč uvedli, který jim již tak mnoho škody udělal a práce stál, a ustanovili jeho pevný zámek Lichtenburk oblehnouti, k tomu ustanovili vůdce Ullrycha z Byberštainu a se vší mocí a [33] silou se přičinili, až i konečně /ačkoliv že komendant zámecké osady hauptman Liska se statečně bránil a jich častěji odehnal/ přece jej dne 25. listopadu 1429 roku dobyli a pod opatrování Jánovi z Rušinova odevzdali, načež Ján Městecký z Opočna ještě několikrát s nimi bojoval, ale příštího roku z lítosti, že ty nejlepší a nejprvnější zámky ztratil v Arnavě zemřel, nyní byl Opočnu bez pána a zámek mnoho let v kamennou hromadu obrácený tak ležel: který pán jej zase vystavěl, nikde nenalezeno.

Léta 1431. Dostal degret na Opočnu Ján z Opočna a na Šraumberku.

Léta 1434. Prokop Holý Táboritův vůdce, sebera svůj lid i také Sirotci a jiné své přátele a s celou tou kacířskou rotou na panství pána Maynharta Jindřichohradeckého vtrhl a všechny lidi, městečka a vesnice mečem i také ohněm hubil; pan Maynhard svolal všechn svůj lid, i také všech urozených pánů a měst žádal, aby mu proti tak silnému nepříteli a celého království [34] zhoupci vojanskou pomoc učinili, což se i také stalo, neb mimo jiných pánů sám pan Oldřich z Rožmberka 10 tisíc, též z kraje plzeňského 12 tisíc lidu bojovného a i od jiných pánů a měst, jak katolických, i také pod obojí, veliké množství pánu Maynhartovi ku pomoci přišlo.

Když tehdy na druhé straně jmenovaného roku dne 30. máje to z obojí strany silné vojsko mezi Kouřimem a Českým Brodem u dvou vesnic, Hříb a Hřebov nazvaných, proti sobě se postavilo, katolíci, obrátivše vozy a lid, začali jako utíkat, to vidouc kacířové vesele z svých vozů na katolické se valili, křičíce, že utíkají, ale katolíci, zaskočivše je pozadu a dostanouce se mezi nepřátelské vozy: I stala se bitva veliká, v které Sirotků a Táborů 13 tisíc zahynulo, i také Prokop Holý, vůdce Táborů zamordován byl, katolíků ale při tom jen 200 padlo, jenž se stalo výš jmenovaného dne a roku tu neděli po slavnosti božího těla.

Po dokonané bitvě hned katoličtí vítězitelové skrze volavce provolati dali, [35] kteříkoliv přinuceně na vojnu jíti museli, ti aby se k svým především obchodům navrátili, ostatní pak hned svou zbraň složiti a do stodol jíti museli a ti byli od slunce, dešťů a větru opálení, nečesaní a jako divocí muži obrostlí, tvrdou a srstnatou kůží na sobě majíce, očima co mouřenínové svítili, ti pak všichni, když do těch stodol vehnáni a v nich od plzeňských zavřeni byli, potom ty stodoly s nimi zapálili, v kterých ti žháří /jichžto do dvou tisíc bylo/ všichni i se stodolami shořeli. Beckovski, v kap. 57. na str. 757. Toho času císař Zygmond, když po svém na císařství korunování do Ulmu se navrátil a o takové porážce Táborů a Sirotků uslyšel, takto řekl: Čechové od žádného, leč od Čechů přemoženi býti nemohli! Když pak ještě pozůstali Tá boři a Sirotci, kteří v té velké porážce utéct mohli jako syslové ze svých krytů vylézali a dohromady se rotili, jakož leta 1435 nanovo v Kolíně bouřiti počali, na poručení pána Aleše v témž Kolíně od katolíků byli obleženi a vzdáti se museli, [36] z nichž mnozí /poněvadž Slavatu oukladně zamordovali/ byli ohavně usmrceni, mnozí do Labe vházeni a jiní zvěšeni byli, a ostatní také z hradů, Ostromeče, z Příběnice i jiných míst vyhnáni: a poslední ještě ta jejich dosti silná rota u Lomnice od pana Oldřicha z Rožmberka na hlavu poraženi byli.

Léta 1437. Byl pánem v Náchodě a toho celého panství rytíř Jan Kolda z Náchoda, bojoval po straně králově proti Albrechtovi vévodovi rakouskému, když ale Albrecht po krátkém panování v roce 1439 zemřel, začal v Čechách nepořádek znova, při které příležitosti Kolda z Náchoda a Benedikt z Mokrovousů nepokoj zosnovali: Koldovi přibíhalo množství rozpustilého a boha prázdného lidu, z kterého válečnou armádu učinil a nazval ji tovaryši, s nimi vpadl do králohradeckého vlastenství a do vlastních panství země pána a vše kazil a vniveč uváděl, raboval a páčil, konečně jeho opovážlivost šla tak daleko, že v roce 1440 v pátek po sv. Jakubu se svými ozbrojenými tovaryši jednou bránou se do Prahy vedral [37] a vše co jemu od vojska, též i sybylného (=civilního) lidu v cestu přišlo, sekal, hubil a mordoval a tak až k druhé bráně se dostal a jí zase pryč uháněl. Na to dobyl Kolda starý a pevný zámek Waldstain a jej zkazil. Toto veřejné násilí a nepřátelství Koldy pohnulo Slezáky a některé Čechy proti témuž Koldovi v závazek se spojití, načež Slezáci přitáhli až ke Skalici a Jaroměři a tam Koldovi patřící vesnice vypálili; Pan Jetřich s českým vojskem oblehl zámek Dubenec, ve kterém Koldova osada ležela, dobyl jej a spálil, na to se spojil se Slezáky a oblehl pevný zámek Rychenburk, Kolda vida patrně jeho nebezpečnost, poslal k nim posly a přislíbil pokoj, poněvadž ale takový nedržel, nýbrž jeho sem tam tažení, plundrování a rabování nepřetrženě provozoval, tehdy shromáždily se slezská knížata, Breslau a Švaidnic s velikým množstvím lidu, s kterým na den sv. Stanislava zámek a město Náchod s hroznou silou atakovali, Kolda vida nepřemožitelnou sílu lidstva a svou nemožnost zámek [38] a město obhájití,

vykradl se tajně v noci tajným průcho dem zámeckým s 37 dobře vyzbrojenými lidmi pryč, druhou noc odešlo za ním touž chodbou 70 oděnců, třetí den ale otevřeli městskou bránu, z které 150 dobře vyzbrojených jezdců vypadlo, načež se Slezáci do města prosekali, vojsko tam se nalézající a všechn lid sybylní ven vyhnali, pak město i zámek zapálili a zase do Slezska odtáhli. Kolda pak toho a následujícího roku zámek a město zase opravil.

Léta 1449. Jiří z Poděbrad, jenž prv s Koldou z Náchoda držel, se nyní od něho a Bedřicha kněze odtrhl, jemu nepřátelství vypověděl, hned nato velké škody působil a třikráte Koldův lid porazil, po poslední porážce poslal Jiří z Poděbrad Parduse z Horky a Bohuňka Kůstkového syna s lidem do králohradeckého kraje, ti se položili u Černilova a když žádného nenatrefili, táhli zpátky, Pardus pak táhl ke Kolínu, tam se bojovně setkal s Bedřichem, ale ledva s málem utécti mohl. Na to se viděl Jiří z Poděbrad být přinucen se [39] vsí silou na Koldu z Náchoda a jeho pomocníka Svojše z Opočna udeřiti, pročež s pomocí králohradeckých v roce 1450 na den sv. Prokopa zámky Skalici a Bolehošť oblehl, dobyl a rozbořil. Nato se králohradečtí položili u Dobrušky, vypověděli Koldovi a Svojšovi bitvu, kterou ale oni nepřijali, poněvadž se jim to nelíbilo, neboť se domnívali, že za škodu, kterou na jejich statcích učinili, notně pomstít se chtějí.

Léta 1450. Bylo poprvé ve Skotsku roubení punčoch vynalezené, které tam odtud do Francouz, z Francouz do Angličan, tam odtud do Španihel, ze Španihel do Italie a z Italie k nám do Čech přišlo.

Léta 1457. Jiří z Poděbrad jako tehdejší gubernátor vedl s Koldou vojnu nepřetrženě, oblehl po Velikonoci skrze 2 neděle zámek Náchod a po zoufanlivému bránění Koldy a velké ztráty lidu v pondělí na nalezení sv. Kříže jej dobyl, odtud táhl Jiří z Poděbrad na Koldové zámky Černíkovice a Rychenburg, je dobyl a rozbořil. Nato táhli pražský kupci a kramáři do Třebechovic na jarmark [40], které Kolda z Náchoda chytil, vyraboval a obral. Slezáci a Lauzytský nemohli více to raubířstvo snést, které i jim Kolda učinil, pročež shromáždili odkud kde co věděl, množství peněz a skupili za ně okolo ležící zámky, z kterých to raubířství nejvíce trpěli, jako: Adrsbach, Vízenburk, Šacler, Belver a Skall a rozbořili je, který až do tohoto času krom Šacler v zříceninách ležejí, na to v krátkosti Jiří z Poděbrad Koldu porazil, jemu co kde měl odejmul a jej do té největší nouze a chudoby uvrhl.

Léta 1458. Byl Jiří z Poděbrad za krále českého zvolen a odstoupil dne 7. ledna svým dvěma synům, Viktorýnovi a Bočkovi z Kunštátu, který v Náchodě 2. jarmarky ustanovili.

Léta 1463. Dne 3. prosince dle pražského degretu připadlo panství Opočno pánu rytíři Žapskému z Žápů.

Léta 1471. Byl 4. díl světa Amerika od plavitele Kolumba vynalezena.

Léta 1474. Byl pánem v Náchodě vévoda z [41] Minsterberku, hrabě kladský, zámek Homole jemu též přináležel, jehožto zříceniny mezi Dušníkem a Levínem se dotud spatřují.

Léta 1481. Byl pánem na Opočně a v Dobrušce podkomoří království českého pan Samuel Hrádek z Valecova. Toho též roku byl pánem v Potštejně Ján z Potšteina a Žampachu.

Léta 1493. Byl pánem na Opočně Mikuláš Trčka z Lípy i také následujících panství, Lipnici, Veliši, Želivě, Jeníkové, Rychenburku, Lichtenburku, Světlé, Smiřicích, Konicích, Chotě boři, Vlašimi, Kamenici, Těšimi atd., napotom koupil ještě za vlastní peníze knížetství Tropavu a daroval je králi českému Vladislavovi.

Léta 1500. Zhotovil první kapesní hodinky hodinář Petr Helle v Norimberku, pročež jim dlouhý čas říkali norimberský vejce.

Léta 1505. Byl pánem v Náchodě pan rytíř Jan Spetele z Janovice a z Dubu.

Léta 1506. Byl první základ položen chrámu páně sv. Petra v Římě za papeže Mikuláše 5.

[42] **Léta 1509.** Byl král Ludvík, syn Vladislava krále českého, ještě nemaje zouplna 3 leta na království české korunován, sestra pak téhož malého krále, jménem Anna, 5 let a 18 týhodnů stará, vidouc, že její bratr tak krásnou korunu na své hlavě má, kterou Peter z Rožmberka a Zdenko z Rožmitálu zdržovali, začala tak srdečně plakati, že ji žádný nemohl upokojiti, až pán král Vladislav otec její do svých rukouch ji vzal a proč pláče se jí tázal, jemuž ona vzdychaje odpověděla: Můj nejmilejší pan táto, i proč musím plakati, když vidím, jak pěknou korunu můj bratříček má, a já sem také dceruška královská a žádnou nemám: Otec aby ji upokojil, vzal také tu korunu, a na její hlavu ji postavil ji do rytířskýho pokoje uvedsti poručil, kdež se jí všichni páni klaněli a z toho soudili, že ta panenka tou korunou budoucně korunována bude, což se i vskutku stalo, neb když král Ludvík leta 1526 s Solimanem císařem tureckým bojoval a u Mohuče nešťastně zahynul, byla Anna tato jeho sestra, Ferdinandovi, synu Filipa krále Špaňhelského, za manželku dána a s ním také tou korunou korunována, a pravou matkou české země byla.

[43] **Léta 1516.** Zemřel pan rytíř Mikuláš z Lípy a zdědil Opočnu jeho syn, Jan Trčka z Lípy. Toho též roku byl pánem v Potštejně, Liticích, Brandejse a Rychnově baron Vilhelm z Bernštainu a Helfenštainu.

Léta 1517. Začal se nový blud Martina Lutera v městě Vyrtem berku a daleko v říši i v jiných zemích se rozšířil, kterémuž ještě až dosavád konce není. Tohotéž roku vzaly svůj počátek zámky k ručnicím.

Léta 1521. Byl pánem v Potštejně baron Jan z Bernštainu a Helfenštainu.

Léta 1529. Byla Vídeň od císaře Solimana tureckého obležena.

Léta 1533. Byl pánem v Náchodě rytíř Heinrich Spetele z Janovic a z Dubu.

Léta 1538. Zavedli první svítilny /lucerny/ na nárožních domech v městě Paryzu ve Francouzích. Toho též roku vzala svůj počátek kalvínská víra.

Léta 1542. Byl pánem v Skuhrově urozený a statečný rytíř Oldřich Skuhrovský ze Skuhrova, pán hradu a městečka Skuhrova, Lounic a Zvěstova. Jeho milosti římskýho císaře, uherského a českého krále nejvyšší profiantmistr a nejvyšší purkgkrabí kraje králohradeckého daroval [44] jest téhož roku historický kancionál chóru literátskýmu při chrámu páně Stětí sv. Jana Křtitele v městě Solnici.

Léta 1543. Vzaly svůj začátek parní lodě od Španiela Blasko z Lioli, za našich časů ale vystavěl první parní loď jistý Klark ve Škotsku.

Léta 1544. Jistý Popendorf vynalezl první dělo /kus/ ke střílení.

Léta 1548. Zdědil Potštejn Jaroslav z Bernštainu a Helfenštainu.

Léta 1550. Zemřel pan rytíř Trčka Opočenský.

Léta 1552. Zemřel dne 2. prosince sv. František Xaveryus patron jména mého /jenž se narodil leta 1497/ v 55 roku věku svého.

Léta 1555. Koupil zámek a panství Náchod Sygysmund Smiřický z Smiřic a v roce nato postoupil panství to svému synu Albrechtovi.

Léta 1558. Byl pánem na Opočně Vilhelm Trčka z Lípy a Veliše. Začalo též kouření tabáku.

Léta 1562. Byl Vilhelm Trčka z Lípy krze přátelství manželky jeho a veliké bohatství za barona povýšen byl, spolu pánem následujících panství: Opočně, Veliši, Frymburce, [45] Ledči, Smiřicích, Bolehošti, Kenigsfeldu, Jičíně, Limburku a Pace a vystavěl nynější zámek a farní kostel na Opočně, kdežto na oltáři jeho a jeho manželky erby se po tuto dobu spatřují, pněvadž ale žádného zdraví neměl, tehdy v roce 1569 zemřel bez dětí, ustanovil ale ještě přes smrti svou za plnomocnou paní manželku svou Barboru, rozenou z Liberštainu na Opočně, která se pak provdala za Karla z Žerotína.

Léta 1570. Uhodil hrom do města Náchoda z malého mraku, lítal v způsobu černé slepice, však bez uškození po městě, na to se vznesl vzhůru a zase padl na plac v zámku, kdežto se z té podoby tak veliký oheň učinil, jakoby as 10 otepí slámy zapálil a vtom zase do povětří vyletěl, při tom ale dotekl se věže, jenž 5 loket tlusté zdi má a rozštípl ji od gruntu až do špice, dva v té věži sedící vězně do smrti zabil a konečně zase v povětří zmizel. Tak píše Paprocký.

Léta 1582. Byl pánem na Opočně Jaroslav [46] Trčka z Lípy a na Ledči.

Léta 1590. Jistá žena sedláka Vávry ve vsi Žberníku na panství náchodském pekla chléb a byla toho roku drahota a hlad převeliký, když jej právě do pece sázela, přišel chudý žebrák a žádal ji o almužnu a ona jej však odbývala tím, že nemá chleba, a že vidí, že jej teprve do pece sází, nicvšakméně žebrák neodešel tak dlouho, až již chléb upečen byl, mezitím však ještě svoji prosbu několikrát opáčil, když pak sedlka první chléb z pece vytáhla, tak z něho hned kus ukrojila a tomu tak hladovému žebráku pod nohy hodila, přitom pak ještě z zlosti urputně tato slova promluvila; Aby se tobě ten chléb v kámen proměnil, ty neodbytedlný člověče! Na kterážto slova se nejen ten kus, ale také ten pecen z kterého krájela a všechn chléb v peci v kamení proměnil; který zkamenělý chléb se až dosavade beze všeho klamu v panském archivu v Náchodě a něco na zámku Žberníku znalézá, [47] kterýžto kamení svou pecovou a chlebovou podobu neztratily, a takovou tam pan ...(*Odtržený roh listu*) Jos. z Limmberku, baron a císař. král. hauptman kraje králohradeckého a jiní ještě v roce 1778 očitě viděli, Nývelt pak spisovatel českých událostí, také to sám dosvědčuje.

Toho též roku byl pánem v Náchodě a Skvorci baron Vencel Smiřický ze Smiřic. Také přišly první zemaky do Evropy skrze pla vitele Františka Drake.

Léta 1600. Byl pánem v Náchodě Jan Rudolf baron Trčka a vyzna menal se v turnaji v Praze před císařem Rudolfem, za což obdržel Ples a Smiřice, v roce 1614 dne 14. aprila zemřel, načež zdědila Náchod Anna Salomena jeho sestra, která za Alberta Slavatu z Chlumu a Košemburku provdána byla, který po bitvě na Bílé hoře s králem Frydrychem ze země utekl, načež císař Ferdinand panství to sobě přiosobil.

Léta 1616. Přišel v Čechách škrob do známosti, byl však kolikeré barvy a sice: modrý, žlutý, brunátný, červený a zlatý v obyčejí.

Léta 1620. Byl pán první panství solnickýho, urozený [48] pán rytíř Frydrych z Vlkanova, pán panství solnického a libochovického, popustil jej však svým dvěma bratřím Benjaminovi a Jánovi z Vlkanova. Po bitvě pak na Bílé hoře padlo panství solnické, Svinnej a Kvasiny na císařského fiscuse.

Léta 1624. Koupil panství solnické pan burgkrabí Jindřich z Folna za 157 000 zl. prodal jej ale brzy nato zase panům z Pernšteina. Výš jmenovaného roku byl poprvé kolkovní, neb štemplovaný papír zaveden.

Léta 1627. Byl pánem v Opočně baron Jan Rudolf Trčka, který daroval jeho vlastní dům v Kutny-Hoře k vystavění tamního kláštera jezuitského, tohoto pána manželku lid všeobecně Manda Trčkova nazýval, která neustále manžela svého proti poddaným ponoukala, aby jich k skládání oučtů potahoval, když pak jeho dobrota k tomu připustiti nechtěla, tehdy očekávala čas až baron z domu odjede, [49] když se pak tak stalo, hned ona od poddaných oučty vymáhala,

kteřé oučtův skládání oni až do příjezdu jich pána vždy odkládali, když pak se zase baron navrátil, přivezli jeho poddaní mnoho fůr chvoje na plac zámecký, baron vida z okna co se děje, ptá se jich, co za dříví to přivážejí, načež jemu odpověděli: Milý pane Trčko, ta vaše Manda vždycky od nás žádá počty, tak my vám je tuť skládati chceme; na to se baron usmál, počty skládati poručil s tím doložením, že je hned přijme, napotom šel baron na plac, chvoj na hromadu házeti a ji zapáliti poručil a tak své poddané od skládání oučtů na budoucí časy osvobodil. Tato Manda, jinak Maria Magdalena baronka Trčková z Lípy, rozená z Lobkovic koupila panství Náchod a darovala jej synu svému, panu Adamovi Erdmanovi hraběti Trčkovi z Lípy, cí. král. generálovi kava lerie a vlastníkovi jednoho temu (=jedné jednotky) na koni, který [50] v roce 1604 v Egru, jenž se proti švagru svému vévodovi z Frýdlandu zrady dopustil, svůj život stratiti musil; načež jeho panství zase císaři připadly, jako to: Náchod, Opočno, Mové Město a Smiřice.

Léta 1628. Sedláci okolo Opočna, Nového Města a Smiřic rebelii zpuntovali, se pozdvihli, mnohé škody činili, však ale brzo od kosteleckých a jiných strestáni byli.

Léta 1634. Daroval císař Ferdinand náchodské panství dne 10. máje pánu Oktavianovi hraběti, nápotom knížeti z Amalfy, rytíři zlatého flisu (=rouna), jeho majestátu cí. král. tajný a vojenský radě, generallaitnant císařské a hyšpánské armády, za jeho milosti císaři prokázanou věrnou a upřímnou službu.

Léta 1635. Dne 30. srpna císař Ferdinand pojistil bratrům Ru dolfovi a Hyronymovi, hrabatům z Koloredo, 300 zl. na panství opočenském. Léta 1636 pak daroval tento císař výš jmenovaný bratrům panství Opočno s výslovně pojmenovanými [51] k němu patřícími zámky, městy, marktfleky, dvory a vesnicemi, a zvláště Rudolfovi, hraběti Koloredo z Valsee, rytíři maltézskému a grosprioru v Čechách, cí. král. feldmaršálovi, který v roce 1648 statečně a hrdinsky Prahu hájil proti Švédům, což jemu jako mistrovský kus přičteno bylo, poněvadž se toto obhájení Prahy z většího dílu pod jeho komandou od měšťanů a študentů stalo, s nevyslovitedlnou neohrožeností, napotom na to v následujícím pokoji byl též v Praze gubernátorem, založil pro své potomky na tomto panství fidei comis.

Léta 1639. Začala se vojna švédská, která 9 let trvala a české zemi velkou zkázu přinesla, i také Banner vůdce vojska švéd ského Prahu oblehl.

Léta 1641. Byl dostavěný slavný chrám sv. Petra v Římě, stavělo jej 12 majstrů po sobě 135 let za panování 19 papežů, koštoval 99,000,000 zlatých v stříbře mimo zákristije, [52] kterou papež Pius 6. vystavěl a na ni zvlášť 900 000 skudů vynaložil, tento chrám Páně jest tak vnitř prostranný, že při vchodu do něho jeho obrovské figury jen jako malé děti se býti zdají.

Léta 1642. Kníže Oktavian z Amalfy odkázal před smrtí svou panství Náchod knížeti Aeneašovi Silviusovi Pikolomini z Aragony, obristovi jednoho c. král. pěšího temu (=pěší jednotky); po smrti pak Silviusově připadlo panství Náchod jeho bratru Vavřincovi Pikolomini, rytíři sv. Štěpána, v Pise priora.

Léta 1646. Slečna Febronia z Pernštainu odporučila panství solnické před svou smrtí pánům karmelitánům, a sice na Malé Straně v Praze Ježíškovi.

Léta 1648. Skončila se 30ti letá válka a spolu švédská vojna.

Léta 1650. Jistý Huyghens zhotovil první opakující hodinky.

Léta 1657. Po smrti Rudolfově zdědil panství Opočno jeho strýc Ludvík, hrabě Koloredo z Valse. Pán na Opočně, Smidařích, Ko vanicích a Podčernicích, jeho Majestátu cís. král. komorníka. Tohoto roku také byla poprvé loterie zavedena od Vavřince Tou ty v městě Paryzu ve Francouzích.

[53] **Léta 1657.** Byly ponejprv piksly na šňupací tabák vynale zeny, první ale bývaly kulaté s malou trubičkou, kterou se tabák na vrch levé ruky sypal a tak k nosu donášel.

Léta 1662. Byl na boží vstoupení takový mráz, že obilí všady pomrzlo.

Léta 1663. Skrze neopatrnost žida Eláše Prusenice vyhořelo ce lé město Náchod s kostelem, rathauzem a velkým dílem předměstí.

Léta 1669. Byl rok příliš suchý a vody nedostatek veliký. Bylo též nařízeno, aby se v Čechách svátek Navštívení Panny Marie světil.

Léta 1673 a 1674. Hrabě Ludvík Koloredo z Valse, pán opočen ský, založil a usadil kapucíny na Opočně a baron Jan Kryštof z Tahlenberku, biskup králohradecký jich chrám Páně vysvětil.

Léta 1680. Vznikl mor veliký ve Vídni, takže císař pán s celým dvorem do Prahy přijel, tento zlý host ale navštívil i zem českou, takže jen v samé Praze 32 000 a venku přes 200 000 lidu pomřelo.

Léta 1681. Dne 24. června jest založen grunt a první kamen svěcen pro vyzdvižení nového chrámu Páně v městě Solnici od velebného pana [54] patera Alberta a Sct. Josepho, v ten čas nově zvoleného převora, v přítomnosti osob duchovních, pana faráře solnického Vojtěcha Knopfa, patera Honorata, toho času prokurátora kláštera pražského u Ježíška a patera Marka řádu karmelitánského.

Léta 1683. Turek oblehl Vídni. Dne 12. září padlo tam Turků 70 000 a Vídeň skrze pomoc krále Jána polského osvobozená.

Léta 1686. Dne 6. června byla zde taková povodeň, že mlynáři v Kvasinách voda stodolu pryč odnesla. Toho též roku sebrali mezi sebou sousedé solnický 40 zl. na vystavení zdi okolo hřbitova.

Léta 1694. Zdědil panství opočenské po smrti otce Ludvíka jeho syn Hyronym hrabě Koloredo z Valsee a pán, mimo k Opočnu již patřících panství v Tlaskově, Drakově, Staci, Velimi a. t. d. Jeho Majest. císař. král. rada komorník, místokrál a vyššího Landrechtu přisedící: pod jeho panováním byl zámecký chrám Páně přestavený a farním učiněný, při rozbírání téhož chrámu byly hrobové 2 kameny Vilhelma a Jaroslava Trčky z Lípy, někdejších pánů opočenských ven vyhozeny a na [55] ulici všemu zneuctění vysazeny se povalovaly, skrze což pan Hyronym hrabě Koloredo, toho času gubernátorem v Mailandě, rozličných vidění, nepokoje a strašení trpěl, na což psal na Opočnu vrchnímu svému: zdaliž na Opočně na ulici dva hrobové kameny neuctě vysazeny se znalézají, a či by byly: a když ouřad pak jemu o nich řádnou zprávu zaslal, tak přišlo potom od hraběte nařízení, aby hned do kostela na počestné místo přenesené byly; na čež u vchodu v kostele, po každé straně jeden do zdi /aby však viděné byly/ zazděné jsou.

Léta 1702. Byl Postolovský dvůr u Kvasin, v tu stranu k Borovinám, kasírován.

Léta 1704. Byla fara v městě Solnici vystavěna.

Léta 1712. Zdědil panství Náchod Jan Venci kníže Pikolomini, který ještě panství Lhota Řešetová od pana Straky z Nedablic a panství Studnité od pana Šaidela z Šmidenu koupil a jako svobodný a krátké paměti zemřel. Po něm zdědil panství to Ok tavian hrabě Pikolomini, císař. král. Feldcaichmeister a oboř jednoho pěšího temu (=pěší jednotky). Toho roku vykraden [57] byl chrám Páně v městě Solnici.

Léta 1715. Dne 8. dubna založen jest chrám Páně sv. Jakuba nad Skuhrovem, kdež prv veliké lípy stály, jedna tak velká sřatá byla, kde nyní kostel stojí, na 3 kroky od malého mužského oltáře vnitř, ta měla v průměru 10 1/4 lokte tloušťky, tu samou sekal syn Jana Dohnálka z Brocny a Kryštof, pacholík služební Jiřího Pavla z Kvasin, od druhé také tlusté lípy jest pařezu půl v kapli a půl ve zdi k ženskému oltáři.

Léta 1717. Přišly zemáky čili brambory do známosti a užívání v Čechách.

Léta 1726. Umřel hrabě Hyronym Koloredo z Valsee, a zdědil Opočnu syn jeho hrabě Rudolf, nápotom kníže Koloredo z Valsee, vicegraf v Maise a markgraf u St. Sophia, pán na Opočně, Siebenhirtech, Helinku a Staci v Rakousích, nejvyšší Erbtruchses v království českém, rytíř zlatého flisu (=rouna), jeho maj. c. k. opravdový tajný rada, Konferencminister a Raichsviccekanclér, zasnoubil se dne 14. června 1727 [57] s Marií Gabrielou hraběnkou z Varnberku. Tohoto 1726 roku dne 2. června vystavěl Kryštof Piller kapli sv. Jána Nepomuckého v městě Solnici. / R. 1729 začalo se pozdravení Pochválen buď Ježíš Kristus./

Léta 1739. Dne 24. prosince umřel jest římský císař Karel 6. a král český, po němž jeho starší dcera Marie Terezie panovala a Františka z Lotrynků sobě za manžela pojala, s kterým pak císaře a krále Josefa 2. zplodila. Toho též roku se začala vojna s Brandeburkem, který dne 27. prosince do Slezska přimarširoval do města Kladska.

Léta 1740. Dne 24. října, na který den bylo hrozné povětří, přimaširoval jest Brandeburk do české země a sice do města Dobrušky a rozložil se až k Jindřichovu Hradci a hrozné daně ukládal, takže na jednoho usedlého měsíčně 9 zlatých dáti přišlo; tuť byla bída přehrozná, neb se taková daň skrze 4 měsíce skládati musila: kterou nejen měšťané a sedláci, nýbrž i podruzi, kteří nic jiného, [58] než co sobě na kuželi vypředli, měli, dávat musili: k tomu magacíny, jak žito, oves tak i seno a slámu odváděti byli přinuceni, též i regruta a zvláště velmi veliký lid, totiž 13/4 vysoký, jak svobodní, tak ženatí bráni byli. /na Početí P. Marie bylo na lukách dosti naháče (= ocúnů)./

Léta 1741. Přimaširovali do měst pražských král sachský na Staré Město a král francouzský s králem bavorským na Malou Stranu, kterýžto Prahu s velikou mocí obklíčili a téměř celý rok tam setrvali. Když ale potom rakouské vojsko z druhé strany od města Fyru ku Praze přitrhlo a žádných profiantův do Prahy nepouštělo, tehdy z nedostatku a hladu král francouzský a bavorský z Prahy dobrovolně sou vyšli, neboť v Praze takový nedostatek potravy a hlad nastal, že 1 libra koňského masa za 1 francouzský zlatník se platila a to ještě z jejich vlastních koňů, na kterých tam přimaširovali; protož také mnoho toho lidu nepřátelského náhle pomřelo a zhynulo, k tomu pak i na cestě z Prahy o mnoho lidu přišli, neboť rakouské vojsko neu stále se s nimi [59] potýkalo a celou zemi bavorskou dobylo a téměř vnivec uvedli, nápotom přešli Rejn a mnoho mil do země francouzské se dostali; sachský pak král též dobrovolně z pražských měst odtáhl. Na krále pak brandeburského z Čech, kraje králohradeckého, chrudimského a čáslavského sebraná landmilice k městu Nymburku poslaná byla; vidouce to král brandeburský hned něco svého vojska krze zem českou provedl a sice: ku Královu Hradci skrze panství opočenské do Slezska a tam své obydlí utvrzoval, ostatní pak strana druhého vojska, která od Jindřichova Hradce do Moravy marširovala, tam od Moravanů velmi zbiti a zmordováni byli, ostatní pak do Slezska k pevnosti Nisa marširovali, kdežto předtím u téhož města Nisy rakouské vojsko, bitvu skrze celý rok jsou měli, až posledně skrze tady své generály a kommedanty město i celé Slezsko témuž králi brandeburskému zaprodali a potom do Moravy odmarširovali a jeho [60] svobodně jíti do Čech nechali; neboť král brandeburský s vojskem svým 2 leta v Slezku na kvartýrách zůstával a města sobě podmaňoval. Jistý sedlák ve vsi Senovici sklidil o 6. věrtelích 34 1/2 korce hrachu.

Léta 1743. Dne 2. ledna okázal Bůh nadobyčejnou hvězdu, která se vždy, hned po západu slunce, až do 14. února ukazovala a teprve o 10té hodině

večer zacházela. Uměli hvězdáři praviti, že paprsky její 200 mil vzdáli dosahovaly.

Poněvadž toho roku vojska rakouská 1. armáda před Francouzem v zemi jeho a druhá v zemi bavorské sou byly; tehdy posláni jsou Charváti do Čech, aby tuto zem na hranicích hájili a Brandenburkovi sem přijíti nedali, ale pak 14. června musili odtud Charváti a za nimi 40 000 mužů silná landmilice česká do Prahy jíti a ji osaditi, načež hned král brandenburgský ze Slezska ku Praze marširoval a dne 10. srpna bez ztráty lidu do Prahy vešel a cokoliv tam lidu branného zastihl, jak Charváty, jim vojsko, tak i tu landmilici zajal a všecko do Slezska hnal a dne 12. října z Prahy zase odmarširoval, [61] vojsko však císařské se za ním pustilo a u měst Pardubic, Čáslavi a Přelouče s ním bitvu svedlo, kdežto on tak jako dne 1. března zase o mnoho lidu přišel a když posledně z Pardubic vyjítí přinucen byl, tu on, cokoliv profiantu neb magacínu tam měl a jej sebou pobratí nemohl, to zkazil, na sudech moučných obruče posekal, nádoby roztloukl a mouku rozházeti, do ní vodu líti a po ní koňmi jezdití poručil. Odtud pak se svým vojskem, s hřmotem velikým do Slezska odmarširoval. Při tom jeho marši kolik tisíc české landmilice jemu uteklo, takže s nemnoha se do Slezska dostal, z panství však opočenského na sta lidu i hospodářové, kteří své nejlepší dny na svých živnostech měli mnohá léta, nyní ze všeho se vyprodali a s svou mohovitostí s Brandeburkem do Slezska vymarširovali a to nejvíce proto, že při víře samospasitedlné katolické zůstati nechtěli; tam ale za krátký čas toho litovali, neb o všecko své jmění přišli a žebráky učinění jsouce, někteří se naspět zase navrátili, ostatní však v zemi brandeburské do pustých [62] míst zavedeni byli, kdež sobě svůj chléb v potu tváří dobývati musili. Za Brandeburkem pak císař. král. vojsko od Pardubic ku Královému Hradci, až na panství opočenské se hrnulo a pod městem Opočnem několik mil vzdáli a v šíři v okolních vesnicích se položilo, takže toto panství opočenské nejprve skrze promarširování kolikeré brandenburgské a nyní skrze marširování a ležení rakouské, téměř jak sklizené obilí v stodolách, tak na špejchařích a sena na stájích vnivec uvedena byla, neb ve všech místech, kde jest naše královské vojsko a malá armáda své ležení měla, tam sou všechno snědli, vše vyfutrážirovali, ploty popálili, stavení rozmetali a spálili a prázdné stáje a stodoly státi nechali.

Léta 1744. Dne 5. prosince hnulo se císař. král. vojsko od města Opočna z toho ležení a za Brandeburkem na druhou stranu, k městu Solnici marširovalo a kolik regimentů do téhož města jsou vtrhly, když ale sou nočního času od Hrošky po hrázi rybníka Kabátu s lucernami a pochodněmi marširovali, [63] nemohouce jeden pro druhého jíti, do téhož rybníku se smekali a potopovali, takže tam na jaře jednoho utopeného vojáka od maršálského regimentu našli a vytáhli, který všecken od ryb objeden byl, který byl do Solnice dovezen a jako katolický křesťan pohřben. Toho času, kam se koliv člověk obrátil, nic jiného

nespatřil, jedině samé vojsko, to kdekoliv do domů přišlo a se nakvartýrovalo, tam vše nashromážděné jmění jejich bylo. Když pak po jejich odmaršírování jen z většího dílu outraty se počítaly, tehdy to mnoho tisíc zlatých obnášelo, takže tenkrát od krajského ouřadu uznáno bylo, že toto panství solnické za ty škody a outraty již nestojí.

Léta 1745. Dne 7. ledna přimaširovala do města Solnice na zimní ležení 1. kompanie vojska od regimentu Harach řečeného, která zde až do prvního máje bydlela, na to nastaly takové marše, že kterékoliv vojsko jak na Moravu, tak na slezské hranice v podzim tudy marširovalo, tak při nastání jara zase těmi místy prošlo. Nato padlo cí. král. vojsko do Slezska, k městu Landshutu, při tom též král saský, již více [64] nepřitelem naším nejso, s lidem svým saským a polskými ulány po levém křídle s mnohými tisíci ozbrojeného lidu k ruce nejmil. královny naší Marie Terezie do Slezska, též k městu Landshutu táhl.

Od města Landshutu tyto spojené armády marširovaly k Svídnici a pod Glogovem na Brandeburka udeřily; po mnohých však porážkách pruský král vítězství obdržel a tak sice, že cí. král. vojsko ze Slezska do Čech v takovém zmatku a nepořádku utíkalo, že regiment o regimentu nevěděl, když pak se zase v městě Jaroměři shledali, položili se ku Královu Hradci, tam odtud k Třebechovicům za řeku Labe, a mosty rozsekali a zkazili, aby nepřítel za nimi nemohl, tam pak v těch morastech a dubinách své lagry rozbili, aby tudy Brandeburkovi do Králova Hradce cestu zamezili. Armáda pak pruská s velikou silou a mocí ze Slezka za nimi k Náchodu, a odtud ku Králové Hradci marširovala, na kopci nad vsí [65] Podhůrou se položila a tam odtud na cí. král. armádu z děl střílela, aby ji z těch míst vypuditi mohla. Když pak to armádě Burg neb Prus dokázati nemohl, tehdy z nedostatku potravy a z hladu velikého s mnoha tisíci lidmi přitáhl jest do města Opočna a tam všechno obilí, cokoliv v důchodě zastihl, pobral, i všechno jim drahé zboží, které v zámku opočenském za zděmi bylo vyhledal a ve dvořích dobytek pobral; když pak sou u naší armády zvěděli že Brandeburk do Opočna táhl, poslali do města Solnice dne 24. června 8 regimentů polských ulánů, právě na sv. Jana Křtitele o jarmarce tam přimarširovali, aby Brandeburkovi dále jíti nedopustili; kterýžto uláni byli divní, v této zemi nikdy nevidaní, na koních, každý měl dle způsobu hulánského piky, a na ní korouh vičku z bílé a modré tykyty, hlavy měli holé, toliko na vrchu hlavy něco vlasů na způsob štětky, šaty na sobě měli bílé a na způsob hábitů šité, spodky šedivé měli a spodek toho hábitu v nich zastrčený, v čemž velmi [66] divně vyhlíželi. Tito uláni sou město Solnici téměř na mizinu přivedli, každému hospodáři všecko vyjedli, na polích jeteli a luka vysekli, v zahradách trávu koňmi vypásli, ovoce ten čas ještě nezralé strhali, snědli a stromoví nad míru polámali, na polích obilí koňmi pojezdili a i také v okolních vesnicích a dvořích luka vypásli, vysekli a trávu na koních odvezli, oni 14 dní v Solnici leželi, ve dne byli v městě, a na noc se do lesa Háje nad vsí Litohradem

uchýlili a jak jen dost něco málo o Brandeburkovi uslyšeli, hned se děsili a ujížděli; on však je také vždy pozoroval a na ně vypadnouti směřoval, což také v skutek uvéstí chtěje dne 9. července přimarširoval těmi lesy od Přepych a Trnova k Hrošce, a položil se do Oujezda, kdež pokojně ležel, 3tí pak den v neděli, brzy ráno, se vším svým lidem odtud do Rychnova marširoval, a tam sobě kvartýr učinil na poli mezi kopci za klášterem v krásném obilí, které také vnivec uvedl. [67] Tam jest toliko 24 hodin pobyl, nočního času boje se vojska císařského, jenž u Vamberka stálo, zanechajíc tam po sobě mnoho nábytku, o půl noci pryč odmarširoval a nazpět na svůj dobrý pelech, do vsi Oujezda se odebral, tam od tud to vojsko nepřátelské ven do okolních míst na futráže vyjíždělo, při čemž zajisté každý hospodář ukrutnost nepřítele poznal, neb když tak častěji vyjížděli tak vše co na poli bylo vysekli a do svého ležení odvezli, neb v těch místech co oni kvartýro vali a dobře stráží zaopatření byli, první stráž stála počnouc u vsi Brocny odtud k lesu Borovinám, Doubravě za ves Hrošku, k rybníku Nesytovskému, k Skalce, a od tud k Roudnému, k Vísce a zase k Brocny, a to tak hustě, že as na 200 kroků jedna stráž od druhé stála. Tuť byl pláč a naříkání když každý hos podář musí se na své pole dívat, a viděl kterak ty nejkrásnější ječmeny, směšky a ovsy odtud posečené jsou, u Brocny též všem všecko jarní obilí zfutražirovali, [68] že žádnému na poli nic jiného nezůstalo, krom něco pojezděného žita. Ve vsi Vísce též bylo všecko obilí posečený, takže Janovi Elovi při celé živnosti nic jiného nezůstalo, krom po půl korci žita a ještě mnoho z toho nevybral, neb to bylo křížem a dýlkou rozjezděné, tak to též bylo u Roudného, Masti, Dobrého, Skalky, Ostrova, Hrošky, Byzhradci a Ještětici všecko vysečeno a vnivec obráceno bylo, v lese Žabně všecko dříví posekali a tam okolo z žita krásného a chvojí boudy a pelechy sobě nadělali, tamtéž role luka rozšlapali a koňma zjezdili, takže znáti nebylo, kde kde role neb louka byla, leželi pak v těch místech sami husaři, kterýžto na sobě černý oděv, na hlavách černé čáky a na nich umrlčí hlavu s dvěma hnáty měli, o nichž se praví, že žádnému pardon dáti aniž jej žádati smějí, ve vsi Oujezdě jest měl tento nepřítel jak na silnici, tak okolo fary a za kostelem mnoho jak velkých tak i menších děl /kusů/ zakopaných, feldmaršál, [69] též i mnoho jiných generálů na faře bydleli, kdežto tamní ubohý duchovní pan farář jménem Mikuláš o velmi mnoho přišel jak v domě tak na poli, neboť jemu jak z ozimého, tak z jarního obilí nic nezůstalo, nýbrž vše vnivec uvedeno bylo a ještě posledně, když odtud marširovali, je mu 3 koně i s pacholkem pryč vzali, ve vesnici žádného plotu ani mladého šípku nešanující při pokoji nenechali, ku Skalce a Hrošce, na drahách a panských polích ze žita boudy a pelechy sobě dělali, v Hrošce plné sady a stavení švédských husarů bylo, ti, co snísti ještě nemohli, to zkazili. Též vydal poručení Brandeburk, po kancelářích a městách aby každý dle usedlosti jemu chléb, dobytek, pivo a. t. d. dááno bylo, což se i státi musilo, neb on hned ohněm a mečem vyhrožoval, z města Solnice ale a Ouřadu kvasinského se jemu tenkrát nic nedalo, neboť v městě

Solnici a Kvasínách as 50 rakouských husarů na komedě bylo, kterých on se snad obával, ačkoliv vždy žádostiv byl nad tím městem [70] se pomstíti, i stalo se, že dne 16. července tento nepřítel od Ještětíc s 2 regimenty husarů k městu Solnici přimarširoval, 8 pak silných husarů napřed do města vyslal, kterýžto když do města přijeli hned pomstou hrozili, znenadání ale přijelo do města také 8 císařských husarů, ti po nich stříleli, načež husaři pruský z města pryč uháněli, k těm za městem tito se též zatočili a do Ještětíc spátkem se navrátili, a císařští husaři jich také, vždy po nich střílejíce, až tam doprovodili, když se pak toto dalo, hnali právě pastevci solniční z pole do města dobytek, spatřivše jich Brandeburci hned se za nimi pustili, 5 kusů zajali a do Oujezda zahnali; kterýžto dobytek byl právě chudších sousedů solnických, kterýžto myslíce, že jim vrácen bude a snažně o jich dobytek žádali, ale vše na darmo, oni prázdní a s pláčem spát ky se navrátiti přinuceni byli. Druhého pak dne, totiž 17. července tu sobotu před solnickým poutem časně ráno vynašlo se 15 císařských husarů na kopci nad vsí Hrašticí, špehující u Oujezda ležení brandeburské; jak sou je [71] ale Brandeburkové skrze perspektivy zočili, rychle se z svého ležení hnuli a ke vsi Hrašticí marširovali, od nich se černí husaři odtrhli a ku vsi Skuhrovu, odtud k Debřecům a Lukavici až nedaleko Rychnova s vytaženými palaši se pustili a pak sobě namířili, přes všecko obilí jezdili, od Rychnova pak se zase ku Kvasínám obrátili. Za nimi marširovaly 3 regimenty kyrysníků a 7 kompanií infanterie s dvěma lehkými děly, kyrysaři se obrátili ke Kvasínám a infanterii na Hamernici státi nechali. Ti kyrysaři se pustili od Kvasin k Hlubokému, tam pak se zase zatočili a do Kvasin skrze statek Jiřího Pavla a zákopníci skrze statek Jiřího Arnošta, k té pěchotě na Hamernici marširovali, když pak k ní přirazili, tak se ten celý kolon hnul a vše se hrnulo dolů k Škopíkovu mostku a nad městem Solnicí státi zůstali; ti pak černí husaři marširovali též skrze statek Jiřího Pavla, odkud se pustili po Kvasínách až k zámku, kdežto na panském poli císař. král. kommandu z několika mužů pozůstávající natrefili, také husaři tyto obě kommandy na sebe [72] střílely, ale žádný z nich nepadl, ačkoliv že to velkou chvíli trvalo, mezi tím husaři brandeburské z houfu panského dobytka 8 koní zajali a k tomu jsou v pivovaře 3 sudy piva ještě dáti museli, napotom chtěli do Solnice vtrhnouti, ale jakýms strachem předěšení jsouce tam doraziti nemohli; pročez všecken ten lid zase nazpět k Oujezdu do ležení marširoval. Pamětihodné jest jejich vlastní vyznání, že kdykoliv k tomu malému městu Solnici přitáhli, vždy jej v plném plameně státi viděli. Na druhý pak den t. j. 18. července připadla vejroční slavnost Panny Marie Škapulířský, na kterýžto den jiná leta na tisíce lidu se tam scházivalo, nyní však sotva domácí lid pro strach mši sv. vyslyšev domů pospíchal. I stalo se, když se hrubá mše sv. dokonávala, že přimarširovalo několik císař. král. regimentů od Týniště a do lesa Háje nad ves Litohrad se rozložily, ukazující se z lesa ven, aby jich Brandeburci viděti mohli, též v tom lese po kraji mnoho ohňů založili, aby tak odtud [73] nepřítel vyhnati mohli,

což také Brandeburka velice přestrašilo, neboť když sou jich u téhož lesa státi viděli, hned se do boje chystajíce k Solnici maršírovati chtěli; když ale za ves Ou jezd vyjeli, tuť se jim zdálo, že les Háj pln vojska jest a město Solnice že plamenem hoří, strachem zděšení do ležení se vrátili, též i generál pruský, který na Skalce u barona Mladoty kvartýrem byl, když se špiony za Oujezd vyjel, sám vyznal, že to město plamenem hoří, když se zpátky vrátil, tak řekl: že on již mnoho měst, a pevností dobyl a to darebné městečko Solnici že dobýti nemůže. Dne pak 19. července tam od tuď Brandenburg k Opočnu odmaršíroval. V ten čas dožádán byl na panství solnické jeden muž na salaquardu, aby jednoho každého člověka jmění, aspoň před naším vojskem bylo bezpečnější, na což také jeden muž na koni od Salvi regimentu sem přijel a tu zůstával; i přihodilo se, že do Solnice 5 cís. král. husarů s dvouma brandeburskými desertěři přijeli a tam krádež provozovali, [74] když pak s tím, co ukradli z města vyjeli, tehdy měšťané s vojákem salaquardou, kterého z Kvasin zavolali, za nimi ke vsi Ještětícům pospíchali, kterýžto hrdina, když jich dojel, opsání své moci jim okázal, a aby věci, které v Solnici pobrali, navrátili, usiloval, avšak na jeho řeč nic nedbajíce, urputně se jemu na odpor stavěli až se rozhorlil a palaš na ně vytasil a s nimi se potýkal, v tom jeden z těch bezbožníků husarů jej znenadání a zrádně veskrz kulkou prostřelil, až z koně dolů na zem padl a tam u dvora ještětického svůj život ne vinně dokonal, od tuď pak do solnického špitálu donesen a při chrámu Páně Stětí sv. Jana Křtitele počestně pohřben jest dne 25. prosince toho 1745 roku. Tam na tom místě u dvora ještětického, na témž místě, kde zabit byl, kamenný kříž až podnes stojí. Poněvadž Brandeburk lid o všecko obilí na polích a forotuv domech a dobytky připravil, proto tehdy byla toho roku v Čechách veliká drahota a hlad, poněvadž pak Bůh [75] všemohoucí živí i toho nejmenšího tvora svého a o něho se stará, tím více tehdy o člověka pečuje, tak jakž toho patrný důkaz letošního roku dokazuje, neb nejenže lidi neumřeli, ale i předce tak řka zázračným způsobem se živili, zvláště paměti hodno jest to, jakž následuje: Otřásl se vrch chlumecký, na kterém chrám Páně Panny Marie dosud stojí a vyvrhl ze sebe mnoho suché a bílé hlíny na způsob staré mouky, kterou lidé brali, z ní chléb pekli, jej jedli a přitom život a zdraví zachovali, kteroužto hlínu učení lidé skoumali a zcela zdraví neškodnou uznali.

Léta 1746. Císařovna a královna naše Marie Terezie s králem brandeburským pokoj učinila. Toho také roku přimaršírovali do města Banduří a když tam 14 dní pobýli, a všecko vyjedli, tak zase pryč odmaršírovali. V tomto roce byla zase taková drahota, že v měsících máji, červnu a červenci 1 korec žita 7 zl. 30 kr., a po 2.trhu 7 zl., pšenice 8 zl. [76], ječmen 5 zl., hrách 6 zl. 45. kr, věrtel zadní mouky 54 kr. a jeden věrtel otrub 48 kr. se platil. Toho roku bylo veliké sucho a parno, tak že obilí bylo velmi špatné, dne pak 4. července přišla bouřka s krupobytím tak silným, že kusy ledu padaly, až jich téměř na 1/4 lokte

leželo, zvláště okolo Skuhrova, Hraštice, Lukavice, Debřec, hořejších Kvasin a lesa Klapavce, obilí všecko napořad, tak roztlučené bylo, že nad ním každý plakati musil. K tomu také ještě přišlo ostré nařízení z hlav platiti, a sice oficíři vojenští feldmaršál 300 zl., nižší oficíři pak dle důstojenství jejich, nižší vždy o něco méně, řemeslníci a měšťané, hospodář 1 zl. 30 kr., z manželky 45 kr., z dítek po 4 kr. k placení přidrženi byli; co se však týče tohoto králohradeckého kraje, tu bylo placení lehčejší z ohledu toho, že v té vojně kraj tento nejvíce [77] trpěl, předce ale hospodář 15 kr., chudší 9 a i někteří také jen 6 kr. platiti musili.

Léta 1747. Toho roku jest s králem brandeburským pokoj na ze mi české, s Francouzem však jest válka neustálá. Tento rok jest skrze neourodu lonskou chleba nedostatek veliký a hlad, tak že lidé všelikými bylinami a travou se živiti přinuceni jsou, neboť zde v Čechách do cela nic k dostání není, nýbrž z Uher a Moravy se přiváží. Toho také roku jistý Franklin vynalezl hromový svod, který nedopustí by hrom do stavení uhodil a zapálil.

Léta 1748. Z počátku se lepší rok, než lonský ukazoval, nicvšak méně skrze pozdější parna a sucha ouroda zase velmi špatná vypadla, neboť od svátku sv. Ducha nepršelo, až ten tyhoden před sv. Bartolomějem, z čehož pošlo, že žádné obilí zvláště jarní, nebylo; o peníze též byla nouze veliká, dobytek všady a tuze padal, jedním slovem, bída byla všeobecná, k tomu bylo ještě slyšeti, že v Slezku rozličné velikosti a barev kobyly lítají, které stromovní všecken list ožirají, [78] pročež od sl. konsistoře dne 26. října nařízení vyšlo, by se ve všech kostelích modlení a procesí vykonávalo z toho oumyslu, aby nás Bůh všemohoucí od všeho zlého chrániti a před nedostatkem a hladem zachovati ráčil.

Léta 1749. Byl chvála Bohu rok ourodný.

Léta 1750. Dne 12. února přišlo nařízení stran příze a plátna, a sice: plátno že musí mít svou délku a šířku a aby bylo štem plované, motovidla jenž prv všelijak nerovné byly, aby byly všecky 3/4 lokte dlouhé. Toho též roku přišla taxa štolní.

Léta 1752. Dne 29. maje přišlo nařízení stranu vrabců /ptáků/, totiž aby každý hospodář v měsíci červnu hleděl takové vybíjeti a hlavy jejich kontribučnímu na kancelářích, jak v městech, tak ve vesnicích odváděti, a sice: sedlák 6, zahradník 3 a chalupník 1 hlavu z vrabce odváděti museli, kdo pak jich sobě zaopatřiti a odváděti nemohl neb zanedbal, tehdy za každou hlavu 1 kr. dáti musil.

Léta 1755. Dne 1. listopadu okolo 9. hodiny ráno, [79] když lidé v kostelích byli, v zemi portugalské město Lizabon se zasypalo, mnoho domův se do země

propadlo a mnoho kostelů a klášterů skrze povodeň a oheň v nic uvedeno bylo, při čemž mnoho tisíc lidu zahynulo.

Léta 1756. Dne 3. března v městě Královém Hradci vysoká věž sv. Klimenta se třásla a hejbala. Toho roku Brandeburk celou saskou zem opanoval, krále té země odtud vyhnal, královnu i s dětmi zajal a v jeho království se sám usadil. V tom též roce se začala zase zde, v Čechách vojna s Brandeburkem, a sice dne 10. září přimarširoval týž Brandeburk od Slezka s malou armádou do Čech, v Náchodě a od tud se položil k Opočnu až k Černilovu, tam od tud vyjížděl do Solnice, do Rychnova, Grulicha a Landskrouna, a tak ty města 3krát objel, když jemu vždy vychování a páliční peníz skládati musili, když ale po 3tí od hranic moravských tím způsobem se vracel, a v Rychnově též takový páliční peníz vymáhal a město vypáliti vyhrožoval, [80] tu znenadání tam do Rychnova přimarširovala komenda císař. husarů od Týniště a něco Bandurův, a ti Brandeburka tam od tud vyhnali a pod bránou sv. Trojice 1 oficíra a 2 sprosté vojáky přítom zastřelili, kterýžto na obci tak jmenovaných poustkách zakopaní sou; naše velká armáda s Brandeburkem se potýkala v zemi saské, malá armáda pak v Čechách okolo Králova Hradce skrze 8 tyhodnů před ním stála, ale žádné bitvy s ním nesvedla, až pak posledně dobrovolně z Čech do Slezka na zimní ležení odmarširoval a tam přes zimu zůstal, naše však vojska obě armády v Čechách ležeti zůstaly, kterých všady plné města a vesnice bylo, a žádného pak z místa, kde zůstávali ani tam od tud nepouštěli, leč se hodnověrným vysvědčením vykázal, kam odkud a proč jde, v městě Solnici a v Ouříně leželi Banduři, to byli od pomezí tureckého lidu, sice jinak dobrý, [81] ale ve vojně tuze nevážní, oni měli celé město Solnici obšrankované a jen 4 silnice do města vyměřené a tomu, kdo přišel, každý do kaprála jíti a tam se s vysvědčením vykázati musil, jinudy krom těch 4 silnic se žádný jíti opovážiti nesměl, tudy byly všecky obchody, handle a řemesla zamezené, ano i žebráci pod žádnou záminkou choditi nesměli; ti Banduři měli též 3 sloupy, každý z celého dřeva, v poli postavené, jeden na panských polích za zámkem, druhý v poli nad vantrokami a třetí od Rychnova za kostelem solnickým, slamou obalené, bednářskými třískami propletené a smolou prolité, kterým machometry říkali, na Ouříně měli též takových machometů, všady po kopcích nastavených, tak že kdyby se na ně Brandeburk od Slezka pustil, ty na Ouříně zapálí a když je ty v Solnici hořeti uhlídají, je též zapálí, aby to zase jinde viděti bylo, tak že by celá armáda, kdyby na to přišlo v 24 hodinách [82] se shromážďiti mohla. V tomto roce byla velmi malá ouroda, jak na obilí tak na píce, předce ale lidé veliké magacíny dávat museli, obilí, žito, ovsa a ječmene až po 20ti i 30ti korcích na jednoho usedlého, sena po 10ti až 14ti centech dávat přišlo, též slámu, dříví, máslo, len i řepu a co kdo měl, to dáti musil, tak že se myslilo, že jeden každý hospodář i s svými lidmi bude muset zahynouti,

však ale Bůh to předem tak zařídil, že po od mašírování vojska odtud' každý téměř sobě zasil.

Léta 1757. Přimarširoval Brandeburk s malou armádou ze Slezka do Čech k Trutnovu, k Královédvoru, Mladéboleslavi, ku Kolínu a tam od tud' táhl k velké armádě do Saks, tam od tud' přimarširoval zase k městu Kolínu, Čáslavi a k Kouřimě, kdež u Zlatého slunce s císařskými bitvu svedl a tam mnoho tisíc lidu ztratil, tam pak od tud' táhl ku Praze, ji oblehl a skrze 3 tyhodne tam ležel, když pak jej naše vojska od Prahy odehnala, při čemž veliké množství [83] lidu a munice ztratil, tak zase do Sachs odmarširoval, k městu Gabloni, a od tud' zase do města Žitavy, kdež se zavřel, tam odtud' jej cí. král, vojsko ven vytisklo, a u města Svídnice na hlavu porazilo, pak k městu Vratislavi za ním marširovalo a tam nad ním slavné vítězství obdrželo, tak sice, že znamenitě seslábnul a mimo peněz, děl a jiný zbraně, mnoho kořisti a nábytků vítězům zanechatí při nucen byl, čehož ani vypsati možno není, nyní se již těšil každý, že této vojny konec jest; po všem pak tak slavném vítězství, dobytí zemí, měst a kořisti a vše, co naše cí. vojsko za celé leto dobylo, to v pár hodinách skrze falešné generály u téhož města Vratislavi zase pozbylo, neb se cí. generálové penězi k tomu hanebným způsobem porušiti dali a ještě při tom množství vojska ztratili, ostatní pak zase nazpátek, do Čech přimarširovali, a Brandeburk zase celé Slezko opanoval, nato nastala v Čechách zase bída veliká, a sice veliké rekrutýrování [84] a dávání magacínu, jak obilí tak i seno; kdo co jen měl, dáti musil, a když nedal, mocně se jemu vzalo, z čehož veliký nedostatek, dražota a nemoce povstaly, tak že veliké množství lidu sprostého a i panského a nejvíce vojanského pomřelo. Toho též roku zemřel Oktavius kníže Pikolomini, pán panství Náchoda a s ním vymřel rod Pikolomini, poněvadž on jako svobodný bez zanechání dědičů v Královém Hradci na věčnost se odebral, načež připadlo panství Náchod dle fidei comise dědičné na Pikolomini de Villa rosa, a sice na knížete Pompejusa.

Léta 1758. Dne 1. máje vpadl Brandeburk do Moravy a v Holomouci a na sv. Kopečku tolik neděl ležel, a tam kdo kde kdo co měl, všecko pobral, a jestli předce někde něco pozůstalo, tehdy po jeho odmarširování to zase vojsko naše pobralo, tak že ubozí Moravané do Čech až do Rychnova pro obilí jezdití přinuceni byli. Dne 4. července, když v Moravě vše v nic uvedli, přimarširovala naše armáda k městu Litomyšli [85] a Brandeburk za ní, pak proraziv skrze armádu naši, přimarširoval do Králova Hradce, a tam odtud', k Černilovu, Opočnu, Jaroměři, Náchodu až k Olešnici, a tudy sobě průchod do Slezka učinil, naše vojsko pak tudy po horách a lesích se sem i tam potulovalo a mnoho obilí v nic uvedli, tudy skrze Skuhrov a Hraštici do hor to leto třikráte, pokaždy mnoho tisíc promarširovali, tenkrát sou pak duchovní a světští páni, tak i sprostý lid utíkali, a dobytek do pustých lesů zaháněli, nato zase veliká dražota nastala, tak že 1 korec žita za 6 zl. platil, ten pak trh před sv. Jakubem

byla záповěď sybylnímu lidu cos od obilí a stravy, a jen jedinou miskou prodávati, tak že lid obecný z Rychnova s pláčem do svých příbytků se vracel, dále ale platil 1 korec žita 7 zl. 30 kr.

Léta 1759. Jest drahota veliká, a k tomu ještě musila se ve dvouch měsících všeckna celoroční daň zaplatiti, mimo to veli ké magacíny, sedlák 6 centů sena, 6 korců ovsa, 6 centů mouky, [86] a to třikráte každý dávati musil, vojska všady plno na zimu přeložené, v Čechách bylo přehrozné regrutyrování; i muži od žen třebas 6 dětí měl, nechť byl chalupník, zahradník anebo sedlák, jen když se drobet hodil, vojákem býti musil, dne 26. máje každý ze své hlavy 15 kr. musil zaplatiti. Dne 10. června přimarširovalo 7 regimentů pruského vojska k městu Solnici ze Slezka, a položili se okolo Holové stráně u mrchoviště u Ještětic v velmi krásném žitě, tam okolo vše v nic uvedli, jako Doubravu, Černý les a Boroviny vysekali, luka ne jen v Solnici, ale i u vesnic polskými voly a mezky vypásli, a když všecko, co kde bylo zkazili a vnic uvedli, po 18 dnech k Novému Městu odmarširovali kdežto celá jejich armáda velmi dlouho stála. Přitom vynikl pád dobytka a morní nakažení, tak že v městě Solnici a okolo 200 kusů padlo, i také ve dvoře kvasinském ve třech dnech 40 krav [87] zhynulo.

Léta 1760. Vojska obou mocností naproti sobě stojí, a jen malé armády a komandy okolo Landshutu a Kladska spolu se potýkají; kdežto skrze Generál-Feldmaršála Laudona dne 26. července na den sv. Anny, město Kladsko, bez vsí ztráty lidu, Brandeburkovi odňato, a našeho lidu dobyto bylo, a tam množství zlata, stříbra a mince za kořist obdrželi. V tom též roce nastala měděnná mince, totiž: krejcary, grešle, trojníky a vidrusky.

Léta 1761. Byla neouroda veliká, protože celé jaro a leto příliš sucho a parno bylo, nadto ještě, jmenovitě na den sv. Anny bylo veliké krupobití, tak že i kusy ledu padaly, a tím z mnohých hopodářů žebráci učiněni sou. K tomu ještě se musily veliké daně platiti, až jeden usedlý 17 zl. měsíčně, i veliké magacíny se musily dávati, a v podzim do Slezka k Svidnici, ano až i na [88] 27 mil za zápraží odváděti a poněvadž skrze zlé cesty mnoho tažního zvláště koňského dobytka zahynulo, tehdy musili lidé magacín na trakařích voziti a na zádech k armádě nositi, a to sice kde kdo byl, některá dosti stará žena že nemohla více, leč jednu otep sena unésti, předce ji tam dodati musila.

Léta 1762. Dne 20. ledna silně hřmělo a se blýskalo, 3. dubna se muselo z hlav platiti. Toho roku nastala veliká drahota, bída a nedostatek chleba, neb jeden korec ovsa 4 zl. platil, sedláci nemají co sítí, a chléb na groše kupují, rádi by statky pustili, ale žádný jich ujmouti nechce, pročež z nich utíkají, ale zase od vrchnosti v poutech nazpátek voděni sou, pročež málo komu se to dobrodiní stalo, že statek pozbyti mohl.

Dne 11. července přimarširovali ruští kozáci as 50 mužů, do Královéhradce, páliční peníz od města vymáhati, tamní jezuvity vydrancovali a město to

vypálili; tento nevážný lid ruský, nyní zase ku pomoci Brandeburkovi, proti našemu vojsku přistoupil, a také hned na Králohradec vysláni jsouce, jej téměř vnivec uvedli, [89] nato marširoval král pruský k městu Svídnici, do nějž neustále skrze 9 týhodnů z děl střílel a šturmem hnal, tak že v témž městě velmi mnoho našeho vojska padlo, ano i 400 grenadýrův skrze miny do povětří vyhoženo bylo, však ale předce naše vojsko vítězství slavného obdrželo, po kterém zde bylo hlášeno, aby každý, kdo jen chce, z Čech do Kladska jel, a sobě tam obilí, mouky a sena nakoupil, jakby mnoho chtěl, což se i stalo, že mnozí odtud tam jedouce, sobě takového za mírný peníz nakoupili; a také buď Bohu chvála, tato 7letá válka s Brandeburkem se skončila.

Léta 1765. Zdědil panství Náchod, Jozef Paryle kníže Pikolomini a s Marií Kristinou, vévodkyní z Ruffo se zasnoubil.

Léta 1768. A i také ještě pozdějc, při vyhazování země pro šance králohradecké, nalezené sou veliké množství hrnců, a neb pohanských tak nazvaných uren, z rozličných kovů, a i také z hlíny pálené, do kterýchžto jindy čeští pohané popel z spálených mrtvých lidských těl chovali, a tam do země zahrabávali.[90]

Léta 1770. Začala se konskribce v Čechách, spočítalo se křesťanských 615 378 a židovských 9114 duší.

Léta 1772. Stalo se první Polska rozdělení.

Léta 1774. Dne 7. dubna začaly se nové urbáře v Čechách, a dne 6. prosince normální školy po všech rakouských zemích.

Léta 1775. Byla sedlská rebelie v Čechách. Toho též roku přišly ponejprv špaňhelské ovce do Čech.

Léta 1777. Dne 19. listopadu byli poprvé cís. král. zvláštní hřebci zavedeni.

Léta 1778. Vznikla třetí válka s králem pruským, v této vojně ačkoliv krátké, mnoho lidí zvláště na hranicích, a nejvíce okolo Náchoda, kdež armáda pruská ležela, vystát musili, na zdejším solnickém panství, mimo regrutýrování bylo též mnoho těžkostí, dobytek, jak páni tak i sprostý lid do lesův zaháněli, a tam ve dne i v noci, až do odmarširování téhož nepřítele, s ním býti musili. Toho času velmi tuhá zima byla, takže se mnoho vojska oznobilo, ačkoliv dobře punčochami a vlněnými rukavicemi, které i solničtí punčocháři do komisi odváděli, zaopatřeni byli, naše však vojsko nyní šťastně bojovalo, a když nejvíce štěstí k ruce naší královny Marie Terezie [91] se schylovalo, ona dobrá paní země a pokoje milovnice, s pruským králem v smlouvu o pokoj vešla, což toho času Jozefovi 2. synu jejímu, a znamenitému polnímu maršálovi Laudonovi, milé nebylo, neb kdyžby našenu lidu bylo nejlépe štěstí sloužilo, tehdy po vůli Marie Terezie býti musilo, a pokoj zavřen byl. V této válce, neb jakž vůbec se pravilo, rumlu, císařské vojsko v noci z mnoha stran město

Bystřici obklíčilo, kdežto pruské vojsko vesele, a téměř celé armády oficíři v bále tancovali, tuž znenadání vojsko císařské do města vpadše, veliké zmatenosti mezi Prusami a škody způsobili, mnoho kořisti dostali a tamní vojsko do zajetí vzavše, do Čech sebou přihnali, a skrze Solnici ku Královéhradci transportýrovali, mezi nimiž také, tamního burgmistra, jakožto zastavence k vyplacení páličného platu s vojskem hnali, kteréhož pan učitel skuhrovský Václav Lenk sám viděl; to se stalo Prusovi snad za odměnu, neboť on též dříve tak činil, že představené a faráře z Čech jako postavence k vyplacení páličního platu odváděl, což se i panu faráři králohradeckému přihodilo a farář [92] Levinský též v městě Kladsku v zástavu býti musil tak dlouho, až městečko Hrádek panství opočenského svůj páličný peníz složilo. V témž městě Bystřici naše vojsko velmi mnoho kořisti dostalo, neb píše pan učitel skuhrovský Václav Lenk, že znal jistého oberlajtnanta od husarského jednoho temu (=husarské jednotky), jménem Barbač, který fůru kafe, cukru a také jiného zboží, Anně dceři Ivana Selichara, měšťanína, do Solnice odeslal, kterou on za manželku míti chtěl; ale svého cíle nedošel, proto, že ji Bůh ve Vambeřicích, kdežto se toho času všelikým ženským vědomostem cvičila, k sobě na věčnost povolal.

Léta 1780. Založil Jozef 2., císař římský dne 10. října první kámen na pevnost a město Plesy, a nazval jej dle jména svého Jozefové město, též založil pevnost Litoměřic a nazval jej na památku jeho paní mateři město Tereziánské.

Léta 1781. Bylo povoleno, příbuzným augšpurského a helvetského vyznání svobodně náboženství své provozovati. Toho roku bylo též zrušeno nevolnictví a otroctví v Čechách.

Léta 1782. Bylo zapovězeno mrtvá těla v kostelích [93] do krypty pochovávat. Bylo též v témž roce 68 klášterů dne 20. února zdvižených a neb kasírovaných. Papež Pius 6. navštívil Vídeň.

Léta 1783. Dne 26. listopadu bylo zapovězeno budoucné proti bouřkám zvoniti.

Léta 1784. Dne 23. srpna vyšlo nařízení, aby mrtvá těla v pytlí pochována byla, z toho ale pak sešlo. Toho též roku jistý Štěpán a Jozef Montgolfier vynalezl větrové koule, a neb balony v kterých možná povětřím se plavití.

Léta 1785. Dne 22. února, v Čechách a Rakousích se země třese ní znamenala. Dne 5. srpna byla obyčejná koleda a neb kurování o vánocích zapovězena. Dne 11. září, dle dvorního degretu všeckna bratrstva zrušena byla, toliko bratrstva lásky bližního a chudého vstavu zůstaly.

Léta 1786. Bylo panství solnické karmelitánům odňato, od Jozefa 2. císaře římského, a religionsfondu, a neb ku kase nábo ženství darováno, karmelitáni pak ze země vypovězeni sou. Dne 27. října dle nejvyššího nařízení ustanoveno

bylo, aby posvěcení chrámu Páně tu neděli po dni 13. měsíce října po všem rakouském císařství se [94] slavilo.

Léta 1787. V Niderlandu začali, za příčinou nového zemského řízení, různice domácí, tak že tam 40 000 vojska císařského zasláno bylo.

Léta 1788. Dne 9. února byla prohlášena a vypovězena vojna od dvora císařského, proti Turku, a také hned 13. března císařovo vojsko do země turecké vtrhlo, dne 28. dubna pevnost Sakacz šturmem dobylo, dne 7. srpna vtlačili se Turci do Banátu, a tam dostali pomoc až na 100 000 mužů zrostli, když 147 vesnic vypálili, lidi v nich pohubili a množství žen a dětí do zajetí odvěkli. Dne 26. srpna vzdala se turecká pevnost Dubica císařským na kapitulaci, zajatých bylo 414 mužů, žen pak a dětí mnohem více, kteréž feldmaršál Laudon na svobodu propustil. Dne 19. září vzdala se turecká pevnost Chočed císařským na kapitulaci, počítalo se tu 1 100 domů a 4 000 duší. Dne 4. října vzdali Turci obleženou pevnost Novy, p. polnímu maršálovi Laudonovi, tento slavný rek v krátkém čase, na nepřátelském gruntě za 45 mil krajiny sobě podmanil, dne 10. září oblehl pevnost Bělehrad, a dne 8. října ji vybojoval, načež dne 17. toho měsíce, Te deum laudamus drženo bylo. Toho též roku [95] dne 11. máje vzal svůj začátek spolek, tak nazvaný jakubínský v městě Parizu ve Francouzích, který velké pozdvižení v lidu způsobil, a napotom mnohým zemím zkázu, a všemu lidu zármutek veliký, neb málo který člověk v Evropě se nacházel, který by tíž těchto bohaprázdných Francouzů byl nepocítil; aby pak se tyto rotníci od jiného lidu rozeznati mohli, tehdy začali oni červené čepičky na svých hlavách nositi. Dne 12. července král francouzský Ludvík 16. parlament vyzdvihl, a prince z Orleanu z Parisu vypověděl, od toho času v témž království veliká změna a napotom veliké a škodné bouření v lidu svůj počátek vzalo. Dne 8. července vyšel v Čechách císař. král. patent, a neb nový pořádek hrdelních práv, dle kteréhož všecka místa popravná, šibenice, planýřové, trdlíce, šatlavy, housličky a bití na kancelářích zdvižena a zrušena sou, jakož i nad vodou visící koše, které císař Rudolf 2hý v roce 1590 za trest pekařům zříditi poručil, jenž se byli v pečení chleba přečinili, a také též zrušené byly železné klece, které v roce 1551 arcikníže Ferdinand, tehdáž místodržící v království [96] českém, pro cizoložníky a hanebné nevěstky postaviti kázal, jedna největšího druhu těchto klecí, stála jest na staroměstském rynku v Praze.

Léta 1789. V Paryzu na všech věžích k šturmu zvonili, načež tam ti Francouzové tak jedni druhý mordovali, že se ta noc pravá krvavá lázeň jmenovati může, jenž se stalo dne 10. ledna v výš jmenovaném roce v noci. Toho též roku byl ve vsi Štibnici první kostel postaven a vysvěcen.

Léta 1790. Dne 20. července dobytá byla, pod správou císař. generála barona de Wiese, turecká pevnost Lutín, v té pevnosti byl Turek ředitelem jménem Beg Bezyrevič muž 112 let starý. Dne 26. července pan generál hrabě Klert, v

Kalosotu Turky na hlavu porazil, kdežto pobitých Turků 2 000 na místě zůstalo, a to byla také poslední krvavá rvačka v této turecké válce; v čas té války do zajetí přišlo cís. král. oficírů 24 od feldvebla pak až k sprostému 1 326 mužů. Toho též roku odebral se na věčnost císař římský a král český Jozef druhý v 49. roce věku svého, spravovav říši římskou 9 let, 2 měsíce a 20 dní; Bůh jemu rač dáti lehké odpočinutí. V tomtéž roce zemřel v Moravě, Novém Jičíně velmi znamenitý rek, cís. král. feldmaršál, baron Gedeon [97] Laudon, dne 14. července v 75 letech svého věku, o němž se prohlásil král pruský Fridrich 2hý takto: Nebylo ještě nikdy většího hrdiny v Evropě nad Laudona, a císař Jozef 2hý ještě za živobytí jeho, na památku a ke cti svého tak znamenitého polního maršála statui roku 1780 postaviti nechal.

Léta 1791. Byl dne 4. srpna mezi dvorem císařským a tureckým v Litavě Bulgarii uzavřen pokoj. Dne 5. července, buiči v francouzské zemi opět zle hospodařili, strhavše statue francouzských králů, je roztloukli, o to usilující, aby království toto jméno svobodné obce obdrželo. Dne 16. října přijel francouzský posel do Vídně s tou zprávou že Ludvík, král francouzský, novou konstituci dobrovolně přijal. Téhož také dne zemřel znamenitý polní maršál a hrdina kníže Potemkin v 52. roku věku svého, pod širým nebem na madraci. Dne 24. října jest zase pevnost Bělohrad Turkům navracena. V tomto roce připadly svátky velikonoční na den 24. dubna, a žádného nebylo, kterýžby od sta let toho pamatoval. Dne 9. srpna přivezli páni deputýrování českou korunu na hrad pražský, která v roce 1743 z Prahy do Vídně vzata byla.

[98] **Léta 1792.** Dne 31. ledna skrze ustavičné mordy a různice v městě Paryzu, císař. král. vojsko k francouzským hranicům trhlo, a dne 20. dubna Francouzové J. M. císaři a králi Františkovi 2hýmu vojnu vypověděli, od kteréhož času se ta záhubná francouzská vojna začala. Dne 29. dubna Francouzové vyrazili na císařské vojsko, blíž Mozu, ale k své největší ztrátě. Dne 10. srpna dopustil se francouzský národ veliké ukrutnosti a hanebnosti v Paryzu, totiž: Král se svou familií byl do vězení vsazen, a as 8 000 lidu, který se královny strany přidrželi bylo zamordováno. Dne 19. t. m. generál francouzský La Fayette v Lucemburgsku od císařských zajat byl. Dne 24. pevnost francouzská Longvy vydala se císařským na kapitulaci. Dne 2. září ukrutný lid francouzský se zmocnil všech žalářů, od 10. srpna až do dnešního dne bylo tam 8 900 osob zmordováno, mezi kterýmiž byla kněžna z Lambalu, rozená princezka savojská, žena nejkrásnější v království francouzském. Dne 5. září císařští pevnost Trouville dobývali, při kterém dobývání cís. generálovi knížeti Valdeku, levá ruka ustřelena byla. Dne 15. t. m. Francouzové sardinskému králi válku vypověděli. Dne 1. října sjednocené [99] armády z francouzské země nazpět táhly. Dne 22. Francouzové k Frankfurtu přitáhli, a město osadili, měšťané ale s pomocí Prušanů a Hessů odtud je vytiskli. Dne 6. listopadu blíž Monsu v Nyderlandu, strhla se mezi rakouskou a francouzskou armádou bitva veliká.

Tohoto roku jest paměti hoden proto měsíc leden, že se v něm 4 korunované hlavy na věčnost odebraly, a pátá do vězení vsazena jest, a spolu i ta ké, císař a král náš, Leopold 2hý, po němž jeho syn František 2hý byl korunován na království české. Dne také 19. měsíce toho, v noci v Gemindu v Korytanech bylo strašlivé zemětřesení, tak že téměř všecko na hromadu padlo.

Léta tohoto 1792 založil jistý pan František Vildeman v Skuhrově železo - verky. Že zde ale již před 200 lety železohutě se nacházely, jisté jest, neb mnohé důkazy sou toho svědectvím, 1. vždy jak kdo dlouho pamatovati může, mezi těma dvouma lesy až po chalupu Lupovu, v hamřích sloulo. Za 2. škvarků neb strusků veliká hromada se tam nacházela a drnem zarostlá byla, za 3. sochor železný v nynějším lesíku, Bohuňkovi v Skuhrově patřícím, nad mlejnem se našel, [100] když první zakladatel nynějších hutí pan František Vildeman rudy vyhledával, za 4. když nedaleko Lupové chalupy se strouha kopala a vantroka zakládaly, byla nalezena hřidel v zemi, kterou bývalý pan učitel skuhrovský sám očitě viděl. Za 5. i vesnička Hamernice u Kvasin toho důkazem jest. Když již z většího dílu zde lesy popleněné byly tak že více železohutě svůj běh míti nemohly, tehdy mistr hutnický neb hamernický lesy tam kde nyní Hamernice stojí, od tamní vrchnosti koupiv, vyplenil, a pro sebe, a svého syna chalupy vystavěl a takové držel, který bezpochyby příjmením Mucha sloul; když tamní Jan Mucha stodolu velmi starou rozboural, bývalý pan učitel skuhrovský Václav Lenk se tam k tomu natrefil, a viděl nápis že ta stodola v roce 1659 vystavěna byla, pročez i to důkazem jest že tenkrát v ní pracoviště železohutě svůj konec vzalo; zakladatel pak nynějšího železoverku František Vildeman, když jakožto armedator při štíbnickém železoverku, tak řka o vše své [101] jmění přišel a o bývalém skuhrovském verku slyšev, odebral se do Skuhrova, a tam se vši vážností rudy vyhledával, a ve vsi Hraštici s povolením tamního rychtáře, Jana Macha rudu šerfoval, přičemž bývalý pan učitel skuhrovský osobně byl přítomen, tento rychtář pak, že dovolil bez vůle vrchnostenské rudu hledati, arestem stižen byl. P. Frant. Vildeman, nedbaje na rozličné překážky, pokračoval dále oumyslu svého vyvédsti, a když vrchnost jemu k jeho potřebě dříví nechati se zpěčovala, on žádal sl. administraci aby jemu, z panských lesů, liko pařezy prodané byly, což on také obdržev, ihned začal šmelcovnu a hamr stavěti a forotu v rudě i uhlí zaváděti, k čemuž vzal k sobě 3 spolu pomocníky, aby s penězi přispěli, totiž: Hartmana, Kučeru a Holoubka z Rychnova; kterýžto dobrodinci jemu na škodu byli, poněvadž jemu peníze na lichvu až na 20 i více ze 100 pučovali; první hutník neb železo kovář zde byl Jan Šeffl se svými dvouma syny Jakubem a Matějem, [102] když tehdy ponejprv železo koval, byl již několikráte podotknutý p. učitel skuhrovský Václav Lenk k panu Vildemanu k večeři pozván, při které týž mistr Šeffl, vykované železo, ještě žavé v kleštích přinesl, na které již kupec z Nového Města čekal; při přinášení téhož prvního železa mistr Šeffl pravil: Urozený

pane! Nebudem pivo, ale víno pít. Napotom nějaký čas bez překážky se zde šmelcovalo a železo kovalo, až po několika letech skrze rozličné překážky, tento Vildeman železoverk ten prodati přinucen byl. Ten samý koupil p. Jan Suchánek, který se sem se svojí manželkou, její matkou a synem jejím přistěhoval, ale ten samý, jak se vůbec pravilo, nedobrý znatel a hospodář, musil zase verk ten prodati, a od tuď velmi chudý se odstěhovati. Od něho zakoupil tyto hutě pan Janda, toho času rada a advokát v Opočně, a když je několik let v držení měl, prodal je zase jistému p. Ekkrtovi, jeho bratru, a p. Antonínovi Marxovi, spolu companistům; za nějaký čas pak, zakoupil týž samý železo verk p. Marx na sebe samého a jej velmi zvelebil.

[103] **Léta 1793.** Dne 21. ledna, nešťastný mocnář francouzský Ludvík 16., právě na tom místě, na kterém Francouzové jeho dědovi Ludvíkovi 15. statui k uctění jeho postavili, byl nevinně v 36. roce věku svého gilotinou odpraven. Dne 1. března vůdce princ Koburk Francouze na hlavu porazil a Mastrycht osvobodil. Dne 8. Francouzové španihelskému dvoru vojnu vypověděli. Dne 10. září vzdala se císařským na kapitulaci pevnost Kesnov, kdež 4 000 branného lidu bylo. Dne 2. října oud národního shromáždění Druet, bývalý poštmistr, kterýž Ludvíka krále v armádě zajal, a do Paryzu dodal, byl od císařských husarů jat, a do Luxemburku dodán. Dne 16. t. m. Marie Antonia, slav. domu rakouského arcikněžna, zamordovaného krále Ludvíka manželka, svou krev také pod gilotinou vylíti musila, v 38. roce jejího věku. Dne 31. 24 oudů národního shromáždění bylo na 4 kárách vyvezeno a v 37 minutách na gilotině odpraveno. Vězňů se tam nyní na 200 000 počítalo. Dne 2. listopadu jakubínský convent prohlásil, aby všickni křesťanské kněží, kněžství ze sebe složili, a žádného náboženství nevyznávali. Dne 5. téhož byl vévoda orleánský Egalité na káře na místo popravné vyvezen, a na gilotině odpraven v 46. roce svého věku. Dne 10. t. m. [104] hlavní chrám Panny Marie v Paryzu byl v pohanský změněn. Dne 16. pevnost Fort - Lui vzdala se císařským na kapitulaci. Dne 20. t. m. bylo shledáno, že na tuto francouzskou vojnu složena dobrovolná daň 13 000 000 zl. v stříbře obnášela. Toho též roku vynalezl jistý Lhapi dalekoznam, neb telegrav, s kterým zpráva neb rozkaz nějaký, do nejbzdálenějších míst, kupodivu v krátkém čase se dostati může.

Léta 1794. Dne 17. dubna vyhodili císařští francouzskou pevnost Fort - Lui do povětří, která za 100 000 000 stála. Dne 24. března, byl onen lékař jménem Gilotine, na gilotině, který ten nástroj vymyslíl, odpraven. Dne 30. dubna, císařští francouzskou pevnost Šarleru vybojovali. Dne 12. máje francouzská princezka Alžběta, sestra zamordovaného krále Ludvíka, souc od Robespiera odsouzena v Paryzu, v 30. roku svého věku, na gilotině svůj život dokonala. Dne 20. Francouzové se města Koblenc zmocnili, a tam podle města ležící jeptišský klášter vypálili. Dne 23. máje vyšlo najevo spiknutí v Římě proti papeži a 700 osob bylo vyzraženo, který všickni smrtí trestáni byli. Dne 28.

[105] července byl Robespier, na gilotině, který na tisíce tisíců lidu tím nástrojem o hrdlo připravil, též odpraven. Dne 4. listopadu dobyli Rusové pod správou generála Suvorova město polské Varšavu. Poláků na bojišti ležeti zůstalo 12 000 a 10 000 od Rusů zajato bylo. Tento příběh osud národu polského rozhodnul, takže to jindy tak slavné království přišlo k rozdělení třem cizím mocnostem, totiž rakouskému, ruskému a pruskému dvoru.

Léta 1795. Dne 18. ledna Francouzové bez jediné rány Amsterdam opanovali, nato dne 26. vtrhli do hlavního města Hágu a tak celý Holand do rukou francouzských přišel. Dne 5. dubna v Bázlu pruský dvůr s svobodnou francouzskou obcí pokoj učil. Dne 20. od národního shromáždění v Paryzu ustanoveno bylo, aby princezka Maria Terezia, dcera zamordovaného krále Ludvíka 16. za francouzské vězně vyměněna byla. Dne 20. princ Švarcenberk při dobývání šanců v Manhaimu padl. Dne 20. prosince byla princezka Marie Terezie za francouzské vězně na svobodu propuštěna. Toho také roku byl radní dům v Praze obnoven, na kterém byly staré nápisy tyto: pod 1ním oknem: založeno [106] bylo království české léta 1086 dne 15. ledna k hodině 19té. Pod 2hým oknem: Karel 4tý římský císař, Nové Město pražské založil léta 1348 dne 30 března. Pod 3tím oknem: Věž tato založena jest v roce 1452. Pod 4tým oknem: Dům tento v roce 1559 dne 15. července v 24. hodině založen. Od velikého ohně porušen, k napravení přišel roku 1561 dne 28 juni. Roku 1788 klášter řádu poustevníků sv. Augustina na Šopce byl vyzdvižen, který byl v roce 1263 založen. Dne 24. dubna t. r. začaly se stříbrné peníze po 6ti a 10ti zl. mincovati. Dne 8. června v Paryzu v svém vězení zemřel francouzský dauphin princ Ludvík, syn zamordovaného krále v 10tém roku svého přebídného života. Dne 18. prosince zemřel jistý invalid jménem Mittelstall v 119 letech věku svého; on jakožto dragon při regimentu sloužil 67 let a 12 ran dosti hrubých na svém těle měl; když byl 109 let starý po třetí se oženil a při svém svátku svadebním jako 24ti letý mladík dryčně skákal a křepčil.

Léta 1796. Dne 5. července arcikníže Karel nedaleko Rastatu Francouze na hlavu porazil. Dne [107] 1. srpna pevnost Mantua od obležení osvobozena a pobitých Francouzů se tam počítalo 8 000. Dne 18. června t. r. francouzský generál Bonapart do země papežské vtrhl s dvěma koloniemi neb řádami, jedna 4 000 a druhá 6 000 mužů silná, a města Ravennu, Feraru, Urbino a Bolojnu vojskem osadil. Dne 8. srpna se počítalo v Praze osob rozličných stavů 1042, které z Říše utíkaly. Dne 21. t. m. dle císař. patentu bylo zřízené zemské vojsko, neb landmilice, která zem českou hájiti má. Dne 24. již zbraň nepřátelská po hranicích českých se rozléhala a Francouzové Čechy navštívit usilovali, nicvšak méně generál Vartensleben s celou mocí na hranicích na Francouze udeřil, a učinil vítězství veliké, kteréž paměti zasluhuje. Bitva strhla se přehrozná, a padlo tu Francouzů 1 200, do zajetí přišlo 21 officírů a přes 800 prostých, na ten způsob přestrašení nepřátelé na jednu prchli. Při tom

ale naspět tažení se Francouzové až ne lidsky chovali špajnsarský klášter vyplundrovali a s duchovními právě jako lotři zacházeli; měšťanům všecku mohovitost, šactvo, dobytek a peníze pobrali, [108] ženám a dcerám násilí činili a s nimi přeukrutně nakládali. Ve vsi Trubyktu na pottenštainském panství sedláci 20 Francouzů zabili a vůz s penězi jim vzali. V Ahorntatu také sedláci kosami, cepy a knytly ozbrojení bezpočtu Francouzů pomlátili. Dne 29. t. m. bylo ve dené slavné procesí z Tejnského kostela do hlavního chrámu na hradě pražském, z toho oumyslu, aby Bůh císařské zbraně požehnati, a českou zem od vpádů nepřátelských milostivě ochrániti ráčil. A ačkolivěk neustále a hustě přšelo, předce bylo tu lidu všeho stavu takové množství, že ten prosební průvod od 6. hodiny ranní až do 11 1/2 trval. Od toho dne pak také císařovo vojska veliké vítězství nad nepřáteli obdržela, tak že co velká francouzská armáda v 8mi tyhodnech sobě podmanila, to naše vojsko za 14 dní zase vybojovalo, a Francouze až k Reynu na spět postoupiti přinutilo. Slavný hrdina arcikníže Karel v 20 dnech od českých hranic až za Frankfurt a Veclar Franouze zahnal. Dne 3. září Karel Žurdanovu armádu nedaleko Vircburku porazil, tak že Žurdan na útěk se dáti přinucen byl, padlo tu přes 3 000 mužů Francouzů a 1 400 zajato bylo, císařští přitom mnoho děl, práporův, [109] bagáže a 7 vozů s penězi v Němcích ukradenými dostali; při té bitvě sedláci zároveň s císařským vojskem bojovali, ženy jejich pak v zástěrách patrony ke kusům nosily, do děl dobrovolně se zapřahaly a jich dle potřeby sem a tam tahaly. Dne 15. září p. polní maršálek hrabě Vurmser před Mantuí s branným lidem z té pevnosti dohromady se srazil, a znova na Francouze udeřil, a veškerou jízdu pod zprávou ge nerála Ožro rozsekal. Dne 19. francouzský generál Móro z Ulmu Dunaj přešel, ježž císař. generálové La Tour a Nauendof šeredně vyprovázeli, a sedláci velmi těžká zpáteční jeho tažení činili, a Francouzovi v Rastatu 12 děl a 4. haubice uchvátili, za ten účín každý sedlák byl stříbrným penízem pamětním a 30ti zlatými na hotovosti obdarován; nato císařští do Virtemberska vtrhli, a tam za 500 000 zl. kořisti sebrali. Dne 28. opět slavné procesí v Čechách vedeno bylo na poděkování, že ráčil Bůh zem českou od vpádu nepřátelského zachovati a opatrovati. Dne 10. října patrola 120 sedláků na nepřátelský piget (=hlídka), jenž v novém mlejně, hodinu od Kehlu stál, udeřila, 12 Francouzů zabila a ostatní zajala. Dne 21. opět nad [110] armádou francouzskou generála Moro slavný hrdina arcikníže Karel zvítězil. Dne 27. na věčnost se odebral J. král. M. Viktor Annaudas, 3tí král sardinský v 71 letech věku svého. Dne 30. Jeho Sv. papež s králem neapolským vešel v smlouvu, dle kteréž oba dvorové proti Francouzům bojovati se zavázali. Dne 12. listopadu za palatina v království uherském na sněmu volen byl arcikníže rakouské Jozef. Dne 17. slavná v Evropé mocnářka Kateřina 2há, císařovna ruská, v Petrově na věčnost se odebrala. Dne 22. bylo v království uherském na sněmu od pánů stavů uherských usneseno, že oni císaři k dalšímu vedení války 50 000 rekrutů, 10 000 koní, 20 000 volů, pak 240 000 měřic pšenice, 760 000 měřic ovsa

odvedou. Toho též roku dne 13. listopadu zřídil hrabě Taffe zdarma na svém panství poprvé od doktora Jennera vynalezené očkování, a nebylo očkování nešťovic. Dne 18. ledna t. r. bylo na horách za Raychenberkem v Čechách tak teplo, že tamní obyvatelé ten a následující dny čerstvé houby sbírali, čehož není nikde [111] paměti.

Léta 1797. Byla zima nestálá, mokrá, na větším dílu mlhavá, ledu pak ani sněhu od dne 22. prosince roku minulého více viděti nebylo, protože to kvapně ledu hnutí velké škody okolo vody způsobilo, tyto mokré a mlhavé časy způsobily tolik, že se nemoce velmi rozmáhaly, tak že paměti není, aby tolik lidu nemocného kdy bylo jako nyní, až teprve dne 18. měsíce února povětrí jasné a pohodlné nastalo, nic však méně se brzy zase v tmavé a mlhavé změnilo, pak teprve měsíc duben přinesl nám časy jasné a studené veliké. Rok ten byl víc suchý, než mokrá, ourada pak byla dosti dobrá a místy také hojná. Toho roku, válečná vichřice svou zuřivost ve vlastích provozovala, a císařské vojsko tam se jako mračna valilo, v říjnu na žold papežský 37 000 mužů pod správou generála Kully bylo ozbrojeno, aby zároveň s císařskými proti Francouzům bojovalo, ač k tomu nepřišlo; generál francouzský Bonapart, když dílem své vojsko ve Vlaších ztratil, sebral 27 000 mladých Vlachů a s nimi vtrhl do Tyrol, Kranska, Štýrska, Korytan a hornějších Rakous, a ty země sobě podmanil, císařští vybojovali pevnost Mantuu, dne 9. ledna hrad a pevnost Kehl u Rejna, jenž tak [112] dlouhý čas statečnosti císařského vojska odporovala, toho dne předce klesla, a Francouzové na kapitulaci ji vydali. Při dobývání šanců u Kehlu císařští z hrubých kusů 127 000 ran dali; a když každou ránu nejméně 10 zl. počítáme, tehdy ta samá střelba přes 1 000 000 zl. stála. Dne 13., 14. a 15. byla velmi krvavá bitva u pevnosti Mantuy, takže silnice od Bevilakva byla celá nepřítelakou krví zbarvena, dne pak 16. ráno v 5 hodin stala se však bitva u Mantuy nejukrutnější, po kteréž, když již císařští mdlobou více bojovati nemohli, a ze všeho prachu se vystříleli, Francouzům na kapitulaci se vydali, při čemž vše vojsko císařské se zajetí podrobiti musilo. Dne 24. byla zase u Bertonyky velmi krvavá bitva, a Francouzové Ruvoreda a Trident opanovali. Dne 28. generál Bonapart, z Bolonji nové prohlášení války do Říma papežské stolici zaslal. Dne 30. v Inšpruku se ozbrojilo a zapřísáhlo proti Francouzům 40 000 Tyrolů, kteří také statečně bojovali. Dne 1. února při Rejnu Francouzové v šancích před mostem u Hynyngu na kapitulaci se vydali. Dne 2. znamenitá pevnost Mantua v Lombardii, [113] kteráž za celých 5 měsíců od nepřátel obležena byla, Francouzům na kapitulaci se vzdala, k čemuž nejvíce příčinu dalo nedostatek potravy a těžká únava: neboť branný lid již za celý měsíc leden nedostával než čtvrt porci chleba z kukurice a ten také došel, pak i všechny koně pobiti a stráveni byli, libra slaniny tam platila 4 zl. a jedna kočka také, vejce jedno 30 kr., slepice 2 dukáty, husa 30 zl. a krocan 40 zl.; však posledně ani toho k dostání nebylo; od zajmutí byli vyjmuti, p. generál Vurmser, všickni

generálové a oficiři, 200 mužů jízdných a 500 jiných, kteréž p. maršálek Vurmser sobě vymínil, a ti vytáhli se vši vojenskou ctí a s hudbami, ale dřív se zavázati musili 3 měsíce proti Francouzům nebojovati, Francouzové za kořist vojenskou dostali tu, dle pařížských poznamenání 538 děl, 5 000 flinet, 2 300 pistol, 529 000 liber prachu, 1 000 000 patron a 184 prachovních vozů a. t. d. Dne 8. z rozkazu Bonaparta stav v celé mediolánské krajině vyzdvižen a zrušen byl, a nesměl se žádný jináče nazývati než měšťan, a k tomu do 8 dní všickni erbové a liberaje odstraněny býti musily. Tak formoval novou armádu, ku kteréž polovic Vlachů, a druhou polovic Francouze postavil. Dne 9. [114] moci nynější nařízení se zapovídá utrejch /arsenicum/ bílý ku potřebě dobytka hovězího neb koňského, prodávati, neboli tím dobytek krmiti. Dne 10. Francouzo vé vtrhli do Bretu, kdež asi za 9 000 liver klenotů v chrámu Páně pobrali a Bonapart statui Panny Marie bretanské do Paříže odeslal, což však pařížské direktorium neschválilo, a Pannu Marii zpátkem odeslalo. Dne 14. Francouzové přitáhli do města Salgino v papežském knížetství praveno Spoleto, a od toho dne papežská stolice s nimi o pokoj jednati začala. Dne 20. téhož měsíce v Toletejnu 35 hodin cesty od Říma pokoj zjednán a dne 22. v Římě podepsán byl. Dne 22. i dvouch následujících dnech trvala hustá a tak neobyčejná mlha, že za celé dny jeden druhého na 5 kročejů neviděl. V měsíci březnu nastali dnové jasní, ale zimaví, a skrze nedostatek dešťů sucho bylo veliké, až do dne 4. máje. Dne 28. velicí zástupové sedláků připojili se k panu generálovi Laudonovi, kterýž stál v Meranu maje 3 000 lidu válečného a všeho tyrolského lidu ve zbrani k obraně své země 50 000 se počítalo. Dne 4. dubna [115] generál Laudon s svým vojskem a s sedláky udeřil na Francuze, bylo potýkání hrozné za celý den, a sedláci ženouce se za nepřáteli, když kterého dostihli, všecko napořád utloukli, probodali a rozsekali až hrozno; protož také málo kterého zajatce přivedli; na to do města Bolzano vtrhli, a pozůstalo tu po Francouzích mnoho zbraní, bakáže, a množství prachu, kterýmž hned vojáci a sedláci poděleni byli. Generál Laudon hned se hnul k městu Brixenu, a též od tud' nepřátely zahnal, sedláci pak šeredně Francouze od tud' vyprovázeli. Dne 20. Francouzové město Veronu vybojovali. Téhož dne až do plného potvrzení a podepsání z císařské strany jest uzavřen pokoj. Dne 27. června strhlo se tak veliké a bouřlivé povětrí, jakéhož v Čechách od roku 1788 nebylo. Na panství poděbradském 15te stodol dolů vítr strhal, z místa svého dál odsadil, a v král. věnném městě Jaroměři, jakož i v tom okolí veliké škody způsobil, kdež až hrozno bouřil. Dne 21. zemřel ve Vídni Dagobert Zygmund, sv. řím. říše hrabě, Vurmser, generál polní maršálek v 73 letech [116] svého věku na vodnatedlnost. Za toho času cis. král. armáda ve Vlaších i s uherským vojskem vztahovala se na 200 000 zbrojných mužů. Všecko to vojsko bylo tak připraveno, jako by zítra polem se potkati mělo, jakož i také tyto hrozné přípravy k tomu byly, aby šťastný pokoj zjednán býti mohl. Dne 17. října, pokoj!! ta nejradostnější novina národům, večer v 8 hodin ve vsi nepatrné Campo

Formido, ležící mezi Udine a hradem Passerino , v kteréž jen 16 domků se počítá, mezi císař. král. Milostí, ja kožto králem českým a uherským, a francouzskou svobodnou obcí zjednan byl. V měsíci listopadu a prosinci byli dnové velmi pošmourní tak že okolo dvou hodin spoledne zdál se býti již večer, povětrí bylo vlhké, proměnitelné, a místy také teplo, a tudy nakažlivé nemoce se rozmáhaly, ano i v jiných krajinách, zvláště v Bukovině a na pomezích tureckých veliký mor povstal. Také sem tam v Říši, v Rakousích množství koček hynulo.

Léta 1798. Francouzové o poledni, asi 12 000 mužů silní do Říma vtrhli a beze všeho odporu toto slavné město osadili dne 10. února měsíce. Dne 18. Francouzové slavili v Římě republikánské sjednocení s Římany [117] a všickni úředníci, kteréž Francouzové nově zvolili a usadili, do papežského paláce vatikánského uvedeni byli. Pak někteří kardinálové a 12 přednějších prelátů byli vsazeni do vězení, a potom odvezeni byli do Civita - Vecchie. To též se stalo princovi Spinelli a pánům vznešeným Karnaffovi a Makaronymu. Ale kardinál Ryčony, když o tom zvěděl, ušel z Říma; a kardinál Brassi odjel na ostrov Maltu. V měsíci dubnu od 2. až do 10. byly sice mrazy a napotom zase velké mokra tak že se polní práce vykonávati nemohla, a ovčí dobytek silně padal. Dne 4. máje stalo se veliké hnutí mezi vojskem císařským a všecko zase do Vlach na Francouze táhlo. Dne 10. právě mezi lesy po silnici k Dobříši táhl pluk dobrovolníků charvátských, jimž Němci Rothmäntler, proto že červené pláště mají, říkají, když houfové poutníkův z Hory svaté, též tou silnicí nazpět ku Praze se brali. Toto podkání těch rozličného rodu a národu dobrovolníků způsobilo jakýsi strach a bázeň, zvláště mezi ženským pohlavím, tak že se do lesů retovaly. To vida poutníků vůdce P. Edmund Chvalkovský, měšťán pražský, bral se přímo k panu [118] majorovi Sarvašovi, on ten pluk předcházal, a obětovav jemu obrázek Panny Marie, uctivě ho požádal, by se tomu putujícímu lidu nic na přítrž nestalo. Pan major Sarvaši, vezma od něho s vděčností obrázek, hned jej políbil, a vytaženým mečem pluk ten na dvě strany zřídil, by pohodlně houfové jíti mohli. Když se tak stalo, a lid ten mezi nimi kráčel, každý z těch dobrovolníků od něho požádal obrázku, a když on z nich některým takový daroval, davše jej za svůj kapalín neb špičatou čepici, pravili: Vesměs také sme my dobří křesťané a známe matušku velikou. A tak z toho strachu pošla radost, a plesání mezi poutníky obecné. Dne 20. nastaly časy studené a vítr vál mrazivý jako v podzim, u Fiumy v Dalmacii hory hrozným sněhem zapadly, a pod ním mnoho lidu a mnoho set ovcí i koňů zahynulo, v chlé vech několik tisíc ovcí a jehňat pomrzlo, nejpodivnější však bylo, že u Fiumy 2 duhy, jedna k půlnoci a druhá k západu, za celých 12 hodin stály, po břehu mořském pak hřmělo a se blýskalo. Dne 23. začalo silně pršet a [119] trval ten hojný déšť až do 27./28., pak byla veliká mlha. Zima tohoto roku byla velmi mírná a měnitelná, tak že celou zimu brzy sněžilo, brzy kroupy padaly a

hned zase přšelo, v krátkosti také potom slunce jasně svítilo. Ouroda ale toho roku byla hojná. Toho také roku byl ve vsi Kačerově kostel dostaven a dne 23. listopadu posvěcen, který nynější kostel tam již třetí stojí, první i druhý byl ode dřeva, druhý byl od hroma spálen a stál 112 let. V tom též roku jsou zřízena bělidla 3 ve vsi Kvasinách.

Léta 1799. Se vlastník a spisovatel této knihy narodil.

Léta 1804. Popustil císař František 2hý jméno císaře římského a začal se psáti a nazývati císař rakouský.

Léta 1805. Rychtář volešnický Chaloupka vysel na kus země 5ti korců na volešnickém rybníku 3 větele prosa, z kterého sklídl 60 mandelů, 60 korců z nich namlátil.

Léta 1808. Bylo nařízeno, aby jitřní ve vánočních svátcích, v noci v 5. hodin ráno se držela, která vždy dříve o půl noci se konala. Léta 1812 bylo veliké sucho tak že ouroda žádná nebyla, korec žita 105 zl. platil. *(Pozn.: Poslední věta je zapsána dodatečně jinou rukou)*

[120] **Léta 1811.** Byly bankocedule na 12 kr. šajnu 1 zlatovka snižená. *(Pozn.: Dodatečný zápis jinou rukou)*

Léta 1813. V podzim musili kontribuenti veliké magaciny dávatí a někteří velmi daleko až do Bayraytu lifrovatí, přičemž velmi mnoho vystátí musili a mnozí o své koně tam přišli; jako se stalo Františkovi sedláku z Hraštice, že on jsa 37 dní na té cestě, neměl nač živu býti, vůz za 12 zl. prodal a tak s koňmi i žebrotou ledva domů se navrátil; i vlastní otec spisovatele této knihy, Jiří Švec, 8 tyhodnů na té cestě s magacínem byl a velmi bídňě, otrhán, bos a s prosbou domů nazpět se navrátil. Toho též roku byla národní neb hlavní bitva spojených mocností u Lipska, která pejchu Bonaparta potrestala, a jemu více tak velkého vzniku jako prv nedopustila.

Léta 1814. Dne 31. března obsadilo vojsko spojených mocností Paryz ve Francouzích, kdežto se Bonapart posledně ukryl, a když toto hlavní město francouzské po několika dnech vybojovali, tak Bonaparta z jeho trůnu svrhli, a jej na ostrov tak řečený Helena odsoudili, a tam odvézti nechali.

Léta 1817. Začaly se na panství solnickém cesty dělati, a sice: od lesíka Spolku, nedaleko vsi Litohradu k [121] Solnici, až ku konci Ještětíc, druhá od zámku kvásinského vrchem k Slavěnce do Pádolí, 3tí od Slavěny skrz Skuhrov, Rybníčky a Proloh k Dešným a 4tá od Solnice k Domašinu.

Léta 1819. Koupil zdejší železný hutě v Skuhrově od p. Marxe pan rychnovský hrabě František Libštainský z Kolovratu, který je znamenitě zvelebil a rozšířil. Toho též roku byl spisovatel této knihy k Albert Graf Gulay asentýrován, a na

jeho žádost k baron Kunsevich dragonskému regimentu Nr. 3 transferován, a dne 31.(!) listopadu do Tarnova města halického přimarširoval.

Léta 1821. Spisovatel této knihy dne 3. prosince za kaprála opravdového avancýroval. Toho též roku zemřel zhoubce mnoha tisíc tisícův lidu Napoleon Bonapart.

Léta 1822. Na Boží vstoupení dne 23. máje okolo Solnice a Ska lice, ječmen se mecal a jetel sušil, tento rok byl velmi ranný, tak že nové žito v Hradci a Rychnově, též pšenice a ječmen dne 13. července se prodával, u Kvasin též se dne 1. července žito klidilo.

Léta 1824. Vylicityroval panství solnické pan [122] Antonín Slivka z Slivic, který velmi lesy plení, lidem draho dříví prodává, a jedině k tomu cíli směřuje, aby z svých poddaných žebráky a otroky učiniti mohl, obce též sousedům odejmul, mnohé sám na sebe přitáhl, a ostatek zaprodal, ty pak peníze za ni stržené lidem pod ouroky půjčuje, a tak z mnohých žebráky svým časem budou; obecní lesy tak již vyplenil, že se lesmi více nazývati nemohou, a to proto činí, by lidé přinutil od něho na horách draho dříví kupovati a tam od tud' voziti. Toho roku byl též šenkýř Švanda Vařák od své manželky a Jana Vitečka zamordýrován. *(Pozn.: Poslední věta připsána dodatečně jinou rukou).*

Léta 1826. Nařízení vyšlo, aby jitřní zase o půl noci o vánocích se vykonávala. Toho též roku byl spisovatel knihy této dne 1. června Zugs - kaprálem učiněn při 6. cuku, Obeř 2. škadrony a byl toho času na aufvartunku ve Vídni.

Léta 1827. Byly kosti z kostnice skuhrovské ven vynešené, a nedaleko od ní vpravo do jámy, kdežto již také mnohé kostí nalezené byly, zahrabané, dne 29. června byly pochované, při čemž se zpívalo Salve Regina a pak následovalo Requiem. Toho roku se v zdejším železo verku zhotovil železný most do Žatce, který velmi [123] dobře přijat byl. Toho též roku zavedena jest assecurace, neb pojištěnost ohně, pro pohořelé v Čechách.

Léta 1829. Dne 20. července byl první kámen k vystavení radní ho domu založen v městě Solnici.

Léta 1831. Postaven byl železný most v městě Jaroměři, který také v skuhrovském železoverku zhotoven byl. Toho roku začala nakažlivá nemoc, tak nazvaná Chollera neb asiatská úplavice, v Halicii, městě Lemberku, jinak Lvově, a tam mnoho tisíc lidu do země připravila, tam odtud' se rozmáhala dále, tak že po od marširování spisovatele této knihy z města Tarnova, v témž městě, v 14 dnech 1400 lidu na cholleru zemřelo, tam od tud' přišla, do Moravy, Uher, Rakous a i také do Čech, a nebylo města ani vesnice, aby ji tento zlý host nebyl navštívil; tato nemoc měla způsob ten, že lidé v chodě se skáceli, a v tom okamžení tu bez ducha leželi, tuto však smrt tak náhlou, předcházela bolest nepatrná hlavy a běhavka, která ale tak silná byla, že všecken šlem z

člověka vyšel, to však bylo ale tak v [124] krátkosti, že člověk mrtvý ráno v posteli, ano z něho vyrazilo, nalezen byl, k běhavce se též přidalo vrhnutí vzhůru, a když to se stalo, bylo ještě znamení k pomoci, načež jen to prospělo, žaludek a spodní díl těla, dost teple obkládati, aby křeče žaludku vzniku neměly.

Léta 1832. Cholera se ještě všady rozmáhá, a strašně zuří. Toho též roku spisovatel této knihy, když šarši svou složil, a že více se po ní potahovati nebude odpřisáhnul, jako sprostý od vojenského stavu propuštěn byl, a poněvadž otec jeho byl již předtím zemřel, v dědictví po něm se uvázal. Rok ten byl chvála Bohu jak na obilí, zemáky, len, tak i píci ourodný. Pobl z Nové vsi byl zamordován od svého vlastního syna Jana. (*Pozn.: Poslední věta dopsána dodatečně jinou rukou*).

Léta 1833. Byl též rok ourodný.

Léta 1834. Bylo příliš sucho, tak že v červnu a červenci ani nekáplo, oves a ječmen se musil škubat, a ostatní ouroda byla též špatná. Dne 9. srpna přišel první déšť s bouřkou, a pak nepršelo zase až po sv. Václavě dne 29. září, do sv. Václava list ze stromů všechn opadal, a po tom dešti některé stromy zase vyrazily a kvetly jako mléko. Toho roku se spisovatel této knihy oženil a vzal sobě za manželku Barboru rozenou Pohlovou ze Skuhrova č. domu 8. V tomto roku, v chrámu Páně skuhrovském byl korpus pro nové varhany vystaven, a nová kazatedlna [125] zhotovena.

Léta 1835. Dne 1. března usnul v Pánu František 1ní císař ra kouský, a král český ve Vídni, na jehožto trůn dědičných zemí nastoupil jeho syn princ Ferdinand 1ní, a byl dne 7. září a jeho paní manželka dne 12. září v Praze na království české korunován. Toho roku byly v chrámu Páně skuhrovském nové varhany, od Jiřího Šparla z Roketnice zhotovené, které mimo starých varhan 515 zl. v stříbře koštovaly; krom mistra Šparla, stavěli ještě tyto varhany jeden jeho tovaryš a jeden učedlník 10 tyhodnů, a u Jozefa Kouříma šenkýře u kostela na stravě byli, kterážto strava 36 zl. koštovala. Toho roku, když již všecka jař zasetá a zemáky zasazené byly, napadlo na půl lokte sněhu, který ale 3tí den splynul. Ouroda byla prostřední, dne 7. února se narodila spisovateli této knihy dceruška, jménem Barbora o 3tí hodině po poledni; při křtu na rukouch ji držela Barbora, manželka Koubka kováře z Mastí.

Léta 1836. Zase cholera v Čechách a Moravě panovala, neumřeli však lidé tak silně na ni, jako v roku 1831 a 1832. Dne 31. března přišla silná bouřka s krupobitím. Od toho dne [126] až do 24. září neustále pršelo, když ovsy právě posečeé byly, pročez se jej také mnoho zkazilo a ozim se nemohl síti až po sv. Václavu. Toho též roku bylo silné rozmnožení kozího plemene a v Debřecích u Noska mělo jarní kozle na podzim zase mladé, bylo však brzo po vánocích vylíhnuté.

Léta 1837. V zimě hřmělo a se blýskalo, zima byla velmi dlouhá, tak že se ten tyhoden před svatodušními svátky teprv jař sela, okolo Brocny, Svinného a Hraštic seli po sv. Duše poněvadž bylo mokro veliké, o sv. Duše se drůbež a hovězí dobytek teprv po sv. Janu Křtiteli na pole vyhnal, lípy o sv. Duše nebyly ještě ani z pupencův rozvité, tak že máje dost špatné vrbové dáti se musily, od 18. července pak až do 29. srpna bylo veliké sucho, tak, že obilí všecko uschlo a okolo ouřínského a lukavského poutu, žitný a ovesný žně byly najednou, oves se ale špatně zvedl. Dne 1. listopadu nastala mokrá, citedlná zima.

Léta 1838. V měsících lednu a únoru byla zima přeukrutná, kte rou žádnen t. j. jí rovnou nepamatuje, tak že v dobrých sklepích zemáky [127] namrzly, a v špatnějších na čisto zmrzly, i dobytek místy pomrzl, jako panu Reitfortovi v Padolí v chlévě dvouletá jalovice zmrzla, v polovici března se však oteplilo na jednou, a sníh a led pomalu pomalu splynul, nicvšakméně bylo z většího dílu pod mrakem, od začátku až do poloviny dubna byl mráz každou noc, a ve dne pršky a chumelice, žita mráz vytáhl tak, že jej možno bylo shrabat jako seno, z počátku máje se teprve sela jař a bylo pěkně, den pak 10. t. m. po velkém parnu uhodila taková zima že říkáje k vydržení nebyla, spisovatel této knihy toho dne právě sázel zemáky, a byl přinucen, jak pro sebe, tak i pro své lidi pro rukavice poslati; od toho dne tehdy na 11tý v noci byl tak velký mráz, že všečen květ na stromech spálil, od 12. pak bylo zase pěkně, až dne 23. máje, ten den před Božím vstoupením přišel přeukrutný příval s krupobitím, žito právě se mecalo, to bylo dočista vytlučené tak že po něm se ječmen síti musil, jař a zemáky příval i s zemí na místech sklonitých pryč odnesl, voda tak velká všady stála a hnala, že se vidělo všecko okolí vodou [128] obklopené býti, neb spisovateli knihy této, na úhoře 2 zdárný kozlata se utopily, sad v Skuhrově voda celý kamením zanesla, též i Kulštejnovi stavení podemlela, tak že se i s dobyt看em ke mně odstěhovati musil, z doleček pod Hrašticí voda přes 5 centů těžké kamení nesla, a jeden tak velký oblátkový kámen před samými okny Františka Kulšteina ležeti nechala; při odvážení kamení ze sadu, byly nalezeny kočky a slepice utopený, zkrátka pravím že to veliké dopuštění boží bylo, a že by kdy co podobného se stalo žádnen nepamatuje. Pro památku pak i toto spisovatel potomkům svým pozůstavuje, že kdo po tom roztlučeném žitě ječmen neb co jiného sil, tak ten na tom místě nic neměl, a kdo to tak nechal, proto že tam již co síti neměl, ten předce žito, ačkoliv drobné, sklídil, a to proto, že od toho dne skoro každý den přšelo, a to trvalo až ku konci srpna, podzimek byl ale pěkný, mimo 4. září, po kterém byl v noci mráz a ve dne přšelo. Dne 23. listopadu, jmenovitě na den sv. Kateřiny byl [129] tak velký mráz že okna jako pancíře omrzly a voda na řece skřísovatěla, a ta zima pak držela tak silná až do 2. prosince, načež jihnouti počala. Na tu tak velikou škodu tím přívalem a krupobitím způsobenou bylo spisovateli knihy této na cí. král. daních od krajského ouřadu jedi ně 2 zl. v stříbře sleveno. Toho též roku v měsíci březnu

se město Pešt a Budín v Uhřích s mnoha vesnicemi vytopily, a na místa celé domy voda pryč odnesla, a některé se též do země propadly, tak že na mnoha místech není památky, kde vesnice neb domy stály. Toho též roku bylo veliké množství housenek. Toho roku byla kopaná stružka, kterou voda od mlýna až pod Skuhrov na papírnu jíti měla. Toho roku zde měřili cís. král. inženýři.

Léta 1839. Byla velmi tuhá zima, a sněhu množství veliké, a taková zima trvala až do 20. dubna, napotom pustila, ale zase každý den, a to až do konce máje, pršelo, žita všady, a zvláště na místech nižších dočista vyhynuly, tak že žito k setí, 13 až 14 zl. se v šajnech platilo. [130] Dne 6. máje přišel velký přívál s krupobitím v Litohradu, Byzhradci, Černíkovcích, Voděradech a. t. d. Dne 23. strhl se velký přívál okolo Reberka; toto celé léto čas nebyl stálý, nejvíce 2 dny bylo pěkně ostatní pořád pršelo, ve žních se obilí vždycky jen za kosou bralo, jetele bylo ale toho roku všady hojnost, spi sovatel této knihy 17 for suchého jetele sklídil, mimo toho jenž se za zelena vykrmil, kterého, kdyby se byl usušil také 8 for býti mohlo, podzim byl však suchý že se strniska orati nemohly, neb od 30. srpna až do 23. října ani nekáplo, zima začala býti v polou prosinci, ale nestálá neb do nového roku šly kry dvakráte. Toho též leta spisovatel na své louce pod Skuhrovem odprodal vrchnosti pro struhu na papírnu vedoucí, pro 1 sáhu v šíři a po celé louce vzdýli: nicvšak méně pro budoucí na výstrahu jednomu každému, to ponaučení [131] pozůstává, že kdo se může takovým nepříjemnostem vyhnouti aby to zajisté učinil, a když nemůže, aby sobě vše rozmyslil a vrchností se oklamati nedal, a dříve se na nic nepodpisoval, pokud' vše co by jemu na škodu býti mohlo odstraněno není, a na holé slova nevěřil, tak jako se to stalo spisovateli této knihy, že vše jináče než vyjednáno bylo se dalo, a sice místo od mezníka France Kulštejna na sáhu v šířce; odjato bylo na půl druhé, a místy až na 3 sáhy, a vyjednáno bylo že vykopaná hlína po struze dolů se odvážeti bude, která se pak nejen na břeh vyhazovala, přes zimu tam ležeti nechala, nýbrž ještě ta samá, v jarním času velký kus břehu utrhla a s ním dolů se svezla, ostatek pak se rozjezdilo tak že ourodný ten drn a celá louka navždycky zkažena jest, a užitky ani poloviční jako prv louka nevydává. Toho roku začala se stavěti pod Skuhrovem papírna; též zde biskup králohradecký biřmoval; do Klečkova [132] mlej na přišlo na mlynáře 15 zbůjníků, svého žádaného cíle, jak praveno, nedošli, nicvšakméně mlynářka to předce svou smrtí vyplatila. Toho též roku popustil, již několikrát opáčený v této knize Václav Lenk učitel nad Skuhrovem, školu zdejší dobrovolně, a ani svůj kvartýr a neb byt ve škole kdež 49 roků a 14 tyhodnů učitelem byl obdržeti nemohl, pročež až do své smrti tak řka v podruží býti musil. Také letošní rok se začala stavěti papírna pod Skuhrovem a struha zhotovena a vyzděna jest. Také měřili zde druhé cís. král. inženýři.

Léta 1840. Od začátku ledna až do 19. mrzlo silně bez ulevení, 20. začalo jihnouti a 21. spustil se překrutný a teplý lijavec, tak že se řeka rozvodnila, a

ledy se pustily, o 3. pak hodině z poledne voda tak silná přišla, že z svých břehů vystoupila, okolo ležící role a ploty pobrala a na místech těch, až přes 5 loket dlouhé a 3/4 lokte tlusté hromady ledu, trámy, klády, fošny a i palivové dříví a prkna ležeti nechala, v 3tí hodině večer se však dalo hůře, neb v Poříčí voda všeckny mosty pobrala, v Rozahutském železo [133] verku v domě kanceláři a čeledníku stoly, postele a písebnosti po vodě plavaly, a Stránských a Paganů byli vodou až po mlynářovu struhu v ve liký vejšce obklopený, tak že na půdy se utéct přinuceni byli; v Skuhrově se pod mostem ledy zarazily, a průchod vody do cela zacpaly, tak že voda vší silou ven před mostem vyrazila, a po celé vesnici se vylila, Janu Ehlovi u komory dveře vyrazila a plnou ledu až na vrch na zemáky nahnala, v setnici voda až po samé okna stála, a pak až po okna tam a před síní Lukášovou ležeti veliké hromady ledu nechala, stromy mladé okolo vody pryč odnesla a velké docela kry otloukly, jen to ještě dále doložuje spisovatel, že v Poříčí, Skuhrově, Kvasínách a Solnici byl lidu nářek a strach převeliký. Od 20. ledna až do 15. února bylo pak teplo jako v létě, takže gruntovní pán kvásynský Antonín Slivka z Slivic těch dnův 100 měřic ovsa a 50 měřic přesývky zasil. Od 16. února mrzlo bez sněhu, 17. a 18. pak padal sníh a byla stálá zima až do 30. března, tak že se zase pohodlně na saních jezdilo, od 1. dubna [134] až do 10. máje bylo hrozné sucho, tak že se jarní setí jen zaprášilo, od 11. máje až ku konci července skoro neustále pršelo, od počátku srpna pak až do 1. září, právě když ovsy posečené byly bez přestání pršelo, tak že spisovateli té knihy oves 21. dní ležel, nato bylo pěkně 3 dny, v kterých se klidilo, napotom ale pršelo každý den, až ku konci listopadu. 10. listopadu ale hřmělo a se blýskalo tak silně, že v Litomyšli hrom zapálil, z počátku prosince až do vánoc ale tak mrzlo, že okna málo kdy roztály, od vánoc do Nového roku padal sníh neustále. Toho roku měřili 3tí cís. král. inženýři, bylo však tehdáž s nimi trápení veliké, neb každodenně mnoho lidu s nimi po polích choditi musilo, kdež nic nešanovali, třeba v tom nejkrásnějším obilí celty neb boudy z plátna sobě vystavili a tam pelechů nadělali; jídlo se jim též dávatí musilo, a přitom sobě divně vymejšleli a lid tejrali, a as 8 tyhodnů u Kouřima šenkýře a ve mlejně [135] nakvartýrování byli. Též papírna v přádelně, fabrika na len změřena byla.

Léta 1841. Ze začátku ledna padal sníh až do 8ho: v únoru a březnu byla též stálá zima, tak že celou zimu až skoro do posledního března se na saních jezdilo, od začátku až do 27. dubna bylo pěkně, od 28. dubna až do 6. máje pršelo, od 7. dubna pak až do 7. května byla tak veliká zima a sucho, že obilí a i také tráva na místa vyhořela, od 8. až do 17. pršelo, a bylo při tom studeno a i noční mrazy, napotom byl vždy, až do 5. srpna čas nestálý, 6. bylo pěkně, pročež se seklo a sklízelo žito jako o krk, tak že 7ho navečer po všem ozimým obilí, ani památky na polích nezůstalo, bylo však již ten den pod mrakem, napotom zase pršelo, tak že málo kdy přestalo až do 7. září, od 8. září až do 8.

října bylo sucho, napotom byli zase hrozná lijavce. 17. listopadu padal sníh, brzy však zplynul, napotom až do nového roku bylo bez sněhu. Toho též roku se spisovateli této knihy syn jménem Jozef dne 16. března ve 4 hodiny na večer narodil, na rukouch jej držel kmotr Frantz Dostál sedlák z [136] Masti.

Léta 1842. Byla zima špatná, tak že se jen někdy a to dosti špatně na saních jezdilo, leden únor byly proměnitelny, v březnu bylo ve dne slunečno a v noci byly mrazy, duben začínal pěkně, o Velikonocích jmenovitě na Bílou sobotu spadlo moc sněhu, v svátcích ale zplynul zase, 9. dubna z rána vál silně studený vítr, k večeru a v noci padal sníh, 10. a 11. byla zima tuhá tak, že okna omrzlé byly, a jen ven vyjít bylo velice nepříjemné, 12. ulevila, však ale sníh padal každý den až do 18., od 19. bylo sucho a selo se pěkně, to sucho trvalo až do 29. máje, 30. přišel déšť s bouřkou a napotom bylo náramné sucho až do podzima, tak že spisovatel knihy této ani na vejměnek z svého božího požehnání sehnati nemohl, zemáky místy, po vysazení 8mi korců však 3 a 4 korce se nakopaly, též byl nedostatek píce veliký, tak že se dobytek houfně na trhy vodil a prodával, a v ceně tak spadl, že jeden kůň, ještě nejméně na 8 let k potřebě se za 4 zlatý a jedna kráva za 4 zl. 48 kr. ve stříbře prodávala, a všady dost jich za tu cenu k dostání bylo, a naposled i ani za to jich žádný koupiti nechtěl, tak že mnozí lidé jich dali zabít [137] a hovězí maso po 2 krejčících prodávali, zelí a řepa se neurodila. Dne 15. listopadu platil 1 korec žita 9 zlatých pšenice 12 zl. 30 kr., ječmen 8 zl., oves 4 zl. 30 kr., hrách 15 zl. a čočka 17 zl. v šajnech. Dobytek se tohoto roku tak ztenčil že jej ani 3tí díl nezůstalo. Toho roku spisovatel knihy této začal stavět na poli nad Debřeci, poněvadž, v Skuhrově byt jeho již sešlý byl, za druhé že voda z té nové struhy stavení podbíhala, tam vše hnulo a nezdravé bylo, a za třetí že pole bylo vzdálené, jemu se tam vše vnivec obracelo a kradlo, a k tomu musil držeti pár koní, aby mrvu zhůru a Boží požehnání dolů odvážeti mohl, což ta živnost nevnášela; nicšakméně mistři vejlohu jemu malou napřed dělali, která pak při skutku trojnásobně velká se ukázala, a za druhé ten zlý rok jemu také tak silně ublížil, že jak pro sebe tak i všechen dobytek vše kupovati musil, tehdy když již začal, aby dokonal, dole v Skuhrově chalupu i s zahradami prodati musil, ještě 1 800 zl. v šajnech k tomu přivypůjčil a předce ještě nedostavěl, tento rok to jedině pod střechu dostal, debřecští obyvatelé též jemu v tom překážku činili, chtějíce tudy kde stavěl cestu na obecní grunty míti, a to činili proto, [138] že se domnívali když jemu takové protivenství činiti budou, on tam pak stavěti nebude, a oni tam jako dříve jemu škoditi a krádsti moci budou, největší protivníci byli Jan Marek čís. D.8 a Franc Daníček čís. D.7, on pak nedbaje nato stavěl předce, nejvíce nespravedlnost tuto vrchnost jim podporovala, ačkoliv že každý člověk, třeba dost malého by rozumu měl, uznati musí, že tudy na debřecké obecní grunty /poněvadž to z cesty jest/ cesta býti nemůže. Zima

toho roku nastoupila brzo, tak že kdo sobě se zemáky domů nepřispíšil tehdy jemu na poli zmrzly a tam zůstat musily neboť napotom již skoro neroztálo.

Léta 1843. Zima byla nestálá, proměnitelná a příliš mokrá, tak že žita a jetely na polích vyhynuly, k jaru pak dobytek velice padal, a který se zabil měl kosti celé zkažené, tak že se nechaly řezati jako troudu, a tím se dobytek ještě ztenčil, že napotom kráva, která jen drobet k čemu byla, za 40 zl. v stříbře a více platila; jaro pak bylo suché, leto však až do 21. srpna, bylo mokré, ouroda byla prostřední ale málo velmi obilí sypalo, a zemáků též bylo málo, píce pro dobytek ale byla hojnost, krom jetel nebyl žádný, ve žních bylo [139] pěkně až sucho, když pak se ozim sil bylo zase mokro, ale napotom podzimek byl snesitelný, v listopadu napadl sice sníh, ale zase brzo splynul, až pak 17. prosince napadl sníh veliký ale přišel do něho silný vítr, který jej všecken do oudolí zanesl, 18. vítr v noci utichnul a hned nato mrzlo, 19. na noc tálo a 20. bylo po celé zimě a bez sněhu jako v létě, až do nového roku. Po vánocích farář z Hrádku skočil v Častolovicích z kostelní věže, právě když lidé z chrámu šli a se zabil. Tohoto též roku, když vrchnost kvasinská všecky obecní grunty sama na sebe zakoupila a pak jiným lidem zaprodala, ještě lid nutí, aby zahrádku, kterou okolo svého domku má, zakoupil, a tím způsobem usiluje samé žebráky a otroky z lidí nadělati. Spisovatel stavěl dále.

Léta 1844. Hned od nového roku se nám ostřejší zima ukázala, sněhu ale bylo málo, tak že teprv po 3 králích se na saních, a to dost špatně jezdit mohlo, od 10. až do 19. ledna byla citemná zima a mrzlo silně od 20. až do 22. silně sněžilo s větrem; tak že se říká ze stavení nemohlo, [140] dne 23. bylo jasno a mrzlo, napotom sněžilo každého dne až do 28. března, a přitom velmi často silný vítr vál, tak že bylo až hrozno na to se dívat, sníh na hromady a do oudolí svál, že jej místy, zvláště okolo mého stavení přes sáhu leželo. Ode dne 29. března začalo jihnouti ale přitom trvaly noční mrazy až do 8. dubna a napotom šel sníh ze světa tak že dne 17. dubna ani po těch největších závějích již ani památky nebylo. Dne 31. března zemřela spisovateli této knihy matka Kateřina jménem, v 67. roce věku svého, Bůh jí dej lehké odpočinutí. Že pak sem měl na celý rok 12 korců vejminku napřed dáno a přebytek na 8 měsíců mně sestra Peregrynka se vrátiti spěchovala /poněvadž matka před smrtí svou se tam odstěhovala/ tehdy nechtíc se s lakomou sestrou o to tahati, jej odpustiti sem byl přinucen; tato sestra již prv než sem se z vojny navrátil živnost tuto tak řka ožebračila, a pak ještě když sem přišel celé věno své požádala a mimo to za neb.+ otcem 100 zl. dluhu sobě připočetla, [141] kdežty jí otec ještě za živobyčí svého věno odevzdal a chalupu vystavěl i materiál k tomu dílnu koupil a dílnu ze svého dal a poněvadž to již mezi jinými dědici umluvené měli a všickni dost kradli, a já ovšem prv nevěda, tak sem s tím býti spokojen musil, a tak až ku konci se přičinila by mě na mizinu přivedla:

zaznamenal sem to proto aby mé potomky také věděly jak se mně po všechen čas neustále smutně vedlo.

Léta 1844. Bylo v zimě přemnoho sněhu napadlo, tak že místy až na sáhu hluboko sníh ležel, přitom skoro neustále silný vítr burácel a stromy lámal a trval pak tak skrze celé léto, v němž takové mokro bylo že se ouroda všecka zkazila, a ačkoliv obilí a seč v hojnosti narostlo, tak prudce byly sena vymoklý a neužitečný a obilí zrostlý, málo sypalo, chléb byl vždy z něho nezdravý a mazavý a k tomu nadmíru nespory a nejedlý, takový rok a zimu žádný i nejstarší člověk nepamatuje, k tomu všemu byla převeliká [142] síla malých myší, tak že polnosti tak řka v měkoty od nich obráceny byly; až do vánoc bylo bez sněhu. Dne 6. prosince t. r. na Nové vsi u Jozefa Krulicha vyšel o 14 hodinách v noci oheň a strávil celé stavení s vším nábytkem kdežto manželka Marie sama doma byla, a když lidé k ohni přiběhli do domu vrazili, ji tam ve mdlobách a krvi zařícenou našli, do blízkého stavení zanesli a shledali že mnoho ran na sobě má, které z nich mnohé s ostrým železným nástrojem způsobené byly, dle čehož uznali že násilně zamordovaná jest, načež 3tí den v velikých bolestech skonala; komis pak jak ouřední též i králohradecká to samé uznala že zamordovaná jest a podezření padlo na Michala Ehla z Rybníčků, neb on miloval náruživě jejich dceru Karolinu, když pak ona jej nechtěla a její rodiče zvlášt tomu odpírali, tehdy on chtěl svůj život samovražděně skončiti, že pak /an opilý jsa/ se jemu střelná rána nepovedla, byl jat do Králové - Hradce dodán a [143] tam za jeho nepřikladný čin, a pak že -----(*v rukopisu vyčárkováno*) pomstou hrozil a s jedním rokem vězení v kriminálu potrestán, když pak tam odtud propuštěn jsa světem se potloukal a právě tu noc když se ten oheň a mord stal domů zase přišel, tehdy podle vším právem podezření na něho, na čež byl jat a po vyslechnání mnoha lidu kteří jej tu noc viděli a s ním mluvili skrze p. radního Šmita, spolurady kriminálního, znova do kriminálu k examinování a soudu do Králova - Hradce odeslán. Zde se za mé paměti již 3tí tento mord stal, 1ní měl spáchatí Jan Víteček na šenkýři Vařákoví Františkovi u kostela oba ze Skuhrova, kterou on Víteček vraždu na šenkýři, s šenkýřovou manželkou jemu nevěrnou a Anna nazvanou spáchatí měl dne 21. září 1824; po odjezdu králohradecké komisi byli oba jati a do Králohradce dodáni, poněvadž se ale sami neobvinili byli za 2 1/2 let pro puštění, s tím doložením prý z nedostatku důkladných svědků a makavějších důkazů, ačkolivěk [144] takových hojnost před rukama bylo. Druhý mord měl vykonati Jan Pobl z Nové vsi na svém otci Jozef Poblovi v lese na cestě od Klečkovských mlejnu k Nové vsi sekerou; byl též dne1832 r. (*v knize nevyplněno*) po uznání králohradecké komisi vražedník ten jat a do Královéhradce dodán, a za půl druhu roku z nedostatku svědků a patrnějších důkazů propuštěn z vězení, který domů přišed se zde oženil.

Léta 1845. Trvalá zima deštivá, blátivá a bez sněhu až do Hromnic, od 10. února pak až do 24. března to jest do Velikonoc mrzlo tak že zajisté na tom každý přestat mohl a sněhu bylo náramné množství a ležel až do 8. dubna, od toho času jhlo tak silně že se řeky rozvodnily, ze svých břehů vystoupily, a zvláště v krajích veliké zkázy způsobily, tak že se škoda ani spočítati nedá, domy při vodě dřevěné pryč voda odnesla, a kamenné se rozsypaly, po Labi a Moldavě vodní mlejny i s kolem plynuly, a na pražském kamenném mostě řidel i s kolem ležeti zůstala, nápotom neustále od toho času přšlo až do 30. máje, tak že se jarní setí až po sv. Trojici a ku konci května prodloužilo, od začátku června bylo sucho [145] až do 21. že ječmeny vyhořely, dne pak 22. přišla silná bouřka večer, tak že se zdálo, že oblaka dolů shrknou, pak přšlo celou noc, na Pádolí spadly kroupy, který tam vše Boží požehnání vnic uvedly, potom přšlo každý den až do polovice července, od toho pak času, byli pohodlný časové, neb vždy se jasní a teplí dnové s tichými dešti střídali, dne 3tího na 4tý v noci byla hrozná bouřka s větrem a přes 2 hodiny se tak silně blýskalo, že se oblakové jako v pohybujícím, převelikým a neustálém pla menu býti zdáli, nato byli zase pohodlný a jasný 2 dni, v kterých se skoro všecko žito do stodol dostalo, od 6. pak až do 24. srpna skoro bez přestání přšlo, od 25. srpna až do 11. září byl čas pěkný, až i sucho, kdežto se jař pohodlně do domů dostala, napotom přšlo každý den tak, že dne 10. září posečené otavy do domů se dostatí nemohly, dobře že již ozim zasetá byla, neboť mokro to trvalo až do 25. září, dne toho ale přišla silná bouřka a lijavec s větrem tak silným, že novoveskému šenkýři Dohnálkovi kryt z hospody shodil lijavec byl sice nad míru teplý, zemáky však nakazil, že zčernaly a pak na poli tak [146] též i ve sklepích hnily, od 26. září až do 9. prosince byl podzimek pohodlný a teplý 10. padal první sníh na neumrzlou zem od toho času pak byla zima nepřijemná a nestálá až do konce. Toho též roku dne 5. listopadu spisovateli této knihy zemřela manželka, Barbora, rozená Ehlová ze Skuhrova v 38. roce věku jejího na zapálení plic, Bůh jí rač dáti odpočinutí věčné.

Léta 1846. Od začátku až do sv. 3 Králů byla zima nestálá, na 3 Krále však již citedlně mrzlo a to trvalo až do 20. ledna, 21. se oteplilo a přšlo tak, že sníh najednou splynul, řeky se rozvodnily, a pak daleko ze svých břehů se rozlily, tudy vše v zkázu uvedly, mlejny a při vodě stojící domy voda pryč odnesla, též i stromy ty největší zvyracela a pryč sebou odnesla, zvláště v Habrový tolik stavení na čisto pryč odnesla, cesty a role pobrala, tak že veliké a dlouhé správy potřebovati budou, od toho času bylo po zimě, tak že některé dni [147] vskutku letními nazývati se mohly, jaro bylo až do Velikonoc /12. dubna/ mokré, od 13. ale bylo pěkně, od kterého času se jař obstarávala, zemáky tuto zimu silně ve sklepích hnily a po vysazení jich polovic v zemi vyhynula. Od 30. dubna až do 5. května bylo zima v noci mrazy a ve dne velmi sychravý vítr se sněhem, 6. pak se oteplilo načež přišla bouřka s deštěm a přšlo ještě druhý

celý den, od 8. do 11. bylo pěkně, 12. navečer něco málo pršelo, od 13. do 18. bylo pod mrakem, od 19. května pak až do 20. června bylo sucho, zvláště poslední den takové parno a dusno bylo, že se zdálo dříví že se od slunce zapálí, odpoledne však byla vůkol bouřka a přeháňky a u nás na večer také něco málo pršelo, 21. bylo pod mrakem, od 22. června až do 25. července bylo velmi sucho, mezi kterým časem dne 23. června sena a 23. a 24. července žita ty dny před sv. Jakubem do domů se dostaly a málo kdo byl aby na pouť z nového chléb nejedl, 26. právě o pouti začalo zticha pršet, a pršelo celý den a noc bez přestání a pak až do 29. každý den několik hodin, od 30. července až do 4. srpna byl [148] pěkný čas, ten den však v poledne pršet a napotom až do 7. pršelo každý den, tento ale poslední den i večer přišla silná bouřka, která po celou noc až do bílého rána trvala s hojným deštěm, s slunce vejchodem se ale vyjasnilo a napotom byly 2 dny velmi parný, dne 14. srpna se poslední ovsy do domů dostaly, 20. pak pršelo skrze celou noc, napotom bylo skoro vždy pod mrakem až do 8. září od 9. bylo sucho až do 24.; 25. pršelo celý den, napotom byl podzimek pěkný až do posledního listopadu, letošní klizení zemáků bylo velmi nevydatné, a zase byly nakažené ne však tak silně jako rokem minulým, len se zvedl špatně, od 1. prosince se střídal čas neustále, brzy teplo, brzy zima, brzy mráz a zas velmi větrno a prášenice, z většího dílu ale suho tak že nedostatek vody začínal býti, a to tak trvalo až do konce.

Léta 1847. Byla zima proměnitelná, v lednu byly některé dny velmi mrazivé, a jiné zase velmi teplé, únor byl teplý, tak že sníh docela splynul a role byly veskrz holé, ku [149] konci však zase něco sněhu napadlo, a jmenovitě na sv. Matěje zase poprvé mrznouti počalo, tuto zimu panují nemoce tak nazvané hlavnice, a mnoho lidu zvláště v nejlepším věku na ni zemřelo. Dne 27. března v poledne jel pádolský polesný s jeho manželky matkou ze Solnice, a když přijeli k kvasinskému kříži u Cvejnovy familie, kdežto znenadání kůň coufati naspět počal a sice tak nešťastně že zadem oba s bryčou a koněm dolů tam z té skály až do řeky spadli a se zabili, kůň se sice potloukl ale předc na živě pozůstal, zatím je /vždy ale nadarmo/ polesná, která s dítětem v polohu ležela, mnoho dní /než se jí pravda oznámila/ toužebně očekávala. Březen a duben byli nestálí a studení a skoro vždy silný vítr vál, dne 22. dubna se poprvé jelo do role, a setí se skončilo dne 15. května v pohodlném čase; dne 12. května na 13. v noci právě na Boží vstoupení přede dnem přišla silná bouřka u nás však bez škody, na kteréž tichý déšť následoval a trval do 9tý hodiny před polednem, po kterém se vše stromoví z pupenců rozvílo a [150] kvetl každý stonek, napotom bylo jaro pohodlné ale draho veliké, pšenice platila 35 zl., žito 30 zl., ječmen 26 zl. a oves 13 zl. v šajnech, na stromy i obilí padla ruda, tak že stromové mlází se zkroutilo, a do obilí se pak dali červi, který zvláště zimní pšenici přes polovice požrali. Až do žní byl u chudého lidu hlad převeliký, u nás však naň nezemřel žádný, žitný žně byly nestálý a mokrá a teprve ten tyhoden

před Nanebevzetím Panny Marie, nato pak nastalo parno a sucho převeliké a teprve se pohodlně klidilo, pak dne 21. srpna přišel hojný déšť, který zvláště v horách veliké škody učinil, len již prostřední voda do nížin zanesla a s pískem smíchala a na Tisovej nový mlejn roztrhala, napotom as tyhoden přšelo a zase bylo pěkně, to se pak střídalo až do 15. září, od kterého času vždy v tyhoden ledva den bylo pěkně a ostatní přšelo až do 7. listopadu pak bylo pěkně dvě neděle až do 21. na to byl podzim tak mokrý s nočními mrazy, a bez sněhu až do konce prosince, zemáků se málo urodilo.

[151] **Léta 1848.** Toho roku jsem se po druhé oženil s Františ. Šalo. z Prolohu. (*Pozn.: Předcházející věta je dopsána na okraji stránky*). Z počátku ledva něco sněhu napadlo ale jen tak že každý kámen a hruda z něho ven čněly a jen velmi špatná sanice byla od polovice napadlo sněhu více a dobrá sanice se učinila, od 16. do posledního byla převeliká zima, tak že okna ani neroztály, přitom byl vítr převeliký, dne však 20. ledna v 8 hodin 18 minutách večer byl znamenitý úkaz na měsíci, před jeho východem bylo v oblacích veliké hučení, jako od vzdáleného hromobití, nato vycházel měsíc s čtyrmi velkými, jak měsíc sám světlými paprsky na čtyři strany tak že přes měsíc pravidelný kříž působily a daleko přes kraj měsíce přesahovaly: dne 5. února se oteplilo že sníh do 18. splynul. Dne 12. února vypověděl rychtářství Jan Kratochvil který pak na podzim zemřel, na jeho místo zvolen jest jeho starší syn Franc, šenkýř v Skuhrově, za tohoto prv jmenovaného rychtáře pána se mnoho změnilo a on sám obce zvláště skuhrovskou, o grunty a samo statnost připravil a z většího dílu za malý peníz pro své přátele a pro sebe s povolením vrchnosti /ani občanů se neptal/ zakoupil. Dne 19. února mrzlo zase až do 23. a 24. ale jihlo neustále při čemž hrozné větry panovaly. Dne 6. března študenti a měšťané vídeňští se pozdvihli [152] proti nespravedlivému řízení nejvyššího kancléře knížete Metternicha a nepřestali až i dne 13. t. m. Metternicha vyhnali, svobodu tisku, konstituci, zrušení roboty a desátků a jiných výhod vybojovali, přičemž jich mnoho svých životů stratilo, od toho času se všady lid ozbrojoval, národní stráž sestavoval a se v zbrani cvičil, nosila pak tato národní garda /jak sebe nazvali/ kokardy neb znamení české barvy červené a bílé na kloboucích a všady pořádek drželi a tresty vykonávali, bylo pak zbouření v lidu toho roku proti svýn vrchnostem téměř v celé Evropě. Dne 21. března byl velmi teplý jarní den v kterém odpoledne ve 3 hodiny znamenitá bouřka as půl hodiny trvala a k horám táhla, od toho času byl vždy veliký a sychravý vítr až do 30.; od 31. března byli velmi teplí dnové v kterých se jař obstarávala až do 8. dubna v kterýžto den i večer bouřka přišla a někde u Chocně blesk zapálil, od toho pak dne přšelo každý den alespoň něco, a přitom byla zima a často padaly kroupy a krupky až do 29.. Od 30. dubna vítr slevil a byl pěkný a suchý čas až do 10. října, mezi nímž dne 20. května, 7. a 8. června přšelo, 7. začalo pršeti v noci a právě v půlnoci někde na blízku hrom [153] uhodil, dne 29. května byl od

Pražanů za prozatímního prezidenta českého volen hrabě Lev Thun, který prozatímní vládu pro Čechy zařídil. Toho také času byla volba poslanců na sněm český, že pak ale ve vší zemi české se jen poslancové ze stavu prostého zvolili, tehdy byl odložen a také se více žáden nadržel. Dne 31. května byl otevřen v Praze Slovanský sněm, aby ten rozehrán byl usilovalo panstvo silně, ku kterémuž cíli a konci kníže Vindišgretc v Praze komandujícím generálem ustanoven byl, poněvadž tehdy proti němu nedůvěra více a více se množila; tehdy drželi dne 11. června študenti poradu v Karolině a uzavřeli poslati k Vindišgrecovi deputaci, ku které se také připojil purgmistr a několik oudů městské rady a žádali: aby jim 1. bylo vydáno 2 000 ručnic a 80 000 patron, 2. aby dáno bylo Študentské legii 6 kanonů, 3. aby se odstranila děla /kanony/ na Vyšehrad, Petřín a jiná místa tajně a v noci vyve žená. Tato žádost byla však naprosto odepřena, dne 12. června jakožto v pondělí svatodušní četl kněz Arnold farář z Miletiny u sochy sv. Václava na Koňském trhu mši svatou, při kteréžto přítomni byli: študenti, měšťané, [154] dělníci, gardisté, oudové Svornosti a mnoho jiných rozličných osob - ti všichni se shromáždili k tiché slavnosti, k přátelskému sjednocení. Po skončené mši svaté na Koňském trhu podávali si všickni přítomní ruce k věrnému přátelství, načež se toto množství lidu spí vajíce české písně rozešlo. Na konci koňského trhu se pak lid rozdělil a jeden houf táhl okolo bytu generálního komandanta knížete Vindišgrece, kdežto již granátníci na ně netrpělivě čekali každého se tážíce "jestli nepřicházejí ti kluci?", pak se přiblížili, na lid vyrazili, mnoho z nich zranili a takto jej rozehnali, nato se hned stavěly barikády vojsko sekalo do lidu a vzbouření bylo hotovo, kněžna Vindišgrecová přišla při tom z protějšího domu k zastřelení, jeho syn k poranění, množství veliké lidu o životy a jmění, Praha se bombardovala, staroměstské mostecké mlýny shořely též [155] i vodárna, lid se po celé české zemi pozdvihl, jeden druhého ku Praze na pomoc jíti nabízel a zabitím tomu jenž by se zpěčoval, hrozil, tak že se zdál soudný den na blízku býti, i také z některých měst skutečně gardisté po železnici ku Praze jeli, kteří ale v ná draží u Běchovic od vystavených tam k tomu husarů a granátníků zastaveni, posekáni a pobodáni byli. Tato smutnohra trvala až do 17. června. Od toho času lid svým vrchnostem mnoho navzdory činil, lesy hubil a jinak a jinak škody činil, a jináče se nemluvilo, než že musí býti rounost t. j. jeden každý že musí míti jmění pozemnostní stejné, následovně ten kdo má mnoho musí ustoupiti tomu kdo má málo a neb kdo nemá nic. V tom pražském zbouření od 12. až do 17. června se tam odsud přes 20 000 lidu odstěhovalo a krom těch mlýnů a vodárny veliké množství domů se pobořilo a porouchalo. Z počátku [156] července zbouřily se Vlachy proti Rakousku, kamž generál maršál hrabě Radecký s armádou odeslán, kterýž v Italii znamenité pokroky vítězství konal, král sardinský Karel Albert táhl však Vlachům na pomoc, kterýžto maršál Radecký piemontské vojsko v bitvě u Ravenny na hlavu porazil, Vlachy podmanil a král sardinský korunu složil, do Portugalska ujel a

po několika měsících v Oportu zemřel. Dne 11. července se zbouřili Uhři, kteří sobě jistého panovníka jménem Košuta za prezidenta zvolili, který sobě polské učinil jménem Böhma, Děmbinského, Gergaje, Klapku a jiné kterýžto jemu znamenitého vítězství dobývali, dne 1. října byl v Uhřích císařský vyslanec hrabě Eugen Zichy od Maďarů na ostrově Čepelu oběšen. Téhož dne se zbouřila znovu Vídeň, kamž generál Vindišgrec a Jelačič s vojskem posláni jsou, neboť tam Vídeňáci řádili až hrůza, mezi jiným jednoho generála zastřelili, pak ministra války hraběte Latoura nejprve nejohavnějc zamordovali a napotom na svítelně pověsili, načež Vídeň bombardována byla, císař pán jménem Ferdinand z Vídně do Holomouce odjel. [157] Říšský sněm jenž ve Vídni shromážděn byl, by pokoj a pořádek též nový zákon zaveden byl, takový ustanovil, byl z Vídně do Kroměříže v Moravě přeložen. Dne 25. září vydal císař Ferdinand Maďarům manifest a s ním hraběte Lamberta co císař. komišera do Pešti poslal, kterýžto když dne 27. do Peště přijel byl na mostě od Maďarů ohavně zamordován; v čase tohoto všeobecného bojování, protivování, bázně, zlosti a servolnosti složil císař Ferdinand dne 2. prosince korunu, a když ji také arcikníže František Karel přijmouti nechtěl, dosedl syn jeho František Jozef na trůn jenž teprve 18 roků stár jest. Zima nastala špatná velmi měnitelná a větrná. Dne 27. srpna se dceruška Petrolina toho roku narodila ráno na rukouch ji držela Anna Nosková z Skuhrova.

Léta 1849. Leden byl velmi větrný a nestálý tak že teprv se na počátku února pár dní na saních jezdit mohlo od 13. února ale až do 10. března byl zase čas mokrý a nestálý, mezitím ale by li některý dnové tak teplí jako v létě tak že mouchy s oživě jícím hlasem lítaly, dne 11. března mrzlo a 12. padal zase sníh, neležel však dlouho, neb se v outerý velikonoční /t. j. dne 10. dubna/ již začala jař síti, selo [158] se ale velmi špatně neb neustále přšelo že oves 20 dní nevláčený zůstati musel. Dne 6. května přišla bouřka s kroupami které jak lískové ořechy a velmi zhusta padaly, teprve dne 12. května se vyjasnilo právě před nedělí křížovou, však ale poslední křížový den přšelo znova a napotom skoro každý den až do sv. Ducha t. j. 27. května, od kterého času bylo zase sucho až do Božího Těla /7. června/, pak byl čas pohodlný z většího dílu pěkně a někdy také déšť. Toho roku se znamenitě svoboda od panstva ztenčuje, lid se znepokojuje a bouří Italie /Vlachy/ jest ví těznou bitvou generála Radeckého dne 23. března v Ravani pokořena, v Uhřích se však válčí stále, velení nad tamní armádou knížeti Vindišgrecovi jest odňaté které převzal generál Bn. Velden, zde jest velká rekrutýrka, panstvo jest jak zmatené a neoučinné tak že jen, jak se říká, tlačejí kam se schyluje, tak že se žádnému svého práva dopídití nelze, nejvíce dokáže nyní ten největší tluchuba a panuje ten kdo nejvíce různic působí [159] tak že se spravedlivému stýská na světě již živu býti. Generál Bn. Velden složil v Uhřích též velení nad tamní armádou, neb tam též nad Maďary zvítěziti nemohl, gen. Radecký však tam odeslal generála Bn.

Haingua který velení převzal, spolu požádal císař císaře ruského o pomoc, který také znamenitého a velmi v bitvách zkušeného generála Paskieviče s mnoha tisíci Rusů do Uher odeslal kteří společně s císař. vojskem válčili a jak rychle dne 13. dubna Rusi přirazili, hned postupovati začali, tak že do 16. t. m. bitvy se strhly u Basaratu, Rypery, Efrony, na Ostrově žita kdežto vždy nad Maďary vítězili, dne 21. byli Maďaři u Peredu, dne 22. u Vaagy poraženi, dne 28. června dobyli Raab až konečně maďarský generál Gergei s celou svou armádou složil zbraně a Rusům se zajmouti dobrovolně nechal, a tuť uherský prezident Košut s nejvyšším generálem Bemem do turecké země prchli a tak zase zem uherská Rakousku navracená ač zpustlá jest [160] načež na den 14. března sněm v Kroměříži rozpuštěn byl, proto že místo porady a ustanovení zákonů se jen neustále stran národností hádali, ústava říšská oktrojovaná byla a ministerstvo na rozkaz císaře zákony vydávalo; peníze stříbrné a i měděné se ze země vystěhovaly a veliká nouze o drobné peníze byla, tak že papírové peníze zvláště zlatovky na půlky a čtvrtky se trhati musely a i také mnozí, zvláště kupci a šenkýři sobě sami z jakéhokoli papíru peníze zhotovovali a lidé je brali jako jiné peníze. Poněvadž v čase ouřadování bývalých vrchností se obce zhusta prodávaly, tehdy se nyní mnozí o to zasadili a těm kteří je zakoupili je zase odejmuli, zákon stran nových ouředníků vydán jest, země česká se totiž místo bývalých 16 krajů v 7 krajinských vládních okresů, které v 79 okresních hejtmanství rozděleny jsou, utvořila a okresní hejtmanství, soud a berniční ouřad pro zdejší okres ustanoven byl do Rychnova. Od 29. [161] června až do 18. července bylo sucho, 19. pak mírně přšelo, 20. ale přišel silný déšť s bouřkou o 7 hodinách navečer, napotom ale nebyl stálý čas tak že se žito velmi špatně klidilo, jen se muselo tak jako ukrádsti zpola, a to trvalo až do posledního srpna; od 1. až do 11. září bylo krásně, 12. přišla silná bouřka a napotom přšelo každý den až do 1. října od toho dne bylo vždy as 2 dny pěkně a zase as 3 dny přšelo, dne 13. padal sníh od poledne až do rána ale brzo splynul, pak byl zase čas pohodlný, až dne 23. listopadu padal sníh zase kdežto jej as na loket napadlo, od sv. Kateřiny až do početí Panny Marie kapitálně mrzlo, poslední tyhoden však před vánoci se oteplilo a skoro neustále přšelo tak že po sněhu ani památky nepozůstalo; ten den před štědrým dnem spadl poprašek a na štědrý den zase tak mrznouti počalo až šindele praskaly a stěny se trhaly, a tak mrzlo až do 27. prosince, 28. začal padati zase sníh a padal až ku konci.

[162] **Léta 1850.** Byla zima přehrozná a sněhu množství veliké, průměrně na loket, v nížinách a za větrem až přes sáhu vysoko; tak sice že se ani kam jeti nemohlo, a to trvalo k sv. Matěji /24. února/ od toho dne as tyhoden bylo tak teplo jako v létě, tak že sníh splynul a po krajích se selo, 4. března byl zde převeliký vítr, do kraje však velká bouřka tak že v městě Chrudimi do věže blesk uhodil, 16. ale zase mrzlo a 17. padal sníh od toho dne sme zase druhou

a zase tak tuhou zimu dostali, že se na saních jezdilo a mrzlo až fičelo a šindele praskaly, zvláště ten den po Zvěstování P. Marie a o Velikonocích jako o Vánocích, teprv 3. dubna se oteplilo ale zase přšlo až do 6., tak že sních docela splynul a proto že pod sněhem zem znrzlá nebyla vody hrubě nebylo ale žito se vypařilo, nato uhodil suchý čas že se již dne 10. do role jelo a selo se až do 13. máje velmi pěkně jen že přitom byly silné a studené větry a [163] někdy i noční mrazy, dne 17. května přišel navečer velmi prudký déšť s bouřkou až na místa i role potrhal, napotom byl čas pohodlný, teplé deště jen že vždycky s bouřkou a něco kroupami přicházely, tak že ouroda hojná byla všady, ten pak tyhoden před skuhrovským poutem dne 15. července uhodil čas vlhký, také že se žita již zralé kliditi nemohly, a trval až do 3. srpna, 6. ale zase přšlo až do 11. ale jen tak aby se sklizuňk pokazil, v zemi však bylo sucho jako cejn od 12. až do 16. bylo bez deště pak po 3 dny zase přšlo; toho roku se žně velmi prodloužily, tak že se ovsy teprv ten tyhoden po sv. Bartoloměji sekly a také při pohodlném povětří sklidily. Tento rok bylo na malý lid velmi dobře a lacino, který tak se zkazil že na práci nádeníka ani k dostání nebylo a čeled' houfně ze služeb ucházela a hospodářové sami s dětmi svými těžko práci odbývati přinuceni byli; dosaváde jest o drobné peníze velká nouze, papírové [164] peníze půlky, čtvrtky, půlčtvrtky, desetníky, půldesetníky, šestáky, půlšestáky rozličného druhu samodílných peněz jdou jakoby byly samé stříbro a měď bez rozdílu, nové zákony se vydávají neustále a novoty v ouřadování zavádí, též dne 19. srpna bylo zde první svobodné volení představených a obce Hraštice, Skuhrov, Debřece, Rybníčky a Nová ves se spojily v jedno, a tyto všechny obce dohromady obdržely jméno Okresní Obec Hraštická, za představeného té obce zvolen byl Frantz Ehl sedlák z Hraštice, za staršího rádního a pokladníka obecního spisovatel této knihy František Švec z Debřec a mladšího rádního Frantz Kratochvíl bývalý rychtář ze Skuhrova a výborové farář Jozef Rubin, učitel Jozef Holeček, Jan Vírava, Jan Kouřím, Jozef Galle ze Skuhrova Jan Rügge chalupník z Debřec a tato volba se má opakovati každý třetí rok znova. Toho roku koupil papírnu vlastně přádelnu [165] Václav Sýkora z Kostelce nad Labem a zřídil z ní fabriku na futra t. j. barevný podšívky. Září bylo proměnitelné brzo déšť brzo pěkně, říjen a listopad byly velmi proměnitelný a větrný, prosinec pak větrný a bez sněhu až ku konci. Peníze jsou v oběhu stříbro a šainy, 1 zl. v stříbře platí 2 zl. 30 šainu.

Léta 1851. Z počátku měsíce ledna začalo mrznouti a také nato něco sněhu hned napadlo vál ale neustále silný a studený vítr zvláště dne 14. 15. a 16. V únoru napadlo předc tolik sněhu že se na saních jezdit mohlo, ale sněhu letos vůbec bylo málo, a v březnu okolo 20. splynul že po něm již dne 24. aní památky nebylo, dne 25. počalo pršeti, přšlo pak neustále až ku konci, od 1. dubna byl jasný a teplý čas že se dne 11. již do role jelo a velmi pohodlně selo, až dne 28. odpoledne začalo pršeti a od toho dne nastala citedlná zima která

trvala do sv. Ducha napotom se oteplilo ale zase každý den přšelo celé léto tak že ouroda byla hojná ale mokrem se moc zkazilo a začátek žitných [166] žní v polovici srpna připadl, velmi obtížně se klidilo a teprv dne 20. září se sklizuňk ukončiti mohl, od 25. srpna až do 16. září ani jeden den nebyl, v kterém by nepršelo, někdy až celý tyhoden bez přestání přšelo, obilí potom celý čas posečeno leželo a pro déšť kliditi se nemohlo až nyní to co leželo a i vstoje obilí rostlo, hlavně se tento rok vším právem do mokrých let počítati může snad bez přestání přšelo tak že i na ozim pro mokro síti se nemohlo a takové jen s velkou obtíží se zaplácalo, protože lidé i v dešti seti přinuceni byli, které setí se až po sv. Havlu dokončilo, teprv na sv. Václava d. 28. září uhodil čas pěkný, který trval do 8. listopadu od kterého času zase přšelo až do 16. Na 17. pak v noci umrzlo a 18. moc sněhu napadlo, 20. ale padal sníh celý den a noc přičemž velmi sychravý vítr vál, a napadlo jej množství veliké a za větrem velké závěje se učinily, nápotom padal sníh každodenně až do 6. prosince, od kterého času přšelo a jihlo až do 20. 21. zase něco sněhu napadlo, když prv málo umrzlo a pak vál skoro stále silný a sychravý vítr až ku konci. Toho roku byla kontribuce [167] o 3tí díl větší než dřívě, štemplovní čili kolkovní taxa větší zvláště na věci nemovitě 3 1/2 zl. ze sta, také nastala daň vejdělečná, daň z příjmu a rozličné jiné daně, žandarmerie čili četnictvo jak pěší tak i na koních zavedené a vyvazující komise na vyvazení gruntovních břemen po krajích vyslaná ustanovovala vyvazující kapitál, kteráž spisovateli této knihy na vyvazení z robotní odměny 42 zl. 30 kr. v stříbře velký kapitál ustanovila, též vyšlo cís. nařízení aby papírové peníze pod pokutou se více nekouskovaly a netrhaly, načež byly hned jen celé a nové bankovky v oběhu.

L. 1852. Leden začal s velkými mrazivými větry, až do 14. a 15. jihlo, 17. 18. a 19. přšelo tak že sníh splynul do čista, a proto že role holé ostaly, často a silně přšelo, přitom pak noční mrazy byly, tím se stalo, že žita zvláště na hlínách silně vyhynuly, pročež v podzim k setí žito o 2 zl. stříbra dražší bylo než pšenice, totiž za 8 zl. 24 kr. stříbra; dne pak 19. února něco málo umrzlo, načež znova mnoho sněhu napa dlo, nato d. 23. února v ten pondělek před ostatkem nastal okolo 3tí hodině s půl noci tak veliký vítr že v lesích a zahradách znamenitých škod nadělal, stromy i ty nejsilnější [168] zvyvracel a zpřerážel, a na místech sněhové závěje až na 3 sáhy vysoko učinil, a trval pravidelně 24 hodin, d. 26. t. m. ráno zase tak zalehl, ale bez škody, netrval však jen as do 8mé hodiny před polednem, a od toho času padal sníh velmi často a zima držela stále, avšak 15. a 16. března notně mrzlo 28. se ale oteplilo a sníh se pomalu tratil, tak že se již dne 5. dubna ten tyhoden před velikonoci do role jeti mohlo na Veliký pátek však v noci umrzlo a na ráno padal sníh, od kterého času zima s nočními mrazy následovala, 13. se něco oteplilo 15. však uhodila zase zima s mrazivým větrem převeliká tak že již d. 16. dubna, led na půl druhého coulu dostala a okna jako pancíře omrzlé byly, tak

že spisovatele této knihy o hrách velká starost jala, který již d. 10. t. m. zasetý byl, od toho času brzy sněžilo brzy padaly krupky a zase nato studený a suchý vítr vál tak že těmi mrazy a větrem zem /která prv již na 3 coule zmrzlá byla/ se na popel vysušila, d. 27. se oteplilo, d. 1. května potěšil nás ourodný déšť, napotom byl čas pohodlný až do konce srpna skrze celé léto, tak že ouroda [169] polní dosti hojná byla a pohodlně a zrna dobrého do stodol se dostalo, z počátku ale září až do 1. listopadu bylo sucho veliké, tak že nouze o vodu nastala a strniska orati se nemohly, od 2. listopadu bylo vždy pošmurno a časem zticha přšelo, tak to trvalo teplo a bez sněhu až ku konci roku. Toho též roku byly zde polnosti šacované, vlastně ale stříděny skrze cí. král. šacmistra Röderansperg jménem, daně neustále přirůstají, konstituce jest načisto zrušená, u nás představení nadmíru zle hospodaří a skrze to v obci vzniká tupost a nečinost veliká, jistá daň pod jménem rozličné vydání se u nás silně zmáhá, zkrátka veliké zle nastává.

L.1853. Z počátku toho roku jest bez sněhu a velmi teplo, od 15. února teprv něco sněhu napadlo, a tak to při mírném mrznutí trvalo až do 10. března, od toho času nastalo znovu teplo krom to, že každou noc byl mráz, dne 27. března právě o velikonoci zase velmi nepříjemná zima počala, od kterýho času se neustále střídal mráz s deštěm, sníh s větrem a krupkami, tak že teprv dne 26. dubna /t. j. druhý den po sv. Jiří/ do role jeti se mohlo, mezi setím však se mnohé [170] překážky nahodily a setí ublížily, neb hned 3tí den, t. j. d. 28. dubna ráno množství sněhu napadlo, který až do 30. ležeti zůstal, od toho dne však, skoro každý den přšelo, tak že se setí jen zaplácalo, o sv. Duše se ani ratolesti ani máje sehnati nemohly /t. j. dne 15. máje/ a ledva drubež na pole vyhnati se mohla, a jen as polovic zaseto bylo, a teprv dne 21. května se skončilo, mokro ale trvalo stále, tak že obilí, zvláště setí ranní na místa velmi špatně vypadalo, nicvšakméně sena se předc dobře domů dostaly, neboť po sv. Janu Stětí mezi trvajícimi prškami časem se vyjasnilo mimo nadání 2 dny krásné se udržely, v kterýchžto seno nad obyčej krásně uschlo, domů se dostalo, příjemnou až milou vůni a zelenost podrželo, jen toliko bylo pro mokro těžko s nákladem z louky se dostat, aby se vůz místy až po nápravy byl nepropadl; ačkoliv sme letošní rok měli tuze pozdní, tak předce zde mnozí na sv. Jakuba z nového chléb jedli, an před tím několik dní bylo velmi parných, načež den 29. července, v kterýžto den to největší parno až dusno bylo, přihnal přehrozný vítr kroupy tak silně že mnoho stromů zvyvracel a zpolámal, z obilí více než [171] 3tí díl zrní vytloukl, slámu a vše přetřískal, a k západu /odkud tento zkázonosný příval se přihnal/ obrácená okna vesměs všechny vytloukl, neboť to padaly kroupy veliký jak vlaské ořechy a téměř hranaté kusy ledu, a také tyto smutné správy o potlačení z mnoha stran naší milé vlasti často letos přicházejí; na to se pak jakž takž ozim domů dostala, jen že od téhož potlučení vše málo sypalo, nejvíce na 6. čtvrtce až i také na 4. ba místy

na 2. čtvrtce, poslední obilí jsem ten den po jménu Panny Marie /t. j. d. 12. září/ pod střechem dostal, od kteréhožto času nastalo veliké sucho, tak že byla o vodu nouze veliká, ozimů setí se pohodlně odbylo, podzimek byl suchý a dlouhý, ovoce jest náramné množství, podobnou hojnost ovoce ani ty nejstarší lidé nepamatují, jeden korec jablek jako též 1 bečka slív za 24 kr. stříbra se prodávaly, nejpěknější a nejdražší slívy byly již v adventu za 36 kr. Toho roku bylo druhé šacování pozemků a polností skrze toho samého císaře krále. komisara co vloni předsevzato, jemuž ještě jiný komisař a jeden písař přidání byli; letošního roku měla býti, dle zákonů od 7. září 1848 a od června 1849 nová volba obecního představenstva předsevzata, však ale nestalo se tak, an jak při ouřadech tak také i v obcích veliká nečinnost panuje; zdá se že jejich [172] celá péče a činnost jediné v tom záležitosti, jistou daň pod jménem rozličné vydání, na zemské, okresní, obecní a jiné výlohy vymýšletí, ustanovovati a od lidu vymáhati, tak že vskutku již mnozí nevidí odkud tyto tak veliké daně dále bráti se budou, neboť i kontribuce jest již více než o polovici větší. Od 6. až do 22. listopadu, v Hrubém Ouříně se zdržovali ve faře 4 misionářské kněží, a tam skrze ten celý čas každodenně /mimo ranních mší sv./ troje kázání drželi, prvně ráno v 6 hodin, popoledni v 1 1/2, a večer v 6 1/2 hodin, též každý den zpovídali od 6té hodiny ranní až do 7mé hodiny večer, ráno a večer bylo kázání pro všechny stavy a pohlaví, zpoledne však, střídavě pro každý stav a pohlaví zvlášť, kdo slyšel mše svatý, tyto kázání a vykonal sv. zpověď, obdržel na 14 dní odpustky, i bylať toho času schůzka lidu tam převeliká s těmito misionáři táhli kramáři od kolatury jedné k druhé /kam požádání byli/ a pocházeli z bavorské země, kteří modlitební knížky, modlitby, velké a malé obrazy všeho druhu, velké a malé knížky, škapulíře a jiné věci na prodej měli, a [173] hodné draho prodávali, kněží byli od tamějšího faráře jménem Smetany zdravováni. Letošní podzimek jsme měli suchý a bez sněhu až ku konci roku.

L. 1854. Leden počal bez sněhu a mírný, však ale již 6týho počal padati sníh, od kterého času pak se střídal mráz se sněžnými dny až ku konci. Únor však se přičinil a hodně nám zimu cítiti nechal, tak že jsme notně topiti přinuceni byli, a množství veliké ledu narostlo, březen sobě počínal tak hrubě jak jeho kamarád únor; ba ještě s jeho velikými větry a silnými mrazy svou zlost ještě více na nás vyléval a nesleval dříve až poslední den, který byl teplý a jarní první, jehož se sníh a led spolu, tak silně ulekli, že dostali vodnatelnost; v tom to měsíci panují všelijaké nemoci, zvlášť shnilé zimnice, čili hlavnice, na které nejvíce mladé silné ženy trpějí, a také mnohé i na ně umírají, duben začal velmi pěkný a teplý, tak že 1. a 2. sníh a led splynul, a jen místy nějaké zbytky starých závějí pozůstaly, již ale ten druhý den po poledni okolo 4té hodiny nastal vítr a něco přšelo, v noci nato padal sníh a den 3. byla [174] znova zima a mráz, dne 4. se vyjasnilo a přitom vítr vál, a role vysušil tak že se po d. 7. již jelo do role, bylo však již znova zima a mráz každé noci ode dne toho, tak že

kolikráte zem na 2 coule zmrzlá ranního času se znalézala, čímž o vyklíčejší se již jař veliká starost nastala, tak to bylo do 1. května, 2. se oteplilo a vítr burácel od 3. ale se učinilo jaro velmi pohodlné, časté deště a teplo přispívalo k zrůstu obilí a osení velmi, toliko ozimé žito jest špatné a ono žito jež kroupy loňské léto vytloukly se zadělalo hned po vytlučení, a které předc v podzim naději poskytovalo, přes zimu vyhynulo, tak že se nyní znova jaří zaseti muselo. Toto ráno, zvláště nanovo v květnu panují zde velmi nebezpečné nemoce, na které mnozí jak staří tak i mladí lidé umírají, nemoce ty objevují se sem tam na rozličný způsob, buď co shnilá zimnice, buď co dlouho trvajcí průjem, buď co vodní neb větrný, zvláště měchýřový kámen, i poslední dvě spolu, a také více nemocí dohromady; slabost oudů, bolení zubů, katar, bolení [175] hlavy a kašle jsou nemoce všední a všeobecné. Spisovatel knihy této byl též v nevyslovitedlných bolestech působením měchýřového /čili vodního/ kamene velmi blízko smrti, spolu jest toto jaro až do žní velmi draho, dílem následkem loňského potlučení od krup, dílem, že se obilí silně vyváží přes hranice, dílem že se téhož mnoho kupuje do magacínu a stále se mluví o vojně, okolo sv. Jána Křt. platil korec pšenice 16 zl. žita 14 zl. 24 kr., ječmene 10 zl. oves 6 zl. 30 kr. v stříbře a pozdějc ještě draže. Mezi lidem jest nouze, hlad a krádeže na vše strany, nicvšakméně lenoši předc raději trpějí hlad než by pracovali, a mnozí lidé jsou dosud zde tak krátkozraký, ma jí outrpnost nad ležákem a ještě jej v tom podporují, a nepamatují, že již sv. Pavel v druhém psaní svém Tesselonionské a s nimi nás všechny v III. kap. v 10. k práci vzbuzuje, a spolu tam dokládá: Kdo nechce dělati, aby také nejedl a. t. d. a již tomu přes půldruha tisíce let a lidé se dosud mnozí práce co jedovatého hada štítějí, od začátku června až do 13. července jest velmi mokřý čas, skoro neustále prší, tak že se nic venku dělati nemůže, obilí se mnoho zkazilo a některé ani nevymetalo, a 14. uhodil pěkný čas v kterém se sena sušily a [176] velmi pohodlně a suché pod střechu dostaly, z počátku srpna znova přšelo, 9. a 10. bylo pěkně v kterýchž dnech žito nakvap domů se dostalo, od 12. zase přšelo, mezi tím od 16. do 21. lilo se z oblak nepřetrženě a tak silně že se místy ani jeti nemohlo, neboť voda ze země se všady hrnula, a sice nejvíce tam kde jindy ty nejtvrďší cesty bývaly, od 22. se vyjasnilo 23. se nechala kládsti jař, na večer ale zase přšelo až do posledního, 1. září uhodil čas pěkný tak že se obilí jak to jenž přes ty deště leželo, tak také co ještě stálo dne 2. a 3. t. m. pod střechu dostalo, a spolu s tím se veškeré žně skončily, načež byl pak velmi pěkný a suchý čas a 17. byl nejparnější den v celém roce 22. jen něco málo stříklo a znova bylo pěkně až do(v rukopisu nevyplněno) toho roku v tomto měsíci jezdil po obcích dílem p. hejtman sám dílem jeho sekretář a měli ktomu lidi by státu se z země český 500 000 000 zl. v stříbře zapůjčilo, an již stát 1 694 095 220 zl. v stříbře dluhoval, slibovali ouroky z těch peněz vyplácti 5 ze sta buď v stříbře a neb ve zlatě bitém, kteří [177] lidé se té půjčky zoučastnili, museli se podepsati a závdavek 5 zl. na sto složití, a tím

spůsobem přijeli třikráte, před posledním září musili již první termín skládati bez odražení závdavků, když pak již většina lidu se uvolilo termín složit, tehdy ustanovili na ostatní sedmkrát tak velkou kontribuci jaká se nyní již o 3tí díl a více zvýšená platí na 4 léta mimo nynější kontribuce na 40 termínů a hned také první termín zapraven býti musil, Bůh všemohoucí ví nejlépe jak to tak velké placení lidé vydrží, neboť to jest již až nad možnost velké. Kontribuce jest již od roku 1851 více než o třetinu zvýšena, velké výkupy za robotu k tomu, nynější tak velká daň pokřtěná půjčkou, rozličné vydání které sobě leckdos vymýšlí nad míru velké, pod všelikými jmény, státní, zemské, krajinské, okresní, obecní, na představenstvo, na špitály, na cesty, na divadla, na pošty, na mosty, na konskribci, na rekruty a. t. d. tak že to člověk ani spočítá není vstavu, na jaký způsob a kde se budoucně na toto a těm podobné [178] vydání bráti budou, a jestli Bůh sám v tom nějakou změnu neučiní, jak to dále bude to zase jen Bohu samému jest povědomé; tato půjčka se má jmenovati dobrovolná státní půjčka, která se však mocně exekucí vojenskou vymáhá velmi přísně a ještě exekvent na vymáhání prvního termínu této půjčky chodí, a již znova objíždí komis po obcích by novou daň ustanovila, totiž: vyšší plat učiteli ...

(Pozn.: Zde souvislé zápisy pamětní knihy končí. Následují dvě poznámky tužkou, psané jinou rukou a po nich tři přehledy).

Roku 1867. A K.

Dne 25ho května chumelilo se. Stromoví kvetlo. Napadl sníh, ale nebyl škodný. Ovoce toho roku bylo dosti.

1874.

V den 28. 29. 30. dubna napadl sníh. Třešně již kvetly přišly na to velké velké mrazy. Dne 16. 17. 18. května sníh padal. Ovoce bylo dosti.

[179] Posloupnost pánů farářů od počátku ustanovených ve vsi Skuhrově.

1ní Tit. pan farář sloul Václav Mervart, který byl rozen z Roztok, byv prv 17 let v Solnici kaplanem, dne 13. prosince r. 1787 za faráře se sem přistěhoval. K němu za kaplana se sem dostal P. Jan Licek, který druhý rok od tud' do Mitčova za lokalitu se dostal, jeho následovník a druhý kaplan byl P. Vilhelm Šrámek, který zde 5 let byl, a odsud do Kutné hory k sv. Barboře za kazatele se dostal a tam zemřel. (*Pozn.: Po straně k tomuto odstavci je připsáno: Tento farář byl též spolu vikářem.*)

2hý Pan farář sloul Jan Špatenka, který z Vostřetína se sem přistěhoval a zde 6 let a 6 měsíců farářem byl, potom když na zrak onemocněl, do Pardubic se odstěhoval a tam také v Pánu usnul.

3tí P. farář Jozef Rubin, rodilý z Rokytna se sem dne 28. března 1813 z Dašic přistěhoval, za kaplana se k němu dostal dne 16. dubna 1842 Jozef Ehrenberger, rodilý z Kúrova, před ním tu nebyl žádný kaplan 35 let. Ten přišel za kaplana do města Solnice dne 21. prosince 1844, místo pak něho se sem za kaplana dostal téhož dne Pater Jan Rain rodilý z Javornice, který prv v Libicích 1/2 leta kaplanem [180] byl a v roce 1849 do Leberka přesazen jest, na jeho místo se sem dostal v témž roce dne 17. listopadu Pater Klemens Suchr rodilý z Kačerova, který tžam 1 1/2 leta administrátorem byl a odtud' dne ...1859 do Hněvševsi za kaplana se dostal na jeho místo sem přišel Pater rodilý z Rychnova který hned po vysvěcení tuto práci obdržev dne..... se sem přistěhoval.

Dne1853 přišel vel. P. Tit. děkan a farář skuhrovský do pense an plných 40 let farářem byl odsud' do Dašic se odstěhoval.

4tý farář Jozef Ehrenberger rodilý z Kúrova který zde 2 leta bez dvou měsíců a v Solnici 9 let kaplanem byl, dnese sem přistěhoval. Kaplanem u něho byl výše řečený Pater...

(Pozn.: Vytečkovaná místa v soupisu farářů nejsou v rukopisu Fr. Švece vyplněna)

[181] Posloupnost pánů školních učitelů ve vsi Skuhrově

-----§

1ní učitel zde byl jistý mládenec /jehožto jméno nikde zazna menáno není/
rodilý z Javornice, který /jak o něm pověst se zachovala/ jedenkrát s
trakařem do lesa pro dříví jel, a více se ne navrátil.

2hý učitel, byl Jan Peregryn, rodič z Turnova, a byl spolu kamnářem, čili
hrnčířem.

3tí učitel, Ondřej Lukavský, rodič ze Solnice, který zde 37 let kantorem byl a
zde zemřel.

4tý Jozef Lukavský, též rodilý ze Solnice, z Jedlové se sem přistěhoval, kdež
dříve půl roku také kantorem byl, zde byl 15 let, napotom byl vypověděn, a
přes 40 let v Solnici jsa kostelníkem, tam zemřel. Až dosud zde usazovali
učitele Páni karmelitáni, a muzika žádná se v chrámu Páně ne konala.

5tý učitel, Václav Lenk, též rodilý ze Solnice 1ní od sl. ad ministrace decret
obdržev, na tuto školu, dne 1. prosince 1788 z Třebechovic se sem
přistěhoval, kdež prv 4 léta a v Dešným 1 rok a 6 měsíců školním
pomocníkem byl, ten první dle normálního způsobu, literárnímu umění a
muzice zde učiti počal, zde 51 let školním učitelem byl a dne 8. dubna
1839 školu tuto dobrovolně pustil, až do smrti [182] po podruží 3 léta a 10
měsíců se smejkati byl přinucen, neb jemu vrchnost ani kvartýr dáti
nechtěla, dne 28. února 1843 v Pánu skonal u šenkýře Kratochvíle v
Skuhrově náhle, jeho vysoký a příkladný věk vesele dokonal, v 78. roce
svého stáří.

6tý učitel Jozef Holeček, rodilý z ...

(Pozn.: Posloupnost v rukopisu Fr. Švece nedokončena).

[183] Posloupnost pánů ředitelů panství solnického v Kvasinách

Ro: 1700. Donát Kryštof Velcl, hejtman, byl propuštěn.

" 1725. Ondřej Khol, hejtman, byl propuštěn.

" 1741. Ferdinand Miller, hejtman, zde zemřel.

" 1743. Franc Rother, hejtman, propuštěn.

" 1755. Jan Braunšteindt, hejtman, propuštěn.

" 1765. Jan Erle, hejtman, sám vypověděl.

" 1766. Augustuin Varhaník, direktor, propuštěn.

" 1772. Václav Holub, direktor, propuštěn.

- " 1774. Jakub Velcl, správce, propuštěn.
- " 1781. Jan Pradl, správce, propuštěn.
- " 1785. Michael Aloys Reinschuh, zde umřel.
- " 1792. Anton Šteibner, direktor, propuštěn.
- " 1796. Jan Šustr, administrator, propuštěn.
- " 1797. d. 8.června, Filip Jíra, direktor, propuštěn.
- " 1799. d. 8. prosince, Ferdinand Valenta, správce zemřel v Rychnově jako pensionista " 1800. Jozef Heycman, direktor, propuštěn.
- " 1824. Jozef Polívka, direktor, propuštěn.
Toho též roku zakoupil panství toto Antonín Slivka z Slivic, rytíř.
- " 1835. Jozef Nechanský, direktor, spolu justitier, jenž dne 1. července 1850 do Skuhrova z Hradce přesazen byl a ouřad z Kvasin do Rychnova přeložen a tam v politickém řízení za prvního [184] hejtmana přišel Košťál a tam v soudním řízení krajinský rada Vokoun.

(Konec pamětního spisu Františka Švece).

REJSTŘÍK LET

Rok	Str.	Rok	Str.
1003			14
1005			15
1037			15
1100			16
1130			16
1218			16
1240			16
1270			17
1273			17
1274			17
1281			17
1291			18
1296			18
1318			18
1319			19
1320			19
1328			20
1336			20
1338			20
1341			20
1350			21
1356			21
1359			21
1361			21
1367			22
1370			22
1372			22
1378			22
1383			22
1389			22
1392			23
1393			23
1397			23
1404			23
1408			23
1410			23
1415			23
1419			24
1420			24
1421			25
1422			25
1423			25
1424			26
1425			27
1427			27
1428			28
1431			29

1434	29
1437	30
1449	32
1450	32
1457	33
1458	33
1463	33
1471	33
1474	33
1481	34
1493	34
1500	34
1505	34
1506	34
1509	34
1516	35
1517	35
1521	35
1529	35
1533	35
1538	35
1542	36
1543	36
1544	36
1548	36
1550	36
1552	36
1555	36
1558	36
1562	36
1570	37
1582	37
1590	37
1600	38
1616	38
1620	38
1624	39
1627	39
1628	40
1634	40
1635	40
1639	41
1641	41
1642	41
1646	41
1648	41
1650	41
1657	41; 42
1662	42
1663	42
1669	42
1673	42
1674	42
1680	42

1681	42
1683	43
1686	43
1694	43
1702	43
1704	43
1712	44
1715	44
1717	44
1726	44
1739	45
1740	45
1741	45
1743	47
1744	48
1745	49
1746	56
1747	57
1748	57
1749	58
1750	58
1752	58
1755	58
1756	58
1757	60
1758	61
1759	62
1760	63
1761	63
1762	64
1765	65
1768	65
1770	65
1772	65
1774	65
1775	65
1777	65
1778	65
1780	67
1781	67
1782	67
1783	67
1784	67
1785	67
1786	68
1787	68
1788	68
1789	69
1790	70
1791	70
1792	71
1793	74
644	9
722	10

723	11
741	11
780	11
894	11
920	13
921	13
938	14
1794	75
1795	76
1796	77
1797	80
1798	84
1799	86
1804	86
1805	86
1808	86
1811	86
1813	86
1814	87
1817	87
1819	87
1821	87
1822	87
1824	88
1826	88
1827	88
1829	89
1831	89
1832	89
1833	90
1834	90
1835	90
1836	91
1837	91
1838	91
1839	93
1840	95
1841	96
1842	97
1843	99
1845	103
1846	104
1847	106
1848	107
1849	111
1850	114
1851	116
1852	117
1853	119
1854	121
1867	125
1874	125
1844	100; 101
950	14